

BİRLEŞİK KRALLIK HEDEF PAZAR ÜLKE ANALİZİ

TİM DİJİTAL
DÖNÜŞÜM
OFİSİ

TİM TÜRKİYE
İHRACATÇILAR
MECLİSİ

TEMMUZ 2020

İçindekiler

Tablolar.....	3
Şekiller	5
Simge ve Kısaltmalar	6
Yönetici Özeti.....	7
1. Birleşik Krallık ile İlgili Genel Bilgiler	10
2. Birleşik Krallık ile İlgili Makroekonomik Göstergeler	13
2.1. Birleşik Krallık'ın GSYH, Kişi Başına Düşen Milli Gelir, GSYH Büyüme Oranı ve Nüfusu	13
2.2. Birleşik Krallık'a Yapılan Doğrudan Yabancı (DYY) Yatırımlar	15
2.3. Birleşik Krallık'ın Dış Ticareti.....	16
2.3.1. Birleşik Krallık'ın Dünya İle Dış Ticareti.....	19
2.3.2. Birleşik Krallık'ın Türkiye İle Dış Ticareti	27
3. Birleşik Krallık ile Türkiye Arasındaki Ticaretin 2019 "TradeMap" Verileri ile RCA Analizi.....	37
3.1. Çalışmanın Metodolojisi	37
3.2. RCA Analizi İle Elde Edilen Bulgular.....	40
3.3. Türkiye ve Birleşik Krallık İhrac Ürünlerinin RCA Değerleri Karşılaştırması	56
4. Birleşik Krallık'ın Türkiye'ye Uyguladığı Tarife ve Tarife Dışı Engeller.....	58
4.1. Birleşik Krallık'ın Bütün Ülkelere Uyguladığı Genel Tarife ve Tarife Dışı Engeller	60
4.2. Birleşik Krallık'ın Türkiye'ye Karşı Uyguladığı Tarifeler.....	65
4.3. Birleşik Krallık'ın Türkiye'ye Uyguladığı Tarife Dışı Engeller	68
5. Birleşik Krallık Pazarında Türk İhracatçılarının Muhtemel Rakipleri	70
6. Birleşik Krallık'ın Küresel Değer Zincirindeki Yeri.....	75
7. İngiliz Milletler Topluluğu (British Commonwealth of Nations/the Commonwealth)	83
8. Brexit.....	85
9. COVID-19 ve Birleşik Krallık.....	88
9.1. Birleşik Krallık'ta COVID-19 Kaynaklı Vaka Sayıları	88
9.2. Birleşik Krallık'ta COVID-19 Kaynaklı Ölüm Sayıları	90
9.3. COVID-19'un Birleşik Krallık İthalatına Etkisi (İthalatta Aylık Büyüme Oranı)	92
9.4. Birleşik Krallık Düzey 2 Bölgelerinde COVID-19'un Dış Ticarete Etkisi	93
9.5. COVID-19'un Birleşik Krallık Düzey 2 Bölgelerindeki İthalatçı Firma Sayısına Etkisi	95
9.6. BEC Sınıflamasına göre COVID-19'un Birleşik Krallık'ın İthalatındaki Etkisi	95
9.7. COVID-19'un Türkiye ve Birleşik Krallık Arasındaki Ticarete Etkisi.....	96
9.8. Birleşik Krallık'a Yapılan İhracatta Taşıma Sayısı (Türk ve Yabancı Tırlar Toplamı)	97
9.9. COVID-19'un Birleşik Krallık Tarifeli Uçuş Sayılarına Etkisi.....	97
Kaynakça	99

Tablolar

Tablo 1. Birleşik Krallık İle İlgili Faydalı Bilgiler	10
Tablo 2. 2020 Yılı Birleşik Krallık'taki Resmi Tatil Günleri.....	11
Tablo 3. Birleşik Krallık Büyükelçiliğindeki Ticaret Müşavir ve Ataşelerimiz	11
Tablo 4. Birleşik Krallık'ta Dış Ticaretle İlgili Kurumlar	12
Tablo 5. Birleşik Krallık'ın GSYH, Kişi Başına Düşen Milli Gelir, GSYH Büyüme Oranı ve Nüfusu	13
Tablo 6. Birleşik Krallık'ın Düzey-2 Bölgelerine Göre Nüfusu (2015-2019)	14
Tablo 7. Birleşik Krallık'ta Düzey-2 Bölgelere Göre GSYH ve Kişi Başına Düşen GSYH (2018).....	15
Tablo 8. Yıllara Göre Birleşik Krallık'a Yapılan Doğrudan Yabancı Yatırımlar ve DYY Stoku (milyon \$) .	16
Tablo 9. Yıllara Göre Birleşik Krallık'ın Dış Ticareti	18
Tablo 10. Birleşik Krallık'ın İthalat Yaptığı Ülkeler (2018, 2019)	19
Tablo 11. Birleşik Krallık'ın 2009-2019 Döneminde En Çok İthalat Yaptığı İlk 10 Ülke.....	20
Tablo 12. Birleşik Krallık'ın Dünyadan İthal Ettiği Ürünler (2018, 2019, milyon \$)	21
Tablo 13. Birleşik Krallık'ın Dünyadan En Çok İthalat Yaptığı İlk 10 Ürün (6'lı GTİP kod).....	22
Tablo 14. Tablo 13'de Yer Alan 6'lı GTİP Kodlu Ürünlerin Açıklamaları	22
Tablo 15. Birleşik Krallık'ın Dünyadan Yaptığı İthalatın TİM Sektör Sınıflamasına Göre Dağılımı (2019, bin \$).....	23
Tablo 16. Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına (BEC) Göre Birleşik Krallık'ın Dış Ticareti (2019, milyar \$).....	24
Tablo 17. Birleşik Krallık Düzey 2 Bölgelerinin İthalatı (2019,2020 milyar \$).....	25
Tablo 18. Birleşik Krallık Düzey 2 Bölgelerinde Yıllara Göre İthalatçı Firma Sayıları (2016-2020)	26
Tablo 19. Birleşik Krallık Düzey-2 Bölgelerinin En Çok İthalat Gerçekleştirdiği Sektör (2019)	27
Tablo 20. Birleşik Krallık'ın Yıllara Göre Türkiye'den Yaptığı İthalat (milyar \$).....	28
Tablo 21. Birleşik Krallık, Türkiye ve Dünya Ticaretine Genel Bakış (2019, milyar \$)	29
Tablo 22. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünler (1.000\$, 2019).....	30
Tablo 23. Birleşik Krallık'ın 2009-2019 Döneminde Türkiye'den En Çok İthalatını Yaptığı İlk 10 Ürün (6'lı GTİP Kod)	31
Tablo 24. Tablo 23'de yer alan 6'lı GTİP kodlu ürünlerin açıklamaları	31
Tablo 25. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünlerin Sektörel Dağılımı (2019, milyon \$).....	33
Tablo 26. 2000-2019 Yılları Arasında Birleşik Krallık'a İlk Kez İhracat Yapan Firma Sayıları ve İhracat Tutarları (\$).....	34
Tablo 27. 2000-2019 Döneminde Birleşik Krallık'a İhracat Yapan Firmaların Kaç Yıl İhracat Yaptıklarını Gösterir Liste.....	35
Tablo 28. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Etmediği Türkiye'nin Dünyaya İhraç Ettiği 1.817 Ürünün Sektörel Dağılımı (2019, milyon \$)	36
Tablo 29. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den Yaptığı Mevcut İthalat ve Yapabileceği Toplam İthalat İçinde RCA Değerleri Aralığına Göre Ürün Sayılarının Dağılımı.....	42
Tablo 30. Türkiye'den İthalatının Yaptığı 3.277 Ürünün Birleşik Krallık'ın Dünyadan İthalatını Yaptığı 5.233 İçindeki Payın Aralığına Göre Kırılımı (milyar \$)	44
Tablo 31. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Edebileceği Ürünlerin Analizi (2018).....	45
Tablo 32. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünler İçinde Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu 1.291 Ürünün TİM Sektörel Sınıflamasına Göre Dağılımı (2019, 1.000 \$)	46
Tablo 33. Birleşik Krallık'ın Dünyadan ve Türkiye'den İthalatının RCA Analizine Göre Kırılımı (milyar \$)	48
Tablo 34. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu Ancak Birleşik Krallık Pazarında Hiç Yer Almadığı 240 Ürünün Sektörel Dağılımı ve Birleşik Krallık'ın Dünyadan Yaptığı İthalat (2019, milyon \$)	49

Tablo 35. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu ve Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthalatında Pazar Payı %0-1 Aralığında Olan 433 Ürünün Sektörel Dağılımı (2019, milyon \$).....	51
Tablo 36. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu ve Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthalatında Pazar Payı %1-5 Aralığında Olan 397 Ürünün Sektörel Dağılımı (2019, milyon \$).....	53
Tablo 37. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu ve Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthalatında Pazar Payı %5'den Büyük Olan 461 Ürünün Sektörel Dağılımı (2019, milyon \$).....	55
Tablo 38. Tespit Edilen 1.817 Ürün İçinde Hem Türkiye'nin Hem de Birleşik Krallık'ın Uluslararası Piyasalarda Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu Ortak 27 Ürün	57
Tablo 39. Yıllara Göre Birleşik Krallık'ın İthalatta Uyguladığı Ortalama Tarife Oranları (2005-2018, %)	61
Tablo 40. Dünyadan Yapılan İthalatta Birleşik Krallık'ın Uyguladığı Gümrük Vergisi Oranlarına Göre 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayılarının Dağılımı (2018)	62
Tablo 41. AB'nin İthalatta Uyguladığı Tarife Dışı Engellerin Sektöre Göre Oranı.....	63
Tablo 42. AB'nin İthalatında SBS ve TBT Uygulanan ürün Sayıları	64
Tablo 43. Tarife Dışı Engellere Göre Oranı AB'nin İthalatta Uyguladığı NTM Oranları.....	65
Tablo 44. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den Yaptığı İthalatta Uygulanan Gümrük Vergisi Oranlarına Göre 6'lı Gtip Kodlu Ürün Sayılarının Dağılımı	66
Tablo 45. Birleşik Krallık'ın Türkiye'ye Uyguladığı Tariflerin (Gümrük Vergileri) Sektörel Ortalaması (milyon \$).....	68
Tablo 46. AB'nin Türkiye'ye Uyguladığı 414 Tarife Dışı Engelin Adetsel Dağılımı	69
Tablo 47. Birleşik Krallık'ın Dünyadan İthal Ettiği Ürünlerde İlk 5 Ülke Arasında Yer Alan Ülkeler ve Sıralamada Yer Aldığı Ürün Sayısı.....	71
Tablo 48. Birleşik Krallık Pazarında Türkiye İle Rekabet Halindeki Bazı Ülkelerin Dış Ticaret Göstergeleri	72
Tablo 49. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Etmediği Türkiye'nin Dünyaya İhraç Ettiği 2.396 Ürünü En Çok İthal Ettiği Ülkeler	73
Tablo 50. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Etmediği Türkiye'nin Dünyaya İhraç Ettiği 2.396 Ürün İçinde Tamamını Bir Ülkeden İthal Ettiği ve Türkiye'den İthal Edebileceği 35 Ürün (2019)	74
Tablo 51. Yıllara Göre Birleşik Krallık Dış Ticaretinin Dünya Dış Ticaretinden Aldığı Pay	78
Tablo 52. Birleşik Krallık ile Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri Arasındaki Dış Ticaret (milyar \$).....	80
Tablo 53. Birleşik Krallık ve Türkiye'nin İhracatında Geriye Dönük Katılımı.....	81
Tablo 54. Birleşik Krallık ve Türkiye'nin İhracatında İleriye Dönük Katılımı	82
Tablo 55. Birleşik Krallık ile Türkiye Arasında STA Yapılmaması Durumunda 2019 yılında Türkiye'den Yaptığı İthalatın 2021'de Uygulanacak Tarife Oranlarına Göre Ortalama Tarife Oranlarının Sektörel Kırılımı.....	87
Tablo 56. Birleşik Krallık Düzey 2 Bölgelerinin İthalatındaki Değişim Oranı (2019,2020 milyar \$, %)	93
Tablo 57. Birleşik Krallık Düzey 2 Bölgelerinin Dış Ticareti (2019,2020 milyar \$)	94
Tablo 58. Birleşik Krallık'ta Düzey 2 Bölgelerindeki İthalatçı Firma Sayıları (2019 ve 2020 1. çeyrek)i	95
Tablo 59. BEC Sınıflamasına göre COVID-19'un Birleşik Krallık'ın İthalatındaki Etkisi.....	96
Tablo 60. COVID-19'un Türkiye ve Birleşik Krallık Arasındaki Ticarete Etkisi	97
Tablo 61. Birleşik Krallık'a Yapılan İhracatta Taşıma Sayısı (Türk ve yabancı tırlar toplamı)	97
Tablo 62. Birleşik Krallık Tarifeli Uçuş Sayıları (aynı güne denk gelen 2019 ve 2020).....	98

Şekiller

Şekil 1. Yıllara göre küresel ticarete uygulanan ortalama ve ağırlıklı ortalama MFN tarifeler (1990-2018).....	59
Şekil 2. Birleşik Krallık için Küresel Değer Zinciri	77
Şekil 3. Birleşik Krallık'ta tespit edilmiş COVID-19 vaka sayısı.....	89
Şekil 4. Birleşik Krallık'ta tespit edilmiş COVID-19 vaka sayısının "7-gün hareketli ortalama yöntemi" ile hesaplanmış değerleri (doğal logaritma).....	90
Şekil 5. Birleşik Krallık'ta COVID-19 nedeni ile gerçekleşen ölüm sayıları.....	91
Şekil 6.. Birleşik Krallık'ta COVID-19 nedeni ile gerçekleşen ölüm sayılarının "7-gün hareketli ortalama yöntemi" ile hesaplanmış değerleri (doğal logaritma).....	92
Şekil 7. COVID-19'un Birleşik Krallık İthalatına Etkisi-İthalatta Aylık Büyüme Oranı (2001-2020)	92

Simge ve Kısaltmalar

\$: ABD doları

£: pound (sterlin)

AB: Avrupa Birliği

AET: Avrupa Ekonomik Topluluğu (European Economic Community, EEC)

AHS: Effectively Applied Tariff (Etkin Uygulanan Tarife)

AKÇT: Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (European Coal and Steel Community, ECSC)

BEC: Broad Economic Categories (Geniş Ekonomik Grupların Sınıflaması)

BM: Birleşmiş Milletler

CEE: Central and Eastern Europe (Orta ve Doğu Avrupa)

CHOGM: Commonwealth Heads of Government Meeting (Milletler Topluluğu Hükümet Başkanları Toplantısı)

DTÖ: Dünya Ticaret Örgütü (WTO)

DYY: Doğrudan Yabancı Yatırım (Foreign Direct Investment, FDI)

EFTA: The European Free Trade Association (Avrupa Serbest Ticaret Birliği)

FTA: Free Trade Agreement (Serbest Ticaret Anlaşması, STA)

GSYH: Gayrisafi Yurt İçi Hasıla

GTİP: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon

GTS: Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi

GVC: Global Value Chains (Küresel Değer Zinciri)

HMRC: Majestelerinin Gelir ve Gümrük İdaresi (HM "Her Majesty's" Revenue & Customs)

HS: Harmonized System (Armonize Sistem/ GTİP)

IMF: Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund)

ITC: International Trade Centre (Uluslararası Ticaret Merkezi)

KBDMG: Kişi Başına Düşen Milli Gelir

NTM: Tarife Dışı Engel (Non-Tariff Measure)

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

ONS: Office for National Statistics (Birleşik Krallık Ulusal İstatistik Ofisi)

RTA: Regional Trade Agreement (Bölgesel Ticaret Anlaşması)

SPS: Sıhhi ve bitki sağlığı önlemleri (Sanitary and phytosanitary measures)

TİM: Türkiye İhracatçılar Meclisi

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TBTs: Ticarete teknik engeller (Technical barriers to trade)

TEU: Twenty-foot Equivalent Unit (Yirmi Ayak Eşdeğer Birim, yaklaşık 34 m³)

TR: Türkiye

UNCTAD: United Nations Conference on Trade and Development (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı)

UK: United Kingdom (Birleşik Krallık)

UNIDO: United Nations Industrial Development Organization (Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü)

UNSD: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü ve gibi uluslararası

WITS: World Integrated Trade Solution (Dünya Entegre Ticaret Çözümü)

Yönetici Özeti

Avrupa kıtası ülkelerinden biri olup köklü bir tarihe sahip olan Birleşik Krallık, temelleri Almanya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Fransa ve İtalya'nın 18 Nisan 1951'de imzaladığı Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile 25 Mart 1957'de imzalanan Roma Anlaşması sonucu kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)'na dayanan günümüzde 27 üyeli Avrupa Birliği'nin (AB) 1 Ocak 1973'ten beri üyesi iken 31 Ocak 2020'de AB'den ayrılmıştır.

5 Mart 1995 tarihinde yapılan Ortaklık Konseyi toplantısında alınan karara göre Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği kurulmasına karar verilmiş ve böylece Gümrük Birliği 1 Ocak 1996'da yürürlüğe girmiştir. Birleşik Krallık her ne kadar AB'den ayrılrsa da 2020'nin sonuna kadar geçiş dönemi boyunca Gümrük Birliği şartları geçerli olacaktır. Geçiş dönemi boyunca Birleşik Krallık ve AB ek düzenlemeler üzerinde pazarlık yapmaktadır. İngiltere ve AB için mevcut ticaret, seyahat ve ticaret kuralları geçiş dönemi boyunca uygulanmaya devam edeceğinden ticaretle ilgili uygulamalar Türkiye için de geçerli olacaktır. Yeni kurallar 1 Ocak 2021'de geçerli olacaktır.

AB ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) müzakerelerinde bulunan Birleşik Krallık EFTA ülkeleriyle (Norveç, İsviçre, İzlanda ve Liechtenstein) benzer düzenlemeleri kabul etmeyi önermektedir. Birleşik Krallık'ın arzusu en azından AB'nin Kanada veya Japonya'yla olduğu gibi son ticaret anlaşmalarındaki kadar iyi hükümler üzerinde anlaşmaya varmak şeklindedir (United Kingdom Government (UK), 2020).

1 Şubat 2020 tarihli Birleşik Krallık (WT / GC / 206) ve 27 Ocak 2020 tarihli Avrupa Birliği'nden (WT / LET / 1462) sözlü notta DTÖ üyelerine ilgili uluslararası anlaşmaların amaçları doğrultusunda geçiş dönemi boyunca Birleşik Krallık'a Avrupa Birliği üyesi bir devlet muamelesi yapılacağını belirtmektedir (World Trade Organization (WTO, Dünya Ticaret Örgütü, DTÖ), 2020).

Birleşik Krallık'ın 2019 yılında gerçekleştirdiği yaklaşık 692 milyar dolarlık ithalatın %8,8'i 467,5 milyar dolarlık ihracatın da %8,2'si İngiliz Milletler Topluluğu üyesi 53 ülke ile yapılmıştır. Bu 53 ülke ise 2019 yılında gerçekleştirdiği yaklaşık 2,14 trilyon dolarlık ithalatın %2,2'sini 2,03 trilyon dolarlık ihracatın da %2,8'ini Birleşik Krallık ile yapılmıştır. Açıkça görülmektedir ki Milletler Topluluğu ülkeleri ile yapılan dış ticaret Birleşik Krallık toplam dış ticareti içinde daha çok ağırlığa sahiptir.

AB ile birlikte toplamda 44 Serbest Ticaret Anlaşması (Bölgesel Ticaret Anlaşması) imzalayan Birleşik Krallık'ın 11 ülke ile STA imzalayacağı DTÖ'ye bildirilmiştir. Birleşik Krallık ayrıca

AB'nin 8 defa genişlemesi sonucu oluşan yeni yapıya da katılım sağlamıştır. Türkiye'nin, AB'nin STA yaptığı bu ülkelere STA önerisi yapma hakkı bulunmaktadır. İki tarafın da anlaşması durumunda bu ülkelerle de yapılacak STA sonucu ticaretin genişleyeceği açıkça ortadır. Geçiş dönemi boyunca Türkiye, Birleşik Krallık ile AB arasındaki ticaret müzakerelerini yakından takip edecektir. Türkiye, Birleşik Krallık ile bu süreçte görüşmeler yapmakta ve iki tarafın da faydasına olacak bir anlaşma için fikir alışverişinde bulunmaktadır.

OECD verilerine göre 2019 yılında yaklaşık 66,9 milyon nüfusa; 2,83 trilyon dolarlık GSYH'ye sahip olan, TradeMap verilerine göre de 692 milyar dolarlık ithalat ile 467,5 milyar dolarlık ihracat gerçekleştiren ve Türkiye'nin ihracatında ikinci sırada yer alan Birleşik Krallık, Türk ihracatçıları için önemli bir hedef pazar konumundadır. Söz konusu pazara ihracat yapmak isteyen firmaların, Türkiye'den yaptığı ithalatın daha da büyümesi mümkün olan, dünyada en çok ithalat yapan 5. büyük ülke ekonomisi olan ve milli gelir sıralamasında ABD, Çin, Japonya ve Almanya'dan sonra yine 5. konumunda bulunan bu büyük pazara yönelik etkili stratejiler geliştirmesine ihtiyaç vardır.

Söz konusu pazardan daha fazla pay alabilmek adına Türkiye'nin izleyebileceği makro stratejilerin belirlenmesinde arz-talep ile Birleşik Krallık pazarına satılabilecek rekabet üstünlüğüne sahip olunan hedef ürünlerin tespiti için kullanılacak yöntemler öne çıkmaktadır. Bunlar;

- Türkiye'nin ihracatından hareketle rekabet üstünlüğüne sahip olduğumuz ürünlerde bir başka ifade ile arz yönünün kuvvetli olduğumuz ürünlerde Birleşik Krallık pazarındaki konumumuz,
- Birleşik Krallık'ın ithalatından hareketle Birleşik Krallık'ın yoğun bir şekilde ithalatını yaptığı ürünlerin bir başka ifade ile talep yönünün kuvvetli olduğu ürünlerin tespit edilmesi.

Birleşik Krallık 2001 yılında 217 ülkeden ithalat yaparken 2018 yılında 225, 2019 yılında ise dünyadan 224 farklı ülkeden ithalat yapmıştır. Birleşik Krallık, yine 2001 yılında dünyadan 5.042 farklı 6'lı GTİP ürün ithal ederken 2018 yılında 5.232 ürün 2019 yılında da 5.223 farklı ürün ithal etmiş, 2001 yılında 4.967 farklı 6'lı GTİP ürün ihraç ederken 2018 yılında 5.186 ürün ve 2019 yılında da 5.166 ürün ihraç etmiştir. Birleşik Krallık'ın hem 2001 hem de 2019 yılında ithal ettiği ürün sayısının ihraç ettiği ürün sayısından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Türkiye ise 2001 yılında dünyada 193 ülkeye 4.297 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün ihraç ederken, 2018 yılında 214 ülkeye 4.729 6'lı GTİP kodlu ürün, 2019 yılında ise 211 ülkeye 4.661 ürün

ihraç etmiştir. Türkiye 2001 yılında dünyadan 4.668 6'lı GTİP kodlu ürün ithal ederken, 2018 yılında 4.788 6'lı GTİP kodlu ürün, 2019 yılında ise 4.753 ürün ithal etmiştir. Bu da Birleşik Krallık'ın küresel tedarik zincirinde dünyadan yaptığı ithalatta ve dünyaya yaptığı ihracatta Türkiye'den daha fazla yer aldığını göstermektedir. Ayrıca Birleşik Krallık, Türkiye'den 2001 yılında 2,8 milyar dolarlık 2.025 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün ithal ederken, 2018 yılında 11,55 milyar dolarlık 2.751 ürün, 2019 yılında ise 12,1 milyar dolarlık 2.827 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün ithal etmiştir. Türkiye ise Birleşik Krallık'tan 2001 yılında 1,9 milyar dolarlık 2.915 ürün, 2018 yılında 7,45 milyar dolarlık 2.657 ürün 2019 yılında ise yaklaşık 5,4 milyar dolarlık 2.586 ürün ithal etmiştir.

Birleşik Krallık'ın dünyadan 2019 yılında ithal ettiği 5.223 ürün içinde Türkiye'nin dünyaya hiç satmadığı 579 ürün olduğu görülürken Türkiye'nin dünyaya ihraç ettiği 4.661 ürün içinde ise Türkiye'nin Birleşik Krallık'a satmadığı ancak diğer ülkelere ihraç ettiği 17 ürünün olduğu görülmektedir. Bu 579 ürünü Birleşik Krallık, Türkiye dışındaki ülkelere ithal etmektedir. Sonuç olarak Türkiye ile Birleşik Krallık'ın ortak ticaretlerine konu olabilecek toplamda 4.644 ürünün mevcut olduğu tespit edilmiştir. Bu da bize bu ülkeye satılabilecek 4.644 üründen sadece 2.827 tanesini satan Türk ihracatçılarının Birleşik Krallık ile Türkiye arasında mevcut olan ticareti daha da artırmalarının mümkün olabileceğini göstermektedir. Dünyadan 5.223 Türkiye'den ise 2.827 ürün alan Birleşik Krallık pazarına Türk ihracatçılarının dünyaya sattığı ancak Birleşik Krallık pazarına daha hiç satamadığı 1.817 adet 6'lı GTİP kodlu ürünün olduğu açıkça görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ve Birleşik Krallık pazarına ihraç edilebilecek ürünlerin tespitinin analizidir.

Dr. Metin Gürler

1. Birleşik Krallık ile İlgili Genel Bilgiler

Tablo 1'de ihracatçılarımız için Birleşik Krallık ile ilgili faydalı olabileceği düşünülen bazı bilgiler görülmektedir.

Tablo 1. Birleşik Krallık İle İlgili Faydalı Bilgiler

Ülke Adı	Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı (Birleşik Krallık)
Yönetim Biçimi	Anayasal Monarşi (Meşrutiyet)
Başkent	Londra
Resmi Dili	İngilizce; ayrıca bölgesel olarak İrlandaca, Galce ve İskoçça'nın çeşitli lehçeleri ile Kernevek dili
Kraliçe	Queen Elizabeth II (Mayfair, 1952-)
Başbakan	Alexander Boris de Pfeffel Johnson (13 Aralık 2019-)
Başlıca Önemli Düzey-2 Bölgeleri (Nüfus, GSYH)	Güney Doğu İngiltere, Büyük Londra, Kuzey-Batı İngiltere
Başlıca Önemli Şehirler (Nüfus, GSYH)	Camden and City of London, Westminster, Berkshire, Hertfordshire, Tower Hamlets , Birmingham, Staffordshire CC, Tyneside
Para birimi	pound (sterling, £)
Plaka Kodu	GB
ISO Ülke Kodu	Alpha 2: GB Alpha 3: GBR
Telefon Kodu	(+) 44
Türkiye'nin Birleşik Krallık Büyükelçisi	Ümit Yalçın / +44 20 73 93 02 02 / embassy.london@mfa.gov.tr
Birleşik Krallık'ın Türkiye Büyükelçiliği	Sir Dominick Chilcott +90 312 455 33 44 / britemb@fco.gov.uk, britembcon@fco.gov.uk

Kaynak: (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020)

Başkenti Londra olan Birleşik Krallık 12 bölgeden oluşmaktadır: Batı Midlands, Büyük Londra, Doğu İngiltere, Doğu Midlands, Galler, Güney Batı İngiltere, Güney Doğu İngiltere, İskoçya, Kuzey Doğu İngiltere, Kuzey İrlanda, Kuzey-Batı İngiltere, Yorkshire ve Humbe'dır. Birleşik Krallık'ın nüfus bakımından en büyük bölgeleri Güney Doğu İngiltere, Büyük Londra, Kuzey Batı İngiltere, Doğu İngiltere ve Batı Midlands olarak sıralanırken en büyük şehirleri ise Hertfordshire, Birmingham, Berkshire, Staffordshire CC ve Tyneside olarak sıralanmaktadır.

Birleşik Krallık'ın GSYH bakımından en büyük bölgeleri Greater London, South East England, North West England, East of England ve Scotland olarak sıralanırken en büyük şehirleri ise Camden and City of London, Westminster, Berkshire, Hertfordshire ve Tower Hamlets olarak sıralanmaktadır. Büyük Londra bölgesi barındırdığı 21 şehir¹ ile yaklaşık 9 milyonluk nüfusa ve 675 milyar dolarlık GSYH'ya sahiptir. Birleşik Krallık'ın en önemli limanları Port of

¹ "Camden and City of London", "Westminster", "Kensington & Chelsea and Hammersmith & Fulham", "Wandsworth", "Hackney and Newham", "Tower Hamlets", "Haringey and Islington", "Lewisham and Southwark", "Lambeth", "Bexley and Greenwich", "Barking & Dagenham and Havering", "Redbridge and Waltham Forest", "Enfield", "Bromley", "Croydon", "Merton, Kingston upon Thames and Sutton", "Barnet", "Brent", "Ealing", "Harrow and Hillingdon", "Hounslow and Richmond upon Thames"

Felixstowe, Port of Southampton, Port of London, Port of Immingham, Port of Liverpool ve Port of Milford Haven'dır. Port of Felixstowe konteynır ticaretinin neredeyse %48'ini gerçekleştirmekte olup yükleme hacmi 3,8 milyon TEU'dur.

Yurtdışında 126 ülkede 316 şehirde 318 havalimanına uçuş düzenleyen THY, Birleşik Krallık'ta Londra, Manchester ve Birmingham havalimanlarına direkt uçuş gerçekleştirmektedir.

Tablo 2'de 2020 yılı içinde Birleşik Krallık'taki resmi tatil günleri görülmektedir. İhracatçılarımızın Birleşik Krallık ile ticaretlerinde bu günleri Türkiye'deki elçilik ve konsolosluk işlemlerinde Türkiye'deki tatil remi günlerini de göz önünde bulundurmalarında fayda görülmektedir.

Tablo 2. 2020 Yılı Birleşik Krallık'taki Resmi Tatil Günleri

Tatil Günün İsmi	Süre	Gün
Yılbaşı	1 Gün	1 Ocak 2020 Çarşamba
Paskalya Cuması (Good Friday)	1 Gün	10 Nisan 2020 Cuma
Paskalya Pazartesi (Easter Monday)	1 Gün	13 Nisan 2020 Pazartesi
Early May Bank Holiday-Bankalar kapalı	1 Gün	8 Mayıs 2020 Cuma
Hz. İsa'nın Göğe Yükselmesi	1 Gün	21 Mayıs 2020 Perşembe
Sprink Bank Holiday-Bankalar kapalı	1 Gün	25 Mayıs 2020 Pazartesi
Küçük Paskalya/ Pantkot "Hamsin" Yortusu	1 Gün	1 Haziran 2020 Pazartesi
Summer Bank Holiday-Bankalar kapalı	1 Gün	31 Ağustos 2020 Pazartesi
Noel Bayramı Arifesi	1 Gün	24 Aralık 2020 Perşembe
Noel 1. Günü	1 Gün	25 Aralık 2020 Cuma
Noel 2. Günü (Boxing Day)	1 Gün	26 Aralık 2020 Cumartesi
Substitute Bank Holiday-Bankalar kapalı	1 Gün	28 Aralık 2020 Pazartesi

Kaynak: (UK Government, 2020)

Tablo 3'te Birleşik Krallık büyükelçiliğindeki ticaret müşavir ve ataşelerimiz ile iletişim bilgileri görülmektedir. İhracatçılarımız Ticaret Müşavir ve Ataşelerimizden görev yaptıkları ülkelerle ilgili bilgi talep edebilir, sorularını yöneltebilirler.

Tablo 3. Birleşik Krallık Büyükelçiliğindeki Ticaret Müşavir ve Ataşelerimiz

Adı Soyadı	Görevi	Telefon	e-mail
Tarık SÖNMEZ	Ticaret Başmüşaviri	+44 20 7838 9167	londra@ticaret.gov.tr ; london@ticaret.gov.tr
Hacı Hasan Murat ÖZSOY	Ticaret Başmüşaviri		
Mustafa Süleyman BEŞLİ	Ticaret Başmüşaviri		
Ahmet Enes TEKCAN	Ticaret Müşavir Yardımcısı		

Kaynak: (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020)

Tablo 4'te Birleşik Krallık'ta dış ticaretle ilgili kurumlar görülmektedir. İhracatçılarımız bu ülke ilgili detaylı bilgilere bu kurumlarla da irtibata geçerek elde edebilirler.

Tablo 4. Birleşik Krallık'ta Dış Ticaretle İlgili Kurumlar

Kurum adı	Şehir	Teelfon	Email
The Chartered Institute of Purchasing and Supply	Lincolnshire	+44 (0)1780 756777	info@cips.org
British Association of Women Entrepreneurs	Stirling	+44 (0) 1786 446044	bawe.uk@btconnect.com
Networking Women	Durham	+0191 334 5502	info@networkingwomen.co.uk
British Essential Oils Association	London	+44 (0)208 450 3713	secretariat@beoa.co.uk
British Herb Trade Association	Louth	+44 (0) 1507 353785	Julia.Hall-jones@britishgrowers.org
Honey Association	Swindon	+44 (0) 1793 737 947	info@honeyassociation.com
The British Jewellers' Association	Birmingham	+44 (0) 121 237 1110	info@bja.org.uk
Equitoy	Benenden, Kent	+44 (0) 1580 240819	alan@equitoy.com
Catering Equipment Suppliers' Association	London	+44 (0) 20 7793 3030	enquiries@cesa.org.uk
Federation of Manufacturing Opticians	London	+44 (0) 20 7298 5123	info@fmo.co.uk
Silk Association of Great Britain	London	+44 (0) 20 7843 9460	info@silk.org.uk
Ornamental Aquatic Trade Association	Wiltshire	+44 (0) 870 0434013	info@ornamentalfish.org
British Association of European Pharmaceutical Distributors	London	+44 (0)20 8529 3646	admin@baepd.co.uk
Wine and Spirit Trade Association	London	+44 (0) 20 7089 3877	info@wsta.co.uk
Brewing, Food and Beverage Industry Suppliers Association	Wolverhampton	+44 1902 422303	info@bfbi.org.uk
Grain and Feed Trade Association	London	+44 207 8149666	post@gافتa.com
Arab International Women's Forum	London	44 207 409 77 88	info@aiwfonline.com
Business and Professional Women International	Horsham, West Sussex	+44 1403 739343	members@bpw-international.org
International Coffee Organization	London	+44 20 75808591	info@ico.org
British Chambers of Commerce	London	+44 24 7669 4484	info@britishchambers.org.uk
London Chamber of Commerce and Industry	London	+44 20 72484444	lc@londonchamber.co.uk
Northern Ireland Chamber of Commerce and Industry	Belfast	+44 28 90244113	mail@northernirelandchamber.com
Edinburgh Chamber of Commerce	Edinburgh	+44 131 2212999	information@ecce.org
Overseas Development institute	London	+ 44 20 7922 0415	J.Keane@odi.org.uk
The Giftware Association	Birmingham	+44 (0) 121 236 2657	help@ga-uk.org
The British Coffee Association	Carterton	+44 (0)330 202 0879	info@britishcoffeeassociation.org
United Kingdom Trade & Investment	Liverpool	+44 7756584233	gsaeqwe@hotmail.com

Kaynak: (International Trade Centre, 2020)

2. Birleşik Krallık ile İlgili Makroekonomik Göstergeler

2.1. Birleşik Krallık'ın GSYH, Kişi Başına Düşen Milli Gelir, GSYH Büyüme Oranı ve Nüfusu

Tablo 5'de Birleşik Krallık'ın GSYH, Kişi Başına Düşen Milli Gelir, GSYH Büyüme Oranı ve nüfus gibi makroekonomik göstergelerinde 2018 ve 2019 yılları verileri ile 2020-2021 yılları arasındaki IMF projeksiyonları görülmektedir. Daha önceki projeksiyonların aksine IMF 2020 Nisan yayınladığı raporda COVID-19'un ülkelerin ekonomi ve dış ticaretleri üzerindeki olumsuz etkisinin tam olarak netleşmemesi nedeni ile ileriki yıllara ait projeksiyonları vermemiştir.

Birleşik Krallık, 2018 yılında 2,9 trilyon dolar GSYH'ye sahip iken 2019 yılında ise milli geliri 2,83 milyar dolara gerilemiştir. Birleşik Krallık 2019 yılında 692 milyar dolarlık ithalat yaparken 467,5 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. 2020 yılının ilk üç ayında 2019 yılının aynı döneminde göre ithalat %13,5 ihracat ise %10,1 daralmıştır. Bu da COVID-19 pandemisinin 2020 yılının daha ilk çeyreğinde Birleşik krallık dış ticaretini olumsuz yönde etkilemeye başladığının göstergesidir.

Birleşik Krallık'ın kişi başına düşen milli geliri 2018 yılında 43.043 dolar iken 2019 yılında ise 42.279 dolar olmuştur.

Tablo 5. Birleşik Krallık'ın GSYH, Kişi Başına Düşen Milli Gelir, GSYH Büyüme Oranı ve Nüfusu

GSYH ve Nüfus	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
GSYH (milyar \$)	2.860,86	2.827,11	-	-	-	-	-
GSYH Büyüme Oranı (%)	1,34	1,41	-6,50	4,04			
Kişi Başına Düşen GSYH (\$)	43.042,67	42.279,38	-	-	-	-	-
Nüfus (Milyon Kişi)	66,47	66,87	67,25	67,62	67,96	68,29	68,61
	2018	2019	2019- Ocak- Mart	2020- Ocak- Mart	Ocak- Mart Değişim (%)		
Dış Ticaret							
Mal İthalatı (milyar \$)	671,69	691,97	180,95	156,48	-13,5%		
Mal İhracatı (milyar \$)	490,84	467,51	120,15	107,99	-10,1%		

Kaynak: (Uluslararası Para Fonu (IMF), 2020), (OECD, 2020) ve (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 6'da Birleşik Krallık'taki Düzey-2 bölgelerinin 2018 yılına ait nüfusları görülmektedir. Buna göre, 2019 yılında 66,4 milyon olan ülke nüfusunun %13,8'ine denk gelen 9,2 milyonu Güney Doğu İngiltere bölgesinde, %13,5'ine denk gelen 8,98 milyonu Büyük Londra bölgesinde ve %11'ine denk gelen 7,3 milyonu da Kuzey Batı İngiltere bölgesinde yaşamaktadır. Ülke nüfusunun üçte birinden fazlası bu üç bölgede yaşamaktadır. En az nüfusa sahip bölgeler ise toplam ülke nüfusunun %4'üne sahip 2,66 milyon kişinin yaşadığı Kuzey Doğu İngiltere bölgesi ile %2,8'ine sahip 1,9 milyon kişinin yaşadığı Kuzey İrlanda bölgesidir.

Tablo 6. Birleşik Krallık'ın Düzey-2 Bölgelerine Göre Nüfusu (2015-2019)

Bölge Adı	Düzey 2 Kodu	Orijinal Adı	Nüfus	%
Güney Doğu İngiltere	UKJ	South East England	9.175.030	13,8%
Büyük Londra	UKI	Greater London	8.982.260	13,5%
Kuzey Batı İngiltere	UKD	North West England	7.300.080	11,0%
Doğu İngiltere	UKH	East of England	6.235.410	9,4%
Batı Midlands	UKG	West Midlands	5.907.870	8,9%
Güney Batı İngiltere	UKK	South West England	5.616.380	8,4%
Yorkshire ve Humber	UKE	Yorkshire and the Humber	5.486.230	8,2%
İskoçya	UKM	Scotland	5.454.240	8,2%
Doğu Midlands	UKF	East Midlands	4.811.070	7,2%
Galler	UKL	Wales	3.136.380	4,7%
Kuzey Doğu İngiltere	UKC	North East England	2.656.980	4,0%
Kuzey İrlanda	UKN	Northern Ireland	1.885.190	2,8%
UK Toplamı			66.647.120	100,0%

Kaynak: (OECD, 2020)

Tablo 7'de Birleşik Krallık'ın bölgelere göre 2018 yılına ait GSYH ve Kişi Başına Düşen GSYH (KBDMG) değerleri görülmektedir. Buna göre, Birleşik Krallık'ta 2018 yılında en yüksek milli gelire sahip bölge 675 milyar dolar ile "Büyük Londra" olurken, bu bölgeyi 415,6 milyar dolar ile "Güney Doğu İngiltere" ve 246,7 milyar dolar ile "Doğu İngiltere" bölgeleri izlemektedir. En düşük milli gelire sahip bölge ise 81,9 milyar dolar ile "Kuzey Doğu İngiltere" bölgesi olmuştur. Milli gelire en büyük katkıyı veren "Büyük Londra" ülke ekonomisinin yaklaşık dörtte birini üretmekte ve milli gelire %24 oranında katkı sağlamaktadır. Milli gelire katkıda ilk üç sırada yer alan bölgeler toplam Birleşik Krallık milli gelirinin neredeyse yarıya yakınının üretmektedir.

Bölgeler arasında 2018 yılında en yüksek kişi başına düşen milli gelire ise 75.837 \$ ile yine "Büyük Londra" bölgesi sahip olurken, onu 45.564 \$ ile "Güney Doğu İngiltere" ve 39.803 \$ ile "Doğu İngiltere" bölgeleri izlemiştir. En düşük kişi başına düşen milli gelire ise 30.922 \$ ile "Kuzey Doğu İngiltere" bölgesinin sahip olduğu görülmektedir. Tabloya göre sadece "Büyük Londra" ve "Güney Doğu İngiltere" bölgelerinin kişi başına düşen milli gelirleri Birleşik Krallık ortalamasının üzerinde olurken geriye kalan on bölgenin kişi başına düşen milli gelirleri ise Birleşik Krallık ortalamasının altında gerçekleşmiştir.

Tablo 7. Birleşik Krallık'ta Düzey-2 Bölgelere Göre GSYH ve Kişi Başına Düşen GSYH (2018)

Bölge Adı	GSYH (milyon \$)	Nüfus	Kişi Başına Düşen GSYH	Bölgenin GSYH katkısı (%)
Büyük Londra	674.932	8.899.820	75.837	23,6%
Güney Doğu İngiltere	415.586	9.120.910	45.564	14,5%
Doğu İngiltere	246.693	6.197.810	39.803	8,6%
İskoçya	213.029	5.436.930	39.182	7,4%
Kuzey Batı İngiltere	274.546	7.272.140	37.753	9,6%
Güney Batı İngiltere	208.921	5.578.300	37.452	7,3%
Batı Midlands	211.955	5.873.090	36.089	7,4%
Doğu Midlands	163.331	4.781.280	34.161	5,7%
Yorkshire ve Humber	185.285	5.462.600	33.919	6,5%
Kuzey İrlanda	63.256	1.875.960	33.719	2,2%
Galler	97.563	3.126.520	31.205	3,4%
Kuzey Doğu İngiltere	81.888	2.648.220	30.922	2,9%
Diğer bölgeler	23.873			0,8%
Toplam	2.860.860	66.273.580	43.167	100,0%

Kaynak: (OECD, 2020) ve (IMF, 2020) *Tahmini değer.

2.2. Birleşik Krallık'a Yapılan Doğrudan Yabancı (DYY) Yatırımlar

Tablo 8'de yıllara göre Birleşik Krallık'a giriş yapan Doğrudan Yabancı Yatırımlar ile birikimli yabancı sermaye stoku görülmektedir. Birleşik Krallık'a 2009 yılında 89,7 milyar dolarlık DYY girişi olurken dünyada ise 1,17 trilyon dolarlık DYY girişi olmuştur. Birleşik Krallık, 2009 yılında küresel DYY girişlerinden %7,65 pay almıştır. Birleşik Krallık'ın DYY stoku ise 2009 yılında 1,03 trilyon dolar olurken birikimli sermaye stokundaki payı ise %5,82 olmuştur.

Birleşik Krallık'a 2018 yılında 64,5 milyar dolarlık DYY girişi olurken dünyada ise 1,3 trilyon dolarlık DYY girişi olmuştur. Birleşik Krallık'ın 2018 yılında küresel DYY girişlerinden aldığı pay %4,97'ye düşerken Birleşik Krallık'ın DYY stoku ise 1,89 trilyon dolar olmuştur. Birleşik Krallık'ın birikimli DYY stokundaki payı ise %5,86 olmuştur.

Açıkça görülmektedir ki Birleşik krallık hem yabancı sermaye akışlarında hem de yabancı sermaye stokunda yıllar içerisinde hep önemli ülkelerden biri konumunda olmuştur.

Tablo 8. Yıllara Göre Birleşik Krallık'a Yapılan Doğrudan Yabancı Yatırımlar ve DYY Stoku (milyon \$)

Yıl	DYY (Birleşik Krallık)	DYY (Dünya)	DYY Girişinden Birleşik Krallık'ın Payı	DYY Stok (Birleşik Krallık)	DYY Stok (Dünya)	DYY Stokunda Birleşik Krallık'ın Payı
2009	89.709	1.172.234	7,65%	1.026.226	17.642.197	5,82%
2010	58.200	1.365.107	4,26%	1.068.187	19.751.909	5,41%
2011	42.200	1.561.354	2,70%	1.157.504	20.375.326	5,68%
2012	55.446	1.470.334	3,77%	1.440.494	22.791.494	6,32%
2013	51.676	1.431.164	3,61%	1.512.554	24.670.591	6,13%
2014	24.690	1.357.239	1,82%	1.581.501	25.917.817	6,10%
2015	39.186	2.033.802	1,93%	1.530.629	26.312.743	5,82%
2016	196.132	1.918.679	10,22%	1.475.561	28.243.023	5,22%
2017	101.238	1.497.371	6,76%	1.805.818	32.623.557	5,54%
2018	64.487	1.297.153	4,97%	1.890.384	32.272.043	5,86%

Kaynak: (United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD), 2020)

Birleşik Krallık'ta DYY'nin daha çok finans, sigortacılık ve hizmet sektörlerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

2.3. Birleşik Krallık'ın Dış Ticareti

Dünya Bankası ve TradeMap verilerine göre 2018 yılında Birleşik Krallık'ın toplam dış ticaretinin (ithalat ve ihracat) milli gelirine oranı (ticari dışa açıklık endeksi) yaklaşık %41 olmuştur, bir başka ifade ile milli gelirinin yaklaşık %41'i dış ticarete bağımlıdır.

Ülkenin dış ticaretinde ağırlığı olan ülkeler incelendiğinde ithalatında Almanya, ABD, Çin, Hollanda ve Fransa ihracatında ise ABD, Almanya, Fransa, Hollanda ve Çin ilk sıralarda yer almaktadır. Sıralamaları değişse de bu beş ülkenin Birleşik Krallık'ın dış ticaretinde büyük öneme sahip olduğu görülmektedir. Birleşik Krallık, hem ithalatının hem de ihracatının %45'ini bu beş ülke ile gerçekleştirmektedir. Bu da Birleşik Krallık dış ticarete belli başlı ülkelerde yoğunlaşma yaşadığını göstermektedir.

Ülkenin dış ticaretinde öneme sahip ürün grupları incelendiğinde ise 2li GTİP kodlarında ithalatta '71 "Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar", '84 "Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları", '87 "Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı", '85 "Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı" ile '27 "Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar" ürün grupları öne çıkmaktadır.

İhracatta ise '84 "Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları", '87 "Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer

kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı”, '71 “Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metallere, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar”, '27 “Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar” ile '85 “Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı” ürün grupları öne çıkmıştır.

Ülkenin dış ticaretinde öneme sahip 4'lü GTİP kodlu ürün grupları incelendiğinde ise ithalatta '7108 “Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)”, '8703 “Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)”, '2709 “Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)”, '8411 “Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri” ile '8517 “Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar” ürün grupları önce ihracatta ise '8703 “Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)”, '8411 “Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri”, '2709 “Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)”, '7108 “Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)” ile '3004 “Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)” ürün grupları önce çıkmıştır.

Tablo 9'da 2010-2019 yılları arasında Birleşik Krallık'ın dış ticareti (ihracat-ithalat), dış ticaret dengesi ve ticari dışa açıklık endeks değerleri² görülmektedir. Birleşik Krallık, 2001 yılında 279,4 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirirken 358,7 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Dış ticaret 2001 yılında 79 milyar dolarlık açık vermiştir. Birleşik Krallık, 2019 yılında 467,5 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirirken 692 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Birleşik Krallık yıllar içerisinde sürekli dış ticaret açığı veren bir ülke olmuş ve 2019 yılında da 224 milyar dolarlık açık vermiştir. En fazla ihracat 548 milyar dolar ile 2013 yılında en fazla ithalat 705,3 milyar dolar ile 2008 yılında gerçekleşmiştir. Dış ticaret açığı ise en fazla 226 milyar dolar ile 2007 yılında oluşmuştur. Ticari dışa açıklık (bağımlılık) endeksi incelendiğinde ise endeksin yıllar içerisinde %35-%47 aralığında seyrettiği görülmektedir. Endeks değeri 2001 yılında %38,9 iken 2019 yılında %41,01 olarak gerçekleşmiştir.

---

² Dış ticaret dengesinin pozitif olması ihracatın ithalattan fazla olduğunu bir başka ifade ile dış ticaretin fazla verdiğini ifade ederken pozitif olması ihracatın ithalattan az olduğunu bir başka ifade ile dış ticaretin açık verdiğini ifade etmektedir. Ticari dışa açıklık endeksi ülkenin ithalat ve ihracattan oluşan toplam dış ticaretinin milli gelirine oranı ile hesaplanır. Endeks değeri ne kadar büyükse ülke ticari olarak daha çok dışa açıktır anlamına gelmektedir.

Tablo 9. Yıllara Göre Birleşik Krallık'ın Dış Ticareti

Yıl	İhracat (milyar \$)	İthalat (milyar \$)	Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	Toplam Dış Ticaret (milyar \$)	Milli Gelir (milyar \$)	Toplam Dış Ticaretin Milli Gelire Oranı (Ticari Dışa Açıklık Endeksi)
2001	279,4	358,7	-79	638	1.640	38,90%
2002	286,0	372,1	-86	658	1.784	36,88%
2003	312,1	425,4	-113	737	2.053	35,92%
2004	355,0	502,9	-148	858	2.417	35,49%
2005	392,7	528,5	-136	921	2.539	36,29%
2006	458,6	614,8	-156	1.073	2.714	39,55%
2007	454,0	679,9	-226	1.134	3.101	36,57%
2008	482,0	705,3	-223	1.187	2.923	40,62%
2009	359,6	552,0	-192	912	2.411	37,81%
2010	422,0	627,6	-206	1.050	2.475	42,41%
2011	517,3	717,6	-200	1.235	2.659	46,44%
2012	481,2	689,1	-208	1.170	2.705	43,27%
2013	548,0	657,2	-109	1.205	2.786	43,26%
2014	511,1	694,3	-183	1.205	3.064	39,35%
2015	466,3	630,3	-164	1.097	2.929	37,44%
2016	411,5	636,4	-225	1.048	2.694	38,89%
2017	441,8	640,9	-199	1.083	2.666	40,61%
2018	490,8	671,7	-181	1.163	2.861	40,64%
2019	467,5	692,0	-224	1.159	2.827	41,01%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve (OECD, 2020)

Birleşik Krallık'ın 2019 yılında ithalat yaptığı ülkelerin ortalama uzaklıkları incelendiğinde dünyada ortalama 5.141 km'den ürün tedarik edilirken Birleşik Krallık'ın ortalama 3.769 km uzaklıktaki ülkelere ithalat yaptığı görülmektedir.

“Koyun ve kuzuların pikle derileri; yünü alınmış”, “Develer ve diğer devegiller (Camelidae)”, “Akamber, misk; kuduz böceği ve safra; günde ve diğer hayvansal maddeler”, “Stromboid kabuklular (Strombus spp.); işlem görmüş (kurutulmuş, tuzlanmış, salamura edilmiş veya tütsülenmiş)”, “Develer ve diğer devegillerden olanlara (Camelidae) ait olan etler (taze/soğutulmuş/dondurulmuş)”, “Pamuk ipliği (rötar/kable, penyeli, pamuk=>%85, 106.38<=dtx<125)”, “Kopra”, “Koyun eti; kemikli (dondurulmuş)”, “Diğer hayvanların diğer sakatatı (dondurulmuş)”, “Diğer değerli element içeren işlenmemiş kurşun”, “Dokumaya elverişli lifleri eğirmeye mahsus makineler”, “Koyun eti; kemikli (taze/soğutulmuş)”, “Kuzuların karkas ve yarı karkasları (dondurulmuş)” ürünleri ise Birleşik Krallık'ın ortalama 15.000 km'den uzak mesafelerden ithal ettiği tespit edilmiştir.

Dünyada en çok ithalat yapan ABD'nin, 2,57 trilyon dolarlık ithalatını ortalama 7.696 km'den yaptığı ve km başına 333,7 milyon dolarlık ithalat ile km başına ithalatta en çok ithalat yapan 2. ülke olduğu görülmektedir. Dünyada en çok ithalat yapan ikinci ülke olan Çin'in, 2,07 trilyon dolarlık ithalatını ortalama 6.401 km'den yaptığı ve km başına 323,2 milyon dolarlık ithalat ile km başına ithalatta en çok ithalat yapan 3. ülke olduğu görülmektedir. Dünyada en çok ithalat

yapan üçüncü ülke olan Almanya'nın, 1,24 trilyon dolarlık ithalatını ortalama 3.293 km'den yaptığı ve km başına 375,4 milyon dolarlık ithalat ile **km başına ithalatta en çok ithalat yapan ülke olduğu** görülmektedir. Birleşik Krallık ise 692 milyar dolarlık ithalatını yukarıda da belirtildiği üzere ortalama 3.769 km'den yaparken, km başına 183,6 milyon dolarlık ithalat ile km başına ithalatta en çok ithalat yapan 6. ülke olmuştur.

2.3.1. Birleşik Krallık'ın Dünya İle Dış Ticareti

Tablo 10'da 2018 ve 2019 yıllarında Birleşik Krallık'ın ithalatının ülkelere göre dağılımı görülmektedir. Türkiye, Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı 16. ülke olurken, Birleşik Krallık, Türkiye'den 2018 yılında 11,5 milyar dolarlık 2019 yılında ise 12,1 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Türkiye'den yaptığı ithalatın ülkenin toplam ithalatı içindeki payı ise 2018 yılında %1,72 iken 2019 yılında az da olsa artmış ve %1,75'e yükselmiştir. Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı ülke hem 2018 hem de 2019 yılında Almanya olurken, bu ülkeden yapılan ithalat 2018 yılında 92,1 milyar dolar iken 2019 yılında ise 85,2 milyar dolara düşmüştür. Almanya'yı 2018 yılında 63,4 milyar dolar ile Çin izlerken 2019 yılında ise 67,1 milyar dolar ile ABD izlemektedir. ABD'nin Birleşik Krallık pazarındaki payı 2018 yılında %9,42 iken 2019 yılında %9,70'e, Çin'in payı ise 2018 yılında %9,44 iken 2019 yılında %9,47'ye yükselmiştir.

Birleşik Krallık ithalatının yaklaşık %31,4'ünü ABD, Çin ve Almanya'dan yaparken ilk beş ülkeden yaptığı ithalat ise toplam ithalatın %44,9'unu oluşturmaktadır. İlk 10 ülkenin Birleşik Krallık'ın ithalatının %62,7'sini oluşturduğu görülmektedir. Bu da Birleşik Krallık'ın ithalatında yüksek bir yoğunlaşma olduğunu ve ithalatın belli başlı birkaç ülkelere yapıldığını göstermektedir.

Tablo 10. Birleşik Krallık'ın İthalat Yaptığı Ülkeler (2018, 2019)

Sıra	Ülke	İthalat (2018, 1.000 \$)	İthalat (2019, 1.000 \$)	%, 2018	%, 2019
1	Almanya	92.101.404	85.204.290	13,71%	12,31%
2	ABD	63.294.166	67.094.309	9,42%	9,70%
3	Çin	63.391.697	65.544.184	9,44%	9,47%
4	Hollanda	55.887.707	53.817.083	8,32%	7,78%
5	Fransa	37.854.190	38.902.217	5,64%	5,62%
6	Belçika	34.731.936	32.190.305	5,17%	4,65%
7	İtalya	26.732.679	26.314.752	3,98%	3,80%
8	İsviçre	7.410.016	23.664.770	1,10%	3,42%
9	İspanya	21.119.101	21.211.826	3,14%	3,07%
10	Norveç	25.567.260	19.774.792	3,81%	2,86%
16	Türkiye	11.546.552	12.124.047	1,72%	1,75%
	Diğer Ülkeler	232.057.550	246.131.540	34,55%	35,57%
	Toplam İthalat	671.694.258	691.974.115	100,00%	100,00%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 11'de son 11 yılda Birleşik Krallık'ın en fazla ithalat yaptığı ilk 10 ülke görülmektedir. 2009-2019 döneminin tamamında Almanya, Birleşik Krallık'ın en fazla ithalat yaptığı ülke olurken, Çin 8 yıl ve ABD ise 3 yıl Birleşik Krallık'ın en fazla ithalat yaptığı ikinci ülke olmuştur. Yine bu 11 yılın 8'inde ABD, 3'ünde ise Çin, Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı 3. ülke olmuştur. Türkiye ise 2010 - 2019 yılları arasında listeye girememiştir. Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı ilk 10 ülke sıralamasında 12 farklı ülke yer alırken, bu sıralamada Çin, Fransa, Almanya, İtalya, Hollanda ve ABD'nin 11 yıl boyunca sürekli sıralamaya girdiği görülmektedir. Bu ülkeler dışında İrlanda ve Norveç 10 yıl, İspanya 7 yıl, İsviçre 4 yıl ve Kanada 2 yıl Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı ilk 10 ülke sıralamasında yer almıştır.

Tablo 11. Birleşik Krallık'ın 2009-2019 Döneminde En Çok İthalat Yaptığı İlk 10 Ülke

Sıra	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Almanya	Almanya	Almanya	Almanya	Almanya	Almanya	Almanya	Almanya	Almanya	Almanya	Almanya
2	ABD	Çin	Çin	ABD	Çin	Çin	Çin	Çin	Çin	Çin	ABD
3	Çin	ABD	ABD	Çin	ABD	ABD	ABD	ABD	ABD	ABD	Çin
4	Hollanda	Hollanda	Hollanda	Hollanda	Hollanda	Hollanda	Hollanda	Hollanda	Hollanda	Hollanda	Hollanda
5	Fransa	Fransa	Fransa	Fransa	Fransa	Fransa	Fransa	Fransa	Fransa	Fransa	Fransa
6	Belçika	Norveç	Norveç	Norveç	Belçika	Belçika	Belçika	Belçika	Belçika	Belçika	Belçika
7	Norveç	Belçika	Belçika	Belçika	Norveç	İtalya	İtalya	İsviçre	İtalya	İtalya	İtalya
8	İtalya	İtalya	İtalya	İsviçre	İtalya	Norveç	İspanya	İtalya	Norveç	Norveç	İsviçre
9	İrlanda	İrlanda	İrlanda	İtalya	İspanya	İspanya	İrlanda	İspanya	İspanya	İspanya	İspanya
10	İsviçre	Kanada	Kanada	İrlanda	İrlanda	İrlanda	Norveç	İrlanda	İrlanda	İrlanda	Norveç

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 12'de 2018 ve 2019 yıllarında Birleşik Krallık'ın dünyadan en fazla ithalat yaptığı ilk 10 sıradaki 6'lı GTİP kodlu ürün ve bu ürünlerin Birleşik Krallık'ın ithalatındaki payları görülmektedir. Birleşik Krallık'ın 2018 yılında ilk 10 üründe yaptığı ithalat yaklaşık 150,2 milyar dolar olurken 2019 yılında ise ithalat yaklaşık 186,5 milyar dolar olmuştur. İlk üç ürün toplam ithalatın yaklaşık %16,1'ini ilk 5 ürün toplam ithalatın %19,7'sini ilk 10 ürünün ithalatı ise toplam ithalatın %26,9'unu oluşturmaktadır. Açıkça görülmektedir ki Birleşik Krallık'ın ithal ettiği her dört üründen biri ilk on ürün içinde yer almaktadır. Bu da Birleşik Krallık'ın ürün ithalatında ülke ithalatına göre daha düşük yoğunlaşma olduğunu göstermektedir.

Birleşik Krallık, 2018 yılında en çok ithalatını 26,3 milyar dolar ile '270900 "Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)" 6'lı GTİP kodlu üründe yaparken bu üründeki ithalat toplam ithalatın %3,9'unu oluşturmaktadır. Birleşik Krallık, 2019 yılında en çok ithalatı 70,7 milyar dolar ile '710813 "Altın (diğer yarı işlenmiş şekilde)" 6'lı GTİP kodlu üründe yaparken bu üründeki ithalat toplam ithalatın %10,2'sini oluşturmaktadır. Bu üründeki ithalatın 2018 yılındaki payı %3,8 olduğu göz önünde bulundurulduğunda Birleşik Krallık ithalatında artış dikkat çekmektedir.

Birleşik Krallık 2018 yılında ikinci sırada en çok 25,4 milyar dolarlık '710813 “Altın (diğer yarı işlenmiş şekilde)” 6’lı GTİP kodlu ürün ithal ederken 2019 yılında ise 24,5 milyar dolarlık '270900 “Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)” GTİP kodlu ürün ithal etmiştir. '270900 kodlu üründe 2019 yılında yapılan ithalatın payı %3,5 olarak gerçekleşmiştir.

Birleşik Krallık, hem 2018 hem de 2019 yılında üçüncü sırada en çok '271019 “Diğer yağlar ve müstahzarlar” 6’lı GTİP kodlu ürün ithal ederken bu üründen 2018 yılında 17,9 milyar dolarlık 2019 yılında ise 16,5 milyar dolarlık ithalat gerçekleşmiştir. Bu ürünün toplam ithalat içindeki payı ise 2018 yılında %2,7 iken 2019 yılında %2,4 olmuştur.

Tablo 12. Birleşik Krallık’ın Dünyadan İthal Ettiği Ürünler (2018, 2019, milyon \$)

Sıra	6'lı GTİP Kod	Ürün Açıklaması	İthalat (2018, milyon \$)	İthalat (2019, milyon \$)	Pay, %, 2018	Pay, %, 2019
1	'710813	Altın (diğer yarı işlenmiş şekilde)	25.385.997	70.731.405	3,8%	10,2%
2	'270900	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	26.347.851	24.542.383	3,9%	3,5%
3	'271019	Diğer yağlar ve müstahzarlar	17.901.059	16.472.267	2,7%	2,4%
4	'999999	Bilinmeyen/Gizli Ürünler	14.038.952	12.941.234	2,1%	1,9%
5	'300490	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan diğer ilaçlar	13.635.385	11.827.497	2,0%	1,7%
6	'851712	Hücreli ağlar için veya diğer kablosuz ağlar için telefonlar	11.160.500	10.598.715	1,7%	1,5%
7	'870322	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1000cm ³ <silindir=<1500 cm ³)	9.753.308	10.311.671	1,5%	1,5%
8	'870332	Motorlu taşıt; dizel/yarı dizel (1500cm ³ <silindir hacmi=<2500cm ³)	13.240.324	9.968.600	2,0%	1,4%
9	'870323	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1500cm ³ <silindir=<3000 cm ³)	9.021.771	9.555.488	1,3%	1,4%
10	'841191	Turbojetler/ turbopropellerin aksam-parçaları	9.745.240	9.506.504	1,5%	1,4%
	İlk 10 Ürün		150.230.387	186.455.764	22,4%	26,9%
	Diğer Ürünler		521.463.871	505.518.351	77,6%	73,1%
	Toplam İthalat		671.694.258	691.974.115	100,0%	100,0%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 13'de son 11 yılda Birleşik Krallık'ın en fazla ithalat yaptığı ilk 10 ürün görülmektedir. Toplam 16 farklı ürünün listeye girdiği görülmektedir. 2009- 2019 dönemi boyunca '999999 GTİP kodlu ürünün 4 yıl, '270900 ve '710813 GTİP kodlu ürünlerin 3 yıl, '870332 GTİP kodlu ürünün ise 1 yıl Birleşik Krallık'ın en fazla ithalat yaptığı ürün olduğu görülmektedir.

Birleşik Krallık'ın en çok ithal ettiği 10 ürün listesine 11 yıl boyunca '270900, '271019, '300490, '870332 ve '999999 GTİP kodlu ürünlerin girdiği görülmektedir. Bu ürünler dışında listeye, '841191'851712 GTİP kodlu ürünler 10 yıl, '271121 ve '710813 GTİP kodlu ürünler 7 yıl, '870322 GTİP kodlu ürün 6 yıl, '847130, '870323 ve '880240 GTİP kodlu ürünler 4 yıl, '271111, '710691 ve '841112 GTİP kodlu ürünler ise 1 yıl girmiştir.

Tablo 13. Birleşik Krallık'ın Dünyadan En Çok İthalat Yaptığı İlk 10 Ürün (6'lı GTİP kod)

Sıra	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	'999999	'999999	'999999	'999999	'270900	'270900	'870332	'710813	'710813	'270900	'710813
2	'270900	'270900	'270900	'270900	'999999	'870332	'710813	'870332	'270900	'710813	'270900
3	'300490	'271019	'271019	'271019	'271019	'271019	'270900	'300490	'870332	'271019	'271019
4	'870323	'300490	'870332	'870332	'870332	'300490	'300490	'270900	'300490	'999999	'999999
5	'271019	'870332	'300490	'300490	'710813	'710813	'271019	'880240	'271019	'300490	'300490
6	'870332	'870323	'851712	'851712	'300490	'851712	'851712	'271019	'999999	'870332	'851712
7	'847130	'851712	'271111	'710691	'851712	'880240	'999999	'999999	'851712	'271121	'870322
8	'271121	'847130	'847130	'271121	'271121	'999999	'870322	'851712	'841191	'851712	'870322
9	'870322	'271121	'870323	'847130	'841112	'271121	'880240	'841191	'271121	'870322	'870323
10	'841191	'841191	'841191	'841191	'841191	'870322	'841191	'870322	'880240	'841191	'841191

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 14'de **Tablo 13'**de yer alan Birleşik Krallık'ın 2009-2019 yılları arasında dünyadan en çok ithalat yaptığı 6'lı GTİP koda sahip ilk on ürünün açıklamaları görülmektedir.

Tablo 14. Tablo 13'de Yer Alan 6'lı GTİP Kodlu Ürünlerin Açıklamaları

6'lı GTİP Kodlu Ürün	Ürün Açıklaması
'270900	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)
'271019	Diğer yağlar ve müstahzarlar
'271111	Doğal gaz (sıvılaştırılmış)
'271121	Doğal gaz (gaz halinde)
'300490	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan diğer ilaçlar
'710691	Gümüş (ham)
'710813	Altın (diğer yarı işlenmiş şekilde)
'841112	Turbojetler (itici gücü > 25 kN) (türboreaktörler)
'841191	Turbojetler/turbopropellerin aksam-parçaları
'847130	Portatif nümerik otomatik bilgi işlem makineleri; ağırlık<10 kg.
'851712	Hücreli ağlar için veya diğer kablosuz ağlar için telefonlar
'870322	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1000cm ³ <silindir=<1500 cm ³)
'870323	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1500cm ³ <silindir=<3000 cm ³)
'870332	Motorlu taşıt; dizel/yarı dizel (1500cm ³ <silindir hacmi=<2500cm ³)
'880240	Uçak ve diğer hava taşıtları (boş ağırlık >15000 kg)
'999999	Bilinmeyen/ Gizli ürünler

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2020)

Tablo 15'de Birleşik Krallık'ın 2019 yılında dünyadan ithal ettiği 6'lı GTİP kodlu ürünlerin TİM tanımlamasına göre sektörel kırılımı görülmektedir. TradeMap verilerine göre dünyadan 2019 yılında yaklaşık 692 milyar dolarlık ürün ithal eden Birleşik Krallık en çok ithalatı 137,7 milyar dolar ile 928 ürünün yer aldığı “Kimyevi Maddeler ve Mamülleri” sektöründe yaparken ikinci en büyük ithalatı ise 91,9 milyar dolar ile 154 ürünün yer aldığı “Otomotiv Endüstrisi” sektöründe yapmıştır. Bu iki sektörü 91,5 milyar dolarlık ithalat ile 386 ürünün yer aldığı “Elektrik-Elektronik” sektörü izlemiştir. Birleşik Krallık, 2019 yılında en az ithalatı ise yaklaşık 368,7 milyon dolarlık ithalat ile “Zeytin ve Zeytinyağı” ve 293,7 milyon dolarlık ithalat ile “Fındık ve Mamülleri” sektörlerinde gerçekleştirmiştir. “Kimyevi Maddeler ve Mamülleri” sektörünün Birleşik Krallık'ın toplam ithalatından aldığı pay %19,9 olurken “Otomotiv

Endüstrisi” sektörünün payı %13,3, “Elektrik Elektronik” sektörünün payı ise %13,2 olarak gerçekleşmiştir. En çok ithalatın gerçekleştiği ilk 3 sektör toplam ithalatın yaklaşık %46,4’ünü ilk 5 sektör ise toplam ithalatın %63,8’ini yapmaktadır. Daha önceki bölümlerde de görülen Birleşik Krallık’ın ithalatının ülke ve 6’lı GTİP kodlu ürünlerde yaşadığı yoğunlaşmanın, sektörlerde de olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Birleşik Krallık’ın Dünyadan Yaptığı İthalatın TİM Sektör Sınıflamasına Göre Dağılımı (2019, bin \$)

Sıra	TİM sektör sınıfı	Sınıfta Yer Alan 6’lı GTİP Kod Sayısı	Birleşik Krallık’ın Dünyadan İthalatı	Sektörün Birleşik Krallık’ın Dünyadan Yaptığı İthalat İçindeki Payı (%)
1	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	928	137.671.092	%19,9
2	Otomotiv Endüstrisi	154	91.906.056	%13,3
3	Elektrik-Elektronik	386	91.531.902	%13,2
4	Mücevher	41	85.896.401	%12,4
5	Savunma ve Havacılık Sanayii	33	34.505.297	%5,0
6	Hazırlanmış ve Konfeksiyon	284	28.511.020	%4,1
7	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	305	27.845.210	%4,0
8	Makine ve Aksamları	424	26.777.764	%3,9
9	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	220	20.890.421	%3,0
10	Demir ve Demir Dışı Metaller	274	20.359.219	%2,9
11	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	231	14.224.461	%2,1
12	İklimlendirme Sanayii	82	14.181.566	%2,0
13	Çelik	238	12.696.205	%1,8
14	Meyve Sebze Mamulleri	88	12.388.323	%1,8
15	Deri ve Deri Mamulleri	84	10.978.152	%1,6
16	Yaş Meyve ve Sebze	66	8.769.516	%1,3
17	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	132	7.324.366	%1,1
18	Madencilik Ürünleri	116	4.754.081	%0,7
19	Tekstil ve Hammaddeleri	488	4.131.122	%0,6
20	Süs Bitkileri ve Mamulleri	16	1.507.187	%0,2
21	Gemi, Yat ve Hizmetleri	18	1.372.981	%0,2
22	Kuru Meyve ve Mamulleri	19	1.157.849	%0,2
23	Halı	22	1.148.320	%0,2
24	Tütün	8	690.484	%0,1
25	Zeytin ve Zeytinyağı	6	368.694	%0,1
26	Fındık ve Mamulleri	2	293.679	%0,0
	Diğer Sanayi Ürünleri	36	5.389.036	%0,8
	TİM sektör sınıflaması dışı	522	24.703.678	%3,6
	Sektörler toplamı	5.223	691.974.085	100,0%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

Tablo 16’ da Comtrade verilerine göre, Birleşik Krallık’ın 2019 yılında dünyadan ithal ettiği ve dünyaya ihraç ettiği ürünlerin, Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına (BEC) Göre kırılımı görülmektedir. Birleşik Krallık, 2019 yılında en çok “Endüstriyel malzemeler (başka yerde sınıflandırılmamış)” ürün grubunda ihracat ve ithalat gerçekleşmiştir.

Birleşik Krallık ikinci olarak en çok “Nakliye ekipmanları ve bunların parça ve aksesuarları” ürün grubunda ihracat ve “Sermaye malları (nakliye araçları hariç) ve bunların parça ve aksesuarları” ürün grubundan ithalat gerçekleştirmiştir. Üçüncü olarak “Sermaye malları (nakliye araçları hariç) ve

bunların parça ve aksesuarları” ürün grubunda ihracat yaparken “Nakliye ekipmanları ve bunların parça ve aksesuarları” ürün grubundan ithalat yapmıştır.

Birleşik Krallık 2019 yılında en fazla dış ticaret açığını 93,7 milyar dolar ile “Endüstriyel malzemeler (başka yerde sınıflandırılmamış)” ürün grubunda vermiştir. “Endüstriyel malzemeler (başka yerde sınıflandırılmamış)”, “Sermaye malları (nakliye araçları hariç) ve bunların parça ve aksesuarları”, “Nakliye ekipmanları ve bunların parça ve aksesuarları” ve “Tüketim malları (başka yerde sınıflandırılmamış)” ürün grupları Türk ihracatçıları için Birleşik Krallık’ı cazip bir pazar haline getirmektedir (UN Comtrade Database, 2020).

Tablo 16. Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına (BEC) Göre Birleşik Krallık’ın Dış Ticareti (2019, milyar \$)

Ürün	İhracat	İhracat İçindeki Pay	İthalat	İthalat İçindeki Pay	Dış Ticaret Dengesi
Sermaye malları (nakliye araçları hariç) ve bunların parça ve aksesuarları	83,9	17,44%	121,7	17,05%	-37,7
Tüketim malları (başka yerde sınıflandırılmamış)	73,1	15,19%	107,7	15,09%	-34,5
Yiyecek ve içecekler	28,6	5,95%	57,3	8,02%	-28,6
Yakıtlar ve yağlayıcılar	38,9	8,09%	55,7	7,80%	-16,7
Endüstriyel malzemeler (başka yerde sınıflandırılmamış)	123,1	25,56%	216,8	30,38%	-93,7
Nakliye ekipmanları ve bunların parça ve aksesuarları	104,2	21,64%	121,2	16,99%	-17,0
Eşya (başka yerde sınıflandırılmamış)	29,5	6,13%	33,3	4,66%	-3,8

Kaynak: (UN Comtrade Database, 2020)

Birleşik Krallık’da, Dünya Bankası verilerine göre 2019 yılında “Hammadde” ürün grubu ihracattan %9,01 pay alırken ithalattan ise %9,04 pay almış, “Ara Malları” ürün grubu ihracattan %23,85 pay alırken ithalattan ise %19,73 pay almıştır. “Tüketici Malları” ürün grubu ihracattan %35,15 pay alırken ithalattan ise %40,81 pay almıştır.

Türk ihracatçıları için özellikle “Tüketici Mallar” ile “Ara Malları”nın Birleşik Krallık pazarında cazip olduğu görülmektedir (Dünya Bankası WITS (World Integrated Trade Solution), 2020).

Birleşik Krallık’ın Bölgelere Göre Dış Ticareti

Majestelerinin Gelir ve Gümrük İdaresi (HM “Her Majesty’s” Revenue & Customs-HMRC) dış ticaret verilerine göre Birleşik Krallık’taki 12 Düzey-2 bölgesi içerisinde 2019 ve 2020 yılları ilk çeyrek dönemde (Ocak-Mart) en fazla ihracatı Güney Doğu İngiltere bölgesi yapmıştır. Bu bölgenin ihracatı 2019 yılı ilk çeyrek dönemde 12 milyar pound (sterlin) 2020 yılı ilk çeyrek dönemde 9,9 milyar pound olarak gerçekleşmiştir. Bölgenin ülkenin toplam ihracatı içindeki payı 2019 yılında %13,5 iken 2020 yılında %12,6’ya gerilemiştir. Bu bölgeyi ihracatı 2019 yılının ilk çeyrek döneminde 10,8 milyar pound 2020 yılının ilk çeyreğinde 9,8 milyar pound olarak gerçekleşen Büyük Londra bölgesi izlemiştir. Bölgenin ülkenin toplam ihracatı içindeki payı 2019 yılında %12,2 iken 2020 yılında %12,5’e yükselmiştir. Bu iki eyaleti ihracatı 2019 yılı ilk çeyreğinde 8,5 milyar pound 2020 yılı ilk çeyreğinde 7,2 milyar pound olarak

gerçekleşen İskoçya bölgesi takip etmiştir. Bölgenin ülkenin toplam ihracatı içindeki payı 2019 yılında %9,6 iken 2020 yılında %9,2'ye gerilemiştir.

On iki bölge içerisinde 2019 ve 2020 yılları ilk çeyrek dönemde (Ocak-Mart) en fazla ithalatı Güney Doğu İngiltere bölgesi yapmıştır. Bu bölgenin ithalatı 2019 yılı ilk çeyrek dönemde 26,7 milyar pound 2020 yılı ilk çeyrek dönemde 21,9 milyar pound olarak gerçekleşmiştir. Bölgenin ülkenin toplam ithalatı içindeki payı 2019 yılında %20,6 iken 2020 yılında %20,2'ye gerilemiştir. Bu bölgeyi ithalatı 2019 yılının ilk çeyrek döneminde 18,5 milyar pound 2020 yılının ilk çeyreğinde 14,9 milyar pound olarak gerçekleşen Büyük Londra bölgesi izlemiştir. Bölgenin ülkenin toplam ithalatı içindeki payı 2019 yılında %7,7 iken 2020 yılında %8'e yükselmiştir. Bu iki eyaleti ithalatı 2019 yılı ilk çeyreğinde 12,5 milyar pound 2020 yılı ilk çeyreğinde 10,4 milyar pound olarak gerçekleşen Doğu İngiltere bölgesi takip etmiştir. Bölgenin ülkenin toplam ithalatı içindeki payı hem 2019 yılında hem de 2020 yılında %9,6 olarak gerçekleşmiştir.

Türk ihracatçıları Birleşik Krallık'ın üretim üssü konumunda olup ihracatında büyük ağırlığa sahip olan ve Birleşik Krallık'ın toplam ihracatının 2020 yılında ilk çeyrek döneminde %51,9'unu gerçekleştiren ilk 5 bölgeye (Güney Doğu İngiltere, Büyük Londra, İskoçya, Batı Midlands, Doğu İngiltere) ürün tedarikinde özellikle de ara mal tedarikinde bulunabilecekleri görülmektedir. Bunu yanı sıra Birleşik Krallık'ın toplam ithalatının %58,8'ini gerçekleştiren ilk beş bölge (Güney Doğu İngiltere, Büyük Londra, Doğu İngiltere, Kuzey Batı İngiltere, Batı Midlands) de hem bu ülkeye ihracat yapmak isteyen firmalarımız hem de bu ülkede lojistik merkez kuruluşu için cazip bölgeler konumundadır (**Tablo 17**).

Tablo 17. Birleşik Krallık Düzey 2 Bölgelerinin İthalatı (2019,2020 milyar \$)

Bölge Adı	İhracat		İthalat		Dış ticaret dengesi	
	2019-Ocak-Mart	2020-Ocak-Mart	2019-Ocak-Mart	2020-Ocak-Mart	2019-Ocak-Mart	2020-Ocak-Mart
İngiltere	65.098	57.581	105.113	86.748	-40.015	-29.167
Güney Doğu İngiltere	12.002	9.903	26.676	21.885	-14.674	-11.982
Büyük Londra	10.838	9.784	18.509	14.863	-7.671	-5.079
Kuzey Batı İngiltere	7.016	6.283	9.986	8.668	-2.970	-2.385
Doğu İngiltere	7.404	6.698	12.469	10.453	-5.065	-3.755
Batı Midlands	8.091	7.100	10.025	7.966	-1.934	-866
Güney Batı İngiltere	5.578	5.046	6.436	5.921	-858	-875
Yorkshire ve Humber	4.509	3.785	9.630	7.022	-5.121	-3.237
Doğu Midlands	6.145	5.784	7.586	6.580	-1.441	-796
Kuzey Doğu İngiltere	3.515	3.198	3.796	3.390	-281	-192
Galler	4.644	4.099	4.675	4.272	-31	-173
İskoçya	8.486	7.174	6.291	5.443	2.195	1.731
Kuzey İrlanda	2.332	2.122	2.075	1.704	257	418
Belli olmayan bölgeler	8.265	7.316	11.263	10.396	-2.998	-3.080
UK Toplamı	88.825	78.292	129.417	108.563	-40.592	-30.271

Kaynak: (HM Revenue and Customs (UKtradeinfo), 2020)

Tablo 18'de 2016-2019 yılları arasında Birleşik Krallık Düzey 2 bölgelerinde yıllara göre ithalatçı firma sayıları görülmektedir. İthalatçı firma sayılarında hem bölge hem de Birleşik Krallık toplamında Batı Midlands ve Doğu Midlands hariç artış görülmektedir. Bu iki bölgede 2018 ve 2019 yılında ise diğer bölgelerde olduğu gibi ithalatçı firma sayısında artış görülmüştür.

Birleşik Krallık'ta 2016 yılında 228.241 firma ithalat gerçekleştirirken bunların 189.483'ü İngiltere'de, 11.089'u İskoçya, 6.16'sı Galler'de, 13.694'ü Kuzey İrlanda'da bulunmaktadır. Birleşik Krallık'ta 2019 yılında 258.363 firma ithalat gerçekleştirirken bunların 212.314'ü İngiltere'de, 7.598'i Galler'de, 12.483'ü İskoçya'da, 14.792'si Kuzey İrlanda'da bulunmaktadır.

En çok ithalatçı firmaya 2019 yılında Büyük Londra bölgesi sahip olurken bu bölge 50.860 ithalatçıya sahip olmuştur. Bu bölgedeki ithalatçılar 2019 yılında İngiltere'nin %24'ünü oluştururken Birleşik Krallık'ın ise %19,7'sini oluşturmaktadır.

İkinci sırada en çok ithalatçı firmaya 2019 yılında Güney Doğu İngiltere bölgesi sahip olurken bu bölge 39.769 ithalatçıya sahip olmuştur. Bu bölgedeki ithalatçılar 2019 yılında İngiltere'nin %18,7'sini oluştururken Birleşik Krallık'ın ise %15,4'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 18. Birleşik Krallık Düzey 2 Bölgelerinde Yıllara Göre İthalatçı Firma Sayıları (2016-2020)

Bölge Adı	2016	2017	2018	2019	%, 2019
İngiltere	189.483	191.918	200.350	212.314	%82,2
Kuzey Doğu İngiltere	4.151	4.230	4.342	4.552	%1,8
Kuzey Batı İngiltere	20.072	21.067	22.904	24.607	%9,5
Yorkshire ve Humber	14.218	14.255	14.677	15.319	%5,9
Doğu Midlands	15.231	15.125	15.735	16.115	%6,2
Batı Midlands	17.962	17.933	18.243	18.738	%7,3
Doğu İngiltere	21.845	21.980	22.332	23.101	%8,9
Büyük Londra	43.123	43.760	46.314	50.860	%19,7
Güney Doğu İngiltere	34.883	35.426	37.110	39.769	%15,4
Güney Batı İngiltere	17.998	18.142	18.693	19.253	%7,5
Galler	6.126	6.257	7.109	7.598	%2,9
İskoçya	11.089	11.362	11.808	12.483	%4,8
Kuzey İrlanda	13.694	13.823	14.132	14.792	%5,7
Belli olmayan bölgeler	7.849	9.177	9.908	11.176	%4,3
UK Toplamı	228.241	232.537	243.307	258.363	%100,0

Kaynak: (HM Revenue and Customs (UKtradeinfo), 2020)

Tablo 19'da Birleşik Krallık'ı oluşturan 4 ülkenin ve toplam 12 Düzey-2 bölgesinin 2019 yılında en çok ithalat gerçekleştirdiği sektörler görülmektedir. "Makine ve Nakliye" 2019 yılında on iki bölgeden on birinde en çok ithalat yaptığı sektör olurken "Mineral Yakıtlar" sektörü 2019 yılında "Yorkshire ve Humber" bölgesinin en çok ithalat yaptığı sektör olmuştur. Tablo dikkatlice incelendiğinde adresi belli olmayan bölgelerde en çok ithalatın "Kimyasallar

/ Makine ve Nakliye” sektörlerinde gerçekleştiği görülmektedir. İhracatçılarımızın bölgelerin ve Birleşik Krallık’ı oluşturan 4 ülkeni ithalatında öne çıkan sektörleri göz önünde bulundurmalarında fayda görülmektedir.

Tablo 19. Birleşik Krallık Düzey-2 Bölgelerinin En Çok İthalat Gerçekleştirdiği Sektör (2019)

Bölge Adı	En çok ithalat yapılan sektör
İngiltere	Makine ve Nakliye
Kuzey Doğu İngiltere	Makine ve Nakliye
Kuzey Batı İngiltere	Makine ve Nakliye
Yorkshire ve Humber	Mineral Yakıtlar
Doğu Midlands	Makine ve Nakliye
Batı Midlands	Makine ve Nakliye
Doğu İngiltere	Makine ve Nakliye
Büyük Londra	Makine ve Nakliye
Güney Doğu İngiltere	Makine ve Nakliye
Güney Batı İngiltere	Makine ve Nakliye
Galler	Makine ve Nakliye
İskoçya	Makine ve Nakliye
Kuzey İrlanda	Makine ve Nakliye
Belli olmayan bölgeler	Kimyasallar / Makine ve Nakliye
UK Toplamı	Makine ve Nakliye

Kaynak: (HM Revenue and Customs (UKtradeinfo), 2020)

2.3.2. Birleşik Krallık’ın Türkiye İle Dış Ticareti

Bir önceki bölümde Birleşik Krallık’ın dünyadan ithalatı incelenmişti. Bu bölümde ise Birleşik Krallık’ın Türkiye’den yaptığı ithalat başta olmak üzere Birleşik Krallık’ın Türkiye ile dış ticareti incelenecektir.

Tablo 20’de Birleşik Krallık’ın 2009-2019 yılları arasında Türkiye’den yaptığı ithalat ve bu ithalatın dünyadan yaptığı toplam ithalat içindeki payı görülmektedir. Birleşik Krallık, 2001 yılında dünyadan 358,7 milyar dolar Türkiye’den ise 2,8 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirirken bu ithalatın dünyadan yaptığı toplam ithalat içindeki payı %0,77 olmuştur. Birleşik Krallık, Türkiye’den 2018 yılında 11,5 milyar dolarlık, 2019 yılında ise 12,1 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirirken bu ithalatın dünyadan yaptığı toplam ithalat içindeki payı ise 2018 yılında %1,72 iken 2019 yılında ise %1,75 olmuştur. Birleşik Krallık’ın küresel ithalatı 2019 yılında 2018 yılına göre yaklaşık %3 artarken Türkiye’den yapılan ithalat ise %5 artış göstermiştir. Birleşik Krallık’ın küresel ithalatı 2019 yılında 2001 yılına göre yaklaşık %193 artarken Türkiye’den yaptığı ithalat ise %437 artış göstermiştir. Birleşik Krallık 2001-2019 döneminde Türkiye’nin en çok ihracat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 2. ile 4. sırada yer alırken Türkiye ise Birleşik Krallık’ın tedarikçileri arasında 12 ile 28. sırada yer almıştır.

Birleşik Krallık’ın Türkiye’den yapılan ithalatın dünyadan yaptığı toplam ithalat içindeki payı

sürekli artış göstermiştir. Bu da bu büyük pazarda ihracatçılarımız başarılı olduğunu ancak küresel ticaretinde Türkiye'nin payının %1,75 olması bu pazarda daha kat edilecek çok yolun olduğunu göstermektedir. Birleşik Krallık, Türkiye'den en fazla ithalatı 2018 yılında 12,1 milyar dolar olarak gerçekleştirirken Türkiye'den yapılan ithalatın dünyadan yaptığı toplam ithalat içindeki payı ise en fazla yine 2016 yılında olmuş ve %1,92 olarak gerçekleşmiştir.

Birleşik Krallık'a yapılan ihracattın Türkiye'nin toplam ihracatı içindeki payı incelendiğinde ise 2001 yılında %8,85 olan payın, 2018 yılında %6,88'e gerilediği 2019 yılında ise %7,1'e yükseldiği görülmektedir. Bu da ihracatçılarımızın zaman içerisinde hedef pazar yoğunlaşmasını azaltarak Birleşik Krallık dışındaki pazarlara da yöneldiğini göstermektedir. Türkiye'nin ihracatında Büyük Britanya en yüksek payı %10,66 ile 2002 yılında almıştır.

Tablo 20. Birleşik Krallık'ın Yıllara Göre Türkiye'den Yaptığı İthalat (milyar \$)

Yıl	Türkiye'den İthalat	Dünya'dan İthalat	Türkiye'den Yapılan Birleşik Krallık'ın Toplam İthalatı İçindeki Payı	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Türkiye'den Yapılan İthalatın Türkiye'nin Toplam İhracatı İçindeki Payı
2001	2.771.655	358.702.945	%0,77	31.333.944	%8,85
2002	3.813.788	372.059.499	%1,03	35.761.981	%10,66
2003	4.722.405	425.369.491	%1,11	47.252.836	%9,99
2004	6.573.441	502.886.192	%1,31	63.120.949	%10,41
2005	6.876.088	528.460.952	%1,30	73.476.408	%9,36
2006	7.880.066	614.811.651	%1,28	85.534.676	%9,21
2007	9.887.649	679.917.918	%1,45	107.271.750	%9,22
2008	9.103.648	705.344.161	%1,29	132.027.196	%6,90
2009	7.262.505	552.042.035	%1,32	102.142.613	%7,11
2010	7.990.223	627.617.523	%1,27	113.883.219	%7,02
2011	9.284.221	717.606.233	%1,29	134.906.869	%6,88
2012	9.255.099	689.137.011	%1,34	152.461.737	%6,07
2013	9.112.738	657.222.528	%1,39	151.802.637	%6,00
2014	10.556.906	694.344.323	%1,52	157.610.158	%6,70
2015	11.067.618	630.251.058	%1,76	143.844.066	%7,69
2016	12.207.457	636.367.936	%1,92	142.606.247	%8,56
2017	9.988.467	640.907.689	%1,56	156.992.940	%6,36
2018	11.546.552	671.694.258	%1,72	167.923.862	%6,88
2019	12.124.047	691.974.115	%1,75	171.098.411	%7,09

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 21'de görüleceği üzere dünyada 2019 yılında 5.812 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ithalatı gerçekleşirken bu ürünlerin ithalat tutarı yaklaşık 18,74 trilyon dolar olmuştur. İhracat kısmı incelendiğinde ise dünyada 2019 yılında 5.628 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ihracatı gerçekleşirken bu ürünlerin ihracat tutarı yaklaşık 18,74 trilyon dolar olmuştur.

Türkiye 2018 yılında 4.729 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ihracatını gerçekleştirirken bu ürünlerin ihracat tutarı yaklaşık 168 milyar dolar olmuş, dünya ihracatından da yaklaşık %0,9 pay almıştır. Türkiye 2018 yılında 4.788 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ithalatını gerçekleştirirken bu ürünlerin ithalat tutarı yaklaşık 223 milyar dolar olmuş, dünya ithalatında

da yaklaşık %1,1 pay almıştır. Türkiye, 2019 yılında 4.661 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ihracatını gerçekleştirirken bu ürünlerin ihracat tutarı yaklaşık 171,1 milyar dolar olmuş, 4.753 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ithalatını gerçekleştirirken bu ürünlerin ithalat tutarı da yaklaşık 200,7 milyar dolar olmuştur. Küresel ticarete 2019 yılında gerçekleşen daralma Türk ihracatçılarının hızını kesmemiş ve ihracatta ürün sayısı azalsa da özel ticaret sistemine göre ihracat yaklaşık %2 artış göstermiştir.

Birleşik Krallık ise dünyadan 2018 yılında 5.232 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ithalatını gerçekleştirirken bu ürünlerin ithalat tutarı yaklaşık 671,7 milyar dolar olmuş ve dünya ithalatından da yaklaşık %3,39 pay almıştır. Birleşik Krallık dünyaya 2018 yılında 5.186 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ihracatını gerçekleştirirken bu ürünlerin ihracat tutarı yaklaşık 490,8 milyar dolar olmuş ve dünya ihracatından da yaklaşık %2,52 pay almıştır. Birleşik Krallık 2019 yılında ise dünyaya 5.166 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ihracatını gerçekleştirirken bu ürünlerin ihracat tutarı yaklaşık 467,5 milyar dolar, dünyadan 5.223 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün ithalatını gerçekleştirirken de bu ürünlerin ithalat tutarı yaklaşık 692 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Birleşik Krallık'ın hem ihraç hem de ithal ettiği ürün sayısı 2019 yılında 2018 yılına göre azalmıştır.

Birleşik Krallık 2019 yılında dünya genelinde ithal edilen 5.812 ürünün %90'ına denk gelen 5.223 ürün ithal ederken dünya genelinde ihraç edilen 5.628 ürünün ise %91,8'ine denk gelen 5.166 ürün ihraç etmiştir. Bu da Birleşik Krallık'ın hem ithalat hem de ihracat açısından pazar yoğunlaşmasının düşük olduğu ve dış ticaretine konu olan birçok ürünün olduğu görülmektedir.

Tablo 21. Birleşik Krallık, Türkiye ve Dünya Ticaretine Genel Bakış (2019, milyar \$)

Dış Ticaret Göstergesi	Ürün sayısı	Tutar (milyar \$)
Dünyadaki Toplam İhracat	5.628	18.739,91
Dünyadaki Toplam İthalat	5.812	18.998,05
Birleşik Krallık'ın Dünyadan İthalatı	5.233	691,97
Türkiye'nin Dünyadan İthalatı	4.753	200,66
Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthalatı	2.827	12,12
Türkiye'nin Birleşik Krallık'tan İthalatı	2.586	5,43
Birleşik Krallık'ın Dünyaya İhracatı	5.166	467,51
Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	4.661	171,10
Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthalatının Toplam İthalatı İçindeki Payı (%)	54,0%	1,75%
Birleşik Krallık'ın İthalatının Dünyadaki Toplam İthalat İçindeki Payı (%)	90,0%	3,64%

Kaynak: (Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC), 2020)

Tablo 22' de 2019 yılında Birleşik Krallık'ın Türkiye'den en fazla ithalat yaptığı ilk 10 ürün ve bu ürünlerin Birleşik Krallık'ın Türkiye'den yaptığı toplam ithalat içindeki payları görülmektedir. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den 2019 yılında ilk 10 üründe yaptığı ithalat

yaklaşık 4,4 milyar dolar olup Türkiye’den yapılan toplam ithalatın yaklaşık %36,2’sini oluşturmaktadır. Bu da ihracatçılarımızın Birleşik Krallık’a yapılan ihracatta ürün kırılımında yoğunlaşma yaşadıklarını göstermektedir. Neredeyse yapılan her üç ihracattan biri ilk on üründe olmuştur. Birleşik Krallık, 2019 yılında Türkiye’den en çok ithalatı 1,1 milyar dolar ile '710813 “Altın (diğer yarı işlenmiş şekilde)” GTİP kodlu üründe yaparken bu ürünün toplam ithalat içindeki payı %9,2 olmuştur. Bu ürünü 757,6 milyon dolarlık ithalat ve %6,25’lik pay ile '870421 “Dizel/yarı dizel motorlu taşıtlar (taşıma kapasitesi<5ton)” GTİP kodlu ürün ile 452,4 milyon dolarlık ithalat ve %3,7’lik pay ile '852872 “Televizyon; diğerleri, renkli olanlar” GTİP kodlu ürünün izlediği görülmektedir.

Tablo 22. Birleşik Krallık’ın Türkiye’den İthal Ettiği Ürünler (1.000\$, 2019)

6’lı GTİP Kodu	Ürün Açıklaması	İthalat (x1000 \$)	%
'710813	Altın (diğer yarı işlenmiş şekilde)	1.118.481	%9,23
'870421	Dizel/yarı dizel motorlu taşıtlar (taşıma kapasitesi<5ton)	757.640	%6,25
'852872	Televizyon; diğerleri, renkli olanlar	452.445	%3,73
'854449	Diğer elektrik iletkenleri (gerilimi=<80 V. için)	417.657	%3,44
'870340	Hem benzinli hem de tahrik gücü veren elektrik motorlu diğer taşıtlar; harici güç kaynağından şarj edilenler HARIÇ	366.992	%3,03
'270900	Tarifenin başka yerinde yer almayan diğer tütünler, tütün yerine kullanılan maddeler	356.010	%2,94
'870322	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1000cm ³ <silindir=<1500 cm ³)	305.751	%2,52
'610910	Tişört, fanila, atlet, kaşkorse vb. giyim eşyası; pamuktan (örme veya kroşe)	224.801	%1,85
'870332	Motorlu taşıt; dizel/yarı dizel (1500cm ³ <silindir hacmi=<2500cm ³)	218.048	%1,80
'870321	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (silindir hacmi <= 1000cm ³)	170.422	%1,41
Diğer Ürünler		7.735.800	%63,81
Toplam İthalat		12.124.047	%100,00

Kaynak: (Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC), 2020)

Tablo 23’de 2010-2019 döneminde Birleşik Krallık’ın Türkiye’den en fazla ithalatını yaptığı ilk 10 6’lı GTİP kodlu ürün görülmektedir. 2009-2019 dönemi boyunca 21 farklı ürünün Birleşik Krallık’ın Türkiye’den en çok ithal ettiği ilk on ürün sıralamasına girdiği görülmektedir. Tabloda, '870421 “Dizel/yarı dizel motorlu taşıtlar (taşıma kapasitesi<5ton)” GTP kodlu ürün 6 yıl ilk sırada yer alırken, '710813 “Altın (diğer yarı işlenmiş şekilde)” GTİP kodlu ürünün de 3 yıl sıralamada ilk sırada yer aldığı görülmektedir. '852872 “Televizyon; diğerleri, renkli olanlar” ile '999999 “Bilinmeyen/Gizli Ürünler” ise birer yıl en çok ithal edilen ürün olmuşlardır.

Birleşik Krallık’ın Türkiye’den en çok ithalatını yaptığı ilk 10 ürün listesinde '610910 “Tişört, fanila, atlet, kaşkorse vb. giyim eşyası; pamuktan (örme veya kroşe)”, '854449 “Diğer elektrik iletkenleri (gerilimi=<80 V. için)” ve '870421 “Dizel/yarı dizel motorlu taşıtlar (taşıma kapasitesi<5ton)” GTİP kodlu ürünler 11 yıl boyunca listede yer almıştır. '852872 “Televizyon; diğerleri, renkli olanlar” GTİP kodlu ürün 10 yıl, '620462 “Kadın/kız çocuk için pantolon, şort vs. pamuktan” GTİP kodlu ürün ise 9 yıl listede yer almıştır.

Tablo 23. Birleşik Krallık'ın 2009-2019 Döneminde Türkiye'den En Çok İthalatını Yaptığı İlk 10 Ürün (6'lı GTİP Kod)

Sıra	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	'999999	'852872	'870421	'870421	'870421	'870421	'710813	'710813	'870421	'870421	'710813
2	'270900	'870421	'852872	'852872	'852872	'852872	'870421	'870421	'870322	'710813	'870421
3	'610910	'610910	'999999	'999999	'854449	'854449	'870322	'870322	'852872	'854449	'852872
4	'870421	'854449	'610910	'610910	'610910	'870322	'852872	'852872	'854449	'852872	'854449
5	'620462	'870899	'854449	'854449	'870331	'610910	'854449	'854449	'870332	'870322	'870340
6	'870899	'620462	'870899	'710813	'610990	'870331	'610910	'610990	'870340	'870340	'270900
7	'732219	'611595	'620462	'080620	'620462	'610990	'610990	'870332	'610910	'870332	'870322
8	'854449	'080620	'080620	'610990	'080620	'620462	'620462	'610910	'620462	'610910	'610910
9	'851660	'999999	'851660	'620462	'870894	'611595	'611595	'620462	'610990	'610990	'870332
10	'080620	'854430	'611595	'870899	'854430	'851660	'870331	'611595	'710813	'611595	'870321

Kaynak: (Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC), 2020)

Tablo 24'de Tablo 23'de yer alan Birleşik Krallık'ın Türkiye'den en çok ithalatını yaptığı 6'lı GTİP koda sahip ilk on ürünün açıklamaları görülmektedir.

Tablo 24. Tablo 23'de yer alan 6'lı GTİP kodlu ürünlerin açıklamaları

6'lı GTİP Kodlu Ürün	Ürün Açıklaması
'080620	Üzüm; (kurutulmuş)
'270900	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)
'610910	Tişört, fanila, atlet, kaşkorse vb. giyim eşyası; pamuktan (örme veya kroşe)
'610990	Tişört, fanila, atlet, vb. giyim eşyası; dokumaya elverişli diğer maddelerden (örme veya kroşe)
'611595	Diğer çoraplar; pamuktan (örme veya kroşe)
'620462	Kadın/kız çocuk için pantolon, şort vs. pamuktan
'710813	Altın (diğer yarı işlenmiş şekilde)
'732219	Demir/çelikten radyatör, aksam ve parçaları
'851660	Diğer elektrikli fırınlar, ocaklar, ızgaralar vb.
'852872	Televizyon; diğerleri, renkli olanlar
'854430	Taşıtlarda kullanılan kablo bağlantı takımları
'854449	Diğer elektrik iletkenleri (gerilimi= $\leq$ 80 V. için)
'870321	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (silindir hacmi $\leq$ 1000cm ³)
'870322	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1000cm ³ <silindir= $\leq$ 1500 cm ³)
'870331	Motorlu taşıt; dizel/yarı dizel (silindir hacmi= $\leq$ 1500cm ³)
'870332	Motorlu taşıt; dizel/yarı dizel (1500cm ³ <silindir hacmi= $\leq$ 2500cm ³)
'870340	Hem benzinli hem de tahrik gücü veren elektrik motorlu diğer taşıtlar; harici güç kaynağından şarj edilenler HARİÇ
'870421	Dizel/yarı dizel motorlu taşıtlar (taşıma kapasitesi<5ton)
'870894	Kara taşıtları için direksiyon simitleri, kolonları, kutuları; aksam, parçaları
'870899	Kara taşıtları için diğer aksam, parçaları
'999999	Bilinmeyen/Gizli Ürünler

Kaynak: (Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2020)

Tablo 25'de Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithal ettiği ürünlerin TİM tanımlamasına göre sektörel kırılımı görülmektedir. Sektör sıralaması ve sektörde yer alan ürün sayısı Birleşik Krallık'ın dünyadan yaptığı ithalata göre belirlenmiştir. “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektörü Birleşik Krallık'ın 2019 yılında dünyadan en çok ithalat gerçekleştirdiği sektör olurken, “Otomotiv Endüstrisi” sektörü Türkiye'den en çok ithalat gerçekleştirdiği sektör olmuştur. Birleşik Krallık, 2019 yılında “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektöründe dünyadan 137,7

milyar dolarlık ithalat yaparken Türkiye’den ise 953,8 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Türkiye’den bu sektörde yapılan ithalatın payı %0,69 olarak gerçekleşmiştir. Birleşik Krallık, Türkiye’den en çok ithalat yaptığı “Otomotiv Endüstrisi” sektöründe ise dünyadan 91,9 milyar dolarlık, Türkiye’den de 2,9 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Türkiye’den bu sektörde yapılan ithalatın payı %3,11 olarak gerçekleşmiştir. Birleşik Krallık’ın Türkiye’den en çok ithalat gerçekleştirdiği ikinci sektör ise 1,8 milyar dolar ile “Hazırgiyim ve Konfeksiyon” sektörü olmuştur. Birleşik Krallık bu sektörde dünyadan 28,5 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirirken Türkiye’den bu sektörde yapılan ithalatın payı ise %6,34 olmuştur. Birleşik Krallık’ın Türkiye’den en çok ithalat gerçekleştirdiği üçüncü sektör ise 1,76 milyar dolar ile “Elektrik-Elektronik” sektörü olmuştur. Birleşik Krallık bu sektörde dünyadan 91,5 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Türkiye’den bu sektörde yapılan ithalatın payı ise %1,92 olarak gerçekleşmiştir. Birleşik Krallık’ın Türkiye’den yaptığı ithalatın payının en yüksek olduğu sektörler sırası ile %18,08’lik pay ile “Kuru Meyve ve Mamulleri” sektörü, %10,78’lik pay ile “Fındık ve Mamulleri” sektörü ile %10,68’lik pay ile “Halı” sektörü olmuştur. Tabloya göre Birleşik Krallık’ın Türkiye’den TİM sektör sınıflamasında yer alan 26 mal sektöründe de ithalat yaptığı görülmektedir. Türk ihracatçıları için Birleşik Krallık pazarında göreceli daha fazla paya sahip olunan ve pazarın aşına olduğu bu sektörlerde pazar paylarını genişletmeleri daha kolay görülmektedir.

Birleşik Krallık’ın dünyadan en çok ithalatını gerçekleştirdiği sektörler ile Türkiye’den en çok ithalatını yaptığı sektörler sınıflandırıldığında oluşan 12 sektörün (“Otomotiv Endüstrisi”, “Elektrik-Elektronik”, “Mücevher”, “Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri”, “Makine ve Aksamları”, “İklimlendirme Sanayii”, “Meyve Sebze Mamulleri”, “Deri ve Deri Mamulleri”, “Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri”, “Madencilik Ürünleri”, “Tütün” ve “Zeytin ve Zeytinyağı”) sıralamalarının bir iki basamak yer değiştirmesi ile birlikte örtüştüğü görülmektedir.

Yapılan analizde “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektörünün Birleşik Krallık’ın dünyadan yaptığı ithalatta 1. sırada olmasına karşılık Türkiye’den yapılan ithalattaki sıralamada ise 5. sırada yer aldığı, “Hazırgiyim ve Konfeksiyon” sektörünün Birleşik Krallık’ın dünyadan yaptığı ithalatta 6. sırada olmasına karşılık Türkiye’den yapılan ithalattaki sıralamada ise 2. sırada yer aldığı, “Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri” sektörünün Birleşik Krallık’ın dünyadan yaptığı ithalat sıralamasında 9. sırada olmasına karşılık Türkiye’den yapılan ithalattaki sıralamada ise 15. sırada yer aldığı, “Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller” sektörünün Birleşik Krallık’ın dünyadan yaptığı ithalat sıralamasında 11. sırada olmasına

karşılık Türkiye’den yapılan ithalattaki sıralamada ise 19. sırada yer aldığı görülmektedir.

Aynı şekilde, “Tekstil ve Hammaddeleri” sektörünün Birleşik Krallık’ın dünyadan yaptığı ithalat sıralamasında 19. sırada olmasına karşılık Türkiye’den yapılan ithalattaki sıralamada ise 8. sırada yer aldığı, “Çelik” sektörünün Birleşik Krallık’ın dünyadan yaptığı ithalat sıralamasında 13. sırada olmasına karşılık Türkiye’den yapılan ithalattaki sıralamada ise 7. sırada yer aldığı görülmektedir. İhracatçılarımızın Birleşik Krallık’ın ithalatında yer alan sektörlerde Birleşik Krallık pazarlarından %0-19 aralığında pay aldığı görülmektedir. Birleşik Krallık, 2019 yılında dünyadan 26 sektör toplamında 692 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirirken Türkiye’den ise bu sektörlerde 12,1 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 25. Birleşik Krallık’ın Türkiye’den İthal Ettiği Ürünlerin Sektörel Dağılımı (2019, milyon \$)

A	B	TİM sektör sınıfı	Sınıfta Yer Alan 6’lı GTİP Kod Sayısı	Birleşik Krallık’ın Dünyadan İthalatı	Türkiye’den Yaptığı İthalat	Türkiye’den Yaptığı İthalatın Payı
1	5	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	928	137.671,1	953,8	%0,69
2	1	Otomotiv Endüstrisi	154	91.906,1	2.861,9	%3,11
3	3	Elektrik-Elektronik	386	91.531,9	1.757,1	%1,92
4	4	Mücevher	41	85.896,4	1.169,2	%1,36
5	13	Savunma ve Havacılık Sanayii	33	34.505,3	186,9	%0,54
6	2	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	284	28.511,0	1.806,5	%6,34
7	10	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	305	27.845,2	317,3	%1,14
8	11	Makine ve Aksamları	424	26.777,8	301,6	%1,13
9	15	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	220	20.890,4	123,9	%0,59
10	6	Demir ve Demir Dışı Metaller	274	20.359,2	507,3	%2,49
11	19	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	231	14.224,5	59,7	%0,42
12	9	İklimlendirme Sanayii	82	14.181,6	350,8	%2,47
13	7	Çelik	238	12.696,2	467,2	%3,68
14	17	Meyve Sebze Mamulleri	88	12.388,3	118,7	%0,96
15	18	Deri ve Deri Mamulleri	84	10.978,2	61,2	%0,56
16	22	Yaş Meyve ve Sebze	66	8.769,5	28,1	%0,32
17	14	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	132	7.324,4	183,8	%2,51
18	20	Madencilik Ürünleri	116	4.754,1	51,0	%1,07
19	8	Tekstil ve Hammaddeleri	488	4.131,1	410,8	%9,94
20	24	Süs Bitkileri ve Mamulleri	16	1.507,2	7,9	%0,52
21	26	Gemi, Yat ve Hizmetleri	18	1.373,0	0,8	%0,06
22	12	Kuru Meyve ve Mamulleri	19	1.157,8	209,3	%18,08
23	16	Halı	22	1.148,3	122,6	%10,68
24	23	Tütün	8	690,5	13,2	%1,92
25	25	Zeytin ve Zeytinyağı	6	368,7	6,8	%1,84
26	21	Fındık ve Mamulleri	2	293,7	31,6	%10,78
		Diğer Sanayi Ürünleri	36	5.389,0	5,3	%0,10
		TİM sektör sınıflaması dışı	522	24.703,7	9,7	%0,04
		Sektörler toplamı	5.223	691.974,1	12.124,0	%1,75

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

A-Sektörün Birleşik Krallık’ın Dünyadan Yaptığı İthalata Göre Sırası B-Sektörün Birleşik Krallık’ın Türkiye’den Yaptığı İthalata Göre Sırası

Tablo 26'da 2000-2019 yılları arasında yıllara göre Birleşik Krallık'a ihracat yapan firma sayısı, bu firmalar içinde kaç tanesinin bu ülkeye ilk kez ihracat gerçekleştirdikleri, toplam ihracat miktarları ile firma başına düşen ihracat miktarları görülmektedir. TİM verilerine göre, Birleşik Krallık'a 2000 yılında 3.392 firmamız 2 milyar dolar ihracat gerçekleştirirken 2019 yılında ise 8.651 firmamız 10,7 milyar dolar ihracat gerçekleştirilmiş olup firma başına ortalama 1,2 milyon dolarlık ihracat yapılmıştır. Bu ülkeye ihracat yapan firmalardan 2.134 tanesi bu ülkeye ilk kez ihracat yaparken, 156,6 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiş ve firma başına da 73,4 bin dolarlık ihracat yapılmıştır. Bu da bu pazara ihracatta sürekliliği olan firmaların ortalama daha çok ihracat yaptığını göstermektedir. Birleşik Krallık'a toplam ihracat yapan firma sayısı ve ihracat rakamları 2000 yılına göre 2019 yılında artış gösterirken son yıllarda bu ülkeye ilk kez ihracat yapan firmaların sayısı da artmaya başlamıştır. Ancak Birleşik Krallık'a ilk kez ihracat yapan firma başına düşen ihracat miktarında azalış görülürken, bütün ihracatçı firmalar göz önünde alındığında ihracat yapan firma başına düşen toplam ihracat miktarındaki %100'den fazla artış dikkat çekmektedir.

Tablo 26. 2000-2019 Yılları Arasında Birleşik Krallık'a İlk Kez İhracat Yapan Firma Sayıları ve İhracat Tutarları (\$)

Yıllar	Birleşik Krallık'a İlk Kez İhracat Yapan Firma Sayısı	Birleşik Krallık'a İlk Kez İhracat Yapan Firmaların Gerçekleştirdiği İhracat (\$)	Birleşik Krallık'a İlk Kez İhracat Yapan Firma Başına Düşen İhracat (\$)	Birleşik Krallık'a İhracat Yapan Toplam Firma Sayısı	Birleşik Krallık'a İhracat Yapan Firmaların Gerçekleştirdiği Toplam İhracat (\$)	Birleşik Krallık'a İhracat Yapan Firma Başına Düşen İhracat (\$)
2000	3.392	2.018.326.783	595.026	3.392	2.018.326.783	595.026
2001	1.916	250.000.150	130.480	4.018	2.186.519.748	544.181
2002	2.018	195.871.956	97.062	4.628	3.053.015.589	659.684
2003	1.836	167.497.133	91.229	5.009	3.673.495.845	733.379
2004	1.710	234.853.171	137.341	5.267	5.464.516.843	1.037.501
2005	1.696	226.449.728	133.520	5.396	5.813.338.547	1.077.342
2006	1.598	207.158.218	129.636	5.534	6.862.021.205	1.239.975
2007	1.569	319.692.766	203.756	5.714	8.341.642.438	1.459.860
2008	1.404	199.287.364	141.943	5.645	7.900.587.105	1.399.573
2009	1.379	255.302.507	185.136	5.487	5.802.700.365	1.057.536
2010	1.296	199.879.817	154.228	5.520	6.964.695.385	1.261.720
2011	1.309	219.168.691	167.432	5.729	7.747.078.877	1.352.257
2012	1.325	224.957.363	169.779	5.915	7.928.936.185	1.340.479
2013	1.354	209.486.199	154.717	6.085	8.577.195.257	1.409.564
2014	1.422	180.175.677	126.706	6.394	9.646.067.448	1.508.612
2015	1.489	202.822.053	136.214	6.715	9.232.614.270	1.374.924
2016	1.503	149.675.112	99.584	6.977	8.459.395.888	1.212.469
2017	1.676	152.627.031	91.066	7.293	9.322.271.234	1.278.249
2018	1.965	441.161.107	224.509	8.003	11.037.051.893	1.379.114
2019	2.134	156.608.466	73.387	8.651	10.745.023.425	1.242.056

Kaynak: TİM

Tablo 27'de 2000-2019 dönemini kapsayan 20 yıl boyunca Birleşik Krallık'a ihracat yapan firmaların kaç yıl ihracat yaptıkları görülmektedir. 20 yılın tamamında 286 firma ihracat gerçekleştirirken bu firmaların ihracat toplamı 20 yıl boyunca yaklaşık 59 milyar dolar olmuştur. On dokuz yıl boyunca 138 firma 9,2 milyar dolar ihracat yaparken on sekiz yıl boyunca 128 firma toplamda 4,7 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Sürekli ihracat yapan firmaların ortalama ihracatı 206,2 milyon dolar olurken, on dokuz yıl ihracat gerçekleştiren firmaların ortalaması 66,4 milyon dolar, on sekiz yıl ihracat gerçekleştiren firmaların ortalaması 36,8 milyon dolar, on yedi yıl ihracat gerçekleştiren firmaların ortalaması 44,3 milyon dolar, on altı yıl ihracat gerçekleştiren firmaların ortalaması ise 19,4 milyon dolar olmuştur. En fazla ortalama ihracat bu ülkeye sürekli ihracat yapan firmalarda görülürken en az ortalama ihracat ise ilk defa ihracat yapan 14.684 firmada görülmektedir. Görülmektedir ki ülkeye uzun süreli ihracat yapan firmaların performansının diğer firmalara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 27. 2000-2019 Döneminde Birleşik Krallık'a İhracat Yapan Firmaların Kaç Yıl İhracat Yaptıklarını Gösterir Liste

İhracat Yapılan Yıl Sayısı	İhracat Yapan Firma Sayısı	Birleşik Krallık'a Yapılan İhracat (\$)	Firma Başına Düşen İhracat (\$)
20	286	58.972.836.083	206.198.728
19	138	9.165.240.621	66.414.787
18	128	4.709.518.414	36.793.113
17	162	7.184.608.583	44.349.436
16	185	3.589.853.377	19.404.613
15	235	6.120.667.652	26.045.394
14	236	4.371.427.207	18.522.997
13	295	6.072.481.736	20.584.684
12	329	2.913.812.884	8.856.574
11	396	3.918.826.427	9.896.026
10	466	7.349.013.861	15.770.416
9	633	5.317.212.859	8.400.020
8	686	3.310.388.014	4.825.639
7	897	3.882.834.316	4.328.689
6	1.142	2.769.499.877	2.425.131
5	1.497	2.517.229.909	1.681.516
4	2.172	3.492.786.191	1.608.097
3	3.363	1.936.324.149	575.773
2	6.061	2.053.769.950	338.850
1	14.684	1.128.162.216	76.829

Kaynak: TİM

TradeMap verilerine göre, Türk ihracatçılarının dünyaya ihraç ettiği ancak Birleşik Krallık pazarına hiç giremediği 1.817 adet 6'lı GTİP kodlu ürün mevcuttur.

Tablo 28'de Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithal etmediği fakat Türkiye'nin dünyaya ihraç ettiği bu 1.817 ürünün TİM sektörel sınıflamasına göre dağılımı görülmektedir. Birleşik Krallık pazarında hiç yer alınamayan bu ürünler incelendiğinde, Birleşik Krallık Türkiye dışındaki

ülkelerden 89,7 milyar dolarlık ithalat yaparken, Türkiye bu ürünlerde Birleşik Krallık dışındaki ülkelere toplamda 11,85 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Bu ürün grubunda küresel ihracatın ise 3,36 trilyon dolar olduğu görülmektedir. Açıkça görülmektedir ki Türk ihracatçıları Birleşik Krallık’a genelde dünya geneline sattığı ürünleri ihraç etmekle birlikte bu pazara hala hiç de küçümsenmeyecek bir ihracatın hala mümkün olduğu görülmektedir.

Birleşik Krallık bu sektörler arasında dünyadan en çok ithalatı 23,75 milyar dolar ile “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektöründe yaparken ikinci sırada dünyadan 12,68 milyar dolarlık ithalatın yapıldığı “Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller” sektörü yer almıştır. Bu iki sektörü 6,9 milyar dolarlık ithalat ile “Mücevher” sektörü izlemiştir. Bu üç sektör toplamında ise Birleşik Krallık, Türkiye dışındaki ülkelere 43,35 milyar dolarlık alım yaparken Türkiye, Birleşik Krallık dışındaki ülkelere 5,6 milyar dolarlık ihracat yapmış olup dünya genelinde ise bu üç sektörde 1,57 trilyon dolarlık ihracat gerçekleşmiştir.

Tablo 28. Birleşik Krallık’ın Türkiye’den İthal Etmediği Türkiye’nin Dünyaya İhraç Ettiği 1.817 Ürünün Sektörel Dağılımı (2019, milyon \$)

TİM sektör sınıfı	Sektöre Yer Alan Ürün Sayısı	Dünya'dan Yapılan İthalat	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Dünyada Yapılan Toplam İhracat
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	515	23.752	1.871	968.599
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	179	12.681	1.711	316.473
Mücevher	18	6.921	2.048	287.400
Elektrik-Elektronik	117	5.954	177	219.261
Savunma ve Havacılık Sanayii	13	5.582	185	124.435
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	110	5.562	97	104.793
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	103	4.434	528	210.938
Otomotiv Endüstrisi	43	3.170	542	83.896
Makine ve Aksamları	136	3.033	430	167.097
Yaş Meyve ve Sebze	23	2.902	159	42.026
Demir ve Demir Dışı Metaller	81	2.263	116	129.902
Çelik	97	2.044	898	140.477
Madencilik Ürünleri	51	1.854	794	248.951
Meyve Sebze Mamulleri	20	1.689	15	21.017
Gemi, Yat ve Hizmetleri	9	865	883	105.964
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	30	588	761	32.219
Süs Bitkileri ve Mamulleri	9	570	30	7.929
Tekstil ve Hammaddeleri	125	283	245	24.303
Tütün	6	267	179	18.731
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	6	158	14	2.900
Deri ve Deri Mamulleri	21	139	92	14.361
Kuru Meyve ve Mamulleri	5	88	27	4.328
İklimlendirme Sanayii	10	45	17	3.005
Halı	2	2	0	66
Diğer Sanayi Ürünleri	21	698	3	17.689
TİM sektör sınıflaması dışı	67	4.114	28	63.667
Sektörler toplamı	1.817	89.657	11.850	3.360.428

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

3. Birleşik Krallık ile Türkiye Arasındaki Ticaretin 2019 “TradeMap” Verileri ile RCA Analizi

3.1. Çalışmanın Metodolojisi

Avrupa kıtası ülkelerinden biri olup köklü bir tarihe sahip olan Birleşik Krallık, temelleri Almanya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Fransa ve İtalya'nın 18 Nisan 1951'de imzaladığı Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile 25 Mart 1957'de imzalanan Roma Anlaşması sonucu kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)'na dayanan günümüzde 27 üyeli Avrupa Birliği'nin (AB) 1 Ocak 1973'ten itibaren üyesi iken 31 Ocak 2020'de AB'den ayrılmıştır.

5 Mart 1995 tarihinde yapılan Ortaklık Konseyi toplantısında alınan karara göre Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği kurulmasına karar verilmiş ve böylece Gümrük Birliği 1 Ocak 1996'da yürürlüğe girmiştir. Birleşik Krallık her ne kadar AB'den ayrılrsa da 2020'nin sonuna kadar geçiş dönemi boyunca Gümrük Birliği şartları geçerli olacaktır. Geçiş dönemi boyunca Birleşik Krallık ve AB ek düzenlemeler üzerinde pazarlık yapmaktadır. İngiltere ve AB için mevcut ticaret, seyahat ve ticaret kuralları geçiş dönemi boyunca uygulanmaya devam edeceğinden ticaretle ilgili uygulamalar Türkiye için de geçerli olacaktır. Yeni kurallar 1 Ocak 2021'de geçerli olacaktır.

AB ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) müzakerelerinde bulunan Birleşik Krallık EFTA ülkeleriyle (Norveç, İsviçre, İzlanda ve Liechtenstein) benzer düzenlemeleri kabul etmeyi önermektedir. Birleşik Krallık'ın arzusu en azından AB'nin Kanada veya Japonya'yla olduğu gibi son ticaret anlaşmalarındaki kadar iyi hükümler üzerinde anlaşmaya varmak şeklindedir (United Kingdom Government (UK), 2020).

1 Şubat 2020 tarihli Birleşik Krallık (WT / GC / 206) ve 27 Ocak 2020 tarihli Avrupa Birliği'nden (WT / LET / 1462) sözlü nota, DTÖ üyelerine ilgili uluslararası anlaşmaların amaçları doğrultusunda geçiş dönemi boyunca Birleşik Krallık'a Avrupa Birliği üyesi bir devlet muamelesi yapılacağını belirtmektedir (World Trade Organization (WTO, Dünya Ticaret Örgütü, DTÖ), 2020).

Birleşik Krallık'ın 2019 yılında gerçekleştirdiği yaklaşık 692 milyar dolarlık ithalatın %8,8'i 467,5 milyar dolarlık ihracatın da %8,2'si İngiliz Milletler Topluluğu üyesi 53 ülke ile yapılmıştır. Topluluk üyesi 53 ülke ise 2019 yılında gerçekleştirdiği yaklaşık 2,14 trilyon dolarlık ithalatın %2,2'sini 2,03 trilyon dolarlık ihracatın da %2,8'ini Birleşik Krallık ile yapılmıştır. Açıkça görülmektedir ki Milletler Topluluğu ülkeleri ile yapılan dış ticaret Birleşik Krallık toplam dış ticareti içinde daha çok ağırlığa sahiptir.

AB ile birlikte toplamda 44 Serbest Ticaret Anlaşması (Bölgesel Ticaret Anlaşması) imzalayan Birleşik Krallık'ın 11 ülke STA imzalayacağı DTÖ'ye bildirilmiştir. Birleşik Krallık ayrıca AB'nin 8 defa genişlemesi sonucu oluşan yeni yapıya da katılım sağlamıştır. Türkiye'nin AB'nin STA yaptığı bu ülkelere STA önerisi yapma hakkı bulunmaktadır. İki tarafın da anlaşması durumunda bu ülkelerle de yapılacak STA sonucu ticaretin genişleyeceği açıkça ortadadır. Geçiş dönemi boyunca Türkiye, Birleşik Krallık ile AB arasındaki ticaret müzakerelerini yakından takip edecektir. Türkiye, Birleşik Krallık ile bu süreçte görüşmeler yapmakta ve iki tarafın da faydasına olacak bir anlaşma için fikir alışverişinde bulunmaktadır.

OECD verilerine göre 2019 yılında yaklaşık 66,9 milyon nüfusa; 2,83 trilyon dolarlık GSYH'ye sahip olan ve TradeMap verilerine göre de 692 milyar dolarlık ithalat ile 467,5 milyar dolarlık ihracat gerçekleştiren ve Türkiye'nin ihracatında ikinci sırada yer alan Birleşik Krallık, Türk ihracatçıları için önemli bir hedef pazar konumundadır. Söz konusu pazara ihracat yapmak isteyen firmaların Türkiye'den yaptığı ithalatın daha da büyümesi mümkün olan dünyada en çok ithalat yapan 5. ülke olup büyük ekonomisi olan ve milli gelir sırlamasında ABD, Çin, Japonya ve Almanya'dan sonra yine 5. konumunda bulunan bu büyük pazara yönelik etkili stratejiler geliştirmesine ihtiyaç vardır.

Söz konusu pazardan daha fazla pay alabilmek adına Türkiye'nin izleyebileceği makro stratejilerin belirlenmesi önemlidir. Türkiye'nin ihracatından hareketle rekabet üstünlüğüne sahip olduğumuz ürünlerde bir başka ifade ile arz yönünün kuvvetli olduğu ürünlerde Birleşik Krallık pazarındaki konumumuz tespit edilmelidir. Bunun yanı sıra Birleşik Krallık'ın ithalatından hareketle Birleşik Krallık'ın yoğun bir şekilde ithalatını yaptığı ürünlerin bir başka ifade ile talep yönünün kuvvetli olduğu ürünlerin tespit edilmesi böylece arz-talep ile Birleşik Krallık pazarına satılabilecek rekabet üstünlüğüne sahip olunan hedef ürünlerin tespiti için kullanılacak yöntemler de belirlenmelidir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ve Birleşik Krallık pazarına ihraç edilebilecek ürünlerin tespitinin analizidir.

Çalışmada dünyada ihracata konu olan 5.628 ürün içinde Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü olan (Revealed Comparative Advantage "RCA"/ Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler değeri 1 ve üzerinde olan) ürünler tespit edilmiştir. Tespit edilen ürünler için Birleşik Krallık'ın küresel ticareti ve bu ticaret içinde Türkiye'nin payı analiz edilmiştir. Bu yöntemde Türkiye'nin küresel piyasalarda rekabet üstünlüğü olan ürünlerin arzından yola çıkılarak bu ürünlerin Birleşik Krallık'ın talep kısmı ile birlikte incelenmesi amaçlanmıştır.

Bir ülkenin ihraç ettiği ürünlerde rekabet avantajına sahip olduğu ürünün tespit edilmesine yönelik çeşitli yöntemler vardır. Bu tür ürünlerin tespit edilip o ürün üzerinde uzmanlaşmaya gidilmesi uluslararası piyasalarda ülkeye rekabet açısından avantaj getirecektir. Dezavantajlı bir ürünün üretiminde ve ticaretinde ısrar etmek yurt içi kaynakların amacına uygun ve verimli dağılmamasına neden olacaktır.

Adam Smith'in mutlak üstünlük ve David Ricardo'nun karşılaştırmalı üstünlük yaklaşımları bu alan üzerinde tüm otoriterlerce kabul edilmiş en bilinen yöntemlerdir. Daha sonraki yıllarda ise Béla Balassa (1965, Trade Liberalisation and "Revealed" Comparative Advantage) "açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük" (revealed comparative advantage-RCA) kavramını ortaya atarak ülke ekonomilerinin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu ürünlerin belirlenmesine yardımcı olan bir endeks geliştirmiştir. Bugün Dünya Bankası, UNCTAD, DTÖ, ITC (Intracen / TradeMap) gibi birçok kurum, ülkelerin dış ticarete rekabet güçlerini analiz eden çalışmalarda halen RCA endeks analizlerine başvurmakta, küresel anlamda RCA hesaplama sonuçlarını kendi internet sitesi üzerinden yayınlamaktadır.

"Açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük (RCA)" endeksine göre, eğer bir ülkede herhangi bir yıl içinde, ilgili ürünün ihracatının, ülkenin toplam ihracatı içindeki payı dünya ortalamasına göre yüksek ise (aynı ürünün toplam dünya ihracatı içindeki payına oranı birim değerden büyükse), o üründe ilgili ülke karşılaştırmalı üstünlüğe (RCA) sahiptir. Aynı ürünün toplam dünya ihracatı içindeki payına oranı birim değerden düşük ise ülke o üründe dünya piyasasında dezavantajlı durumdadır (Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization, WTO), 2012).

$$RCA^i_k = (X^i_k / X^i) / (X_k / X) ; i= \text{ülke, } k: \text{ürün}$$

X^i_k : i ülkesinin k ürünü için yıl içindeki toplam ihracatı

X^i : i ülkesinin yıl içindeki toplam ihracatı (bütün ürünlerin toplam ihracatı)

X_k : k ürünü için yıl içindeki dünya toplam ihracatı

X : yıl içindeki dünya toplam ihracatı (bütün ürünlerin toplam ihracatı)

Yukarıdaki formül ile elde edilen RCA değerleri 1 ve 1'den büyük ise ülke o ürünün ihracatında avantajlıdır, küçük ise dezavantajlıdır.

Çalışmada Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ve Birleşmiş Milletlerin (UNCTAD) ortak ajansı olan Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)'nin uluslararası ticareti ürün ve ülke kırılımında gösteren web sitesi "TradeMap"ten alınmış verilerle analizler yapılmıştır.

Dünya Bankası tarafından, insanların ticaret ve tarifeler hakkındaki bilgilere rahatça erişmeleri için, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) ile işbirliği içinde; Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC), Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü (UNSD) ve Dünya

Ticaret Örgütü (WTO) gibi uluslararası kuruluşlarla da istişare içinde olarak; Dünya Entegre Ticaret Çözümünü (WITS) geliştirilmiştir (Dünya Bankası (The World Bank), 2020). Dünya Bankası'nın da uluslararası ticaret ile ilgili analizlerde ITC'nin veri sitesi olan "TradeMap"den faydalandığı görülmektedir.

"TradeMap", dünyanın en büyük ticaret veri tabanına çevrimiçi erişim sağlamanın yanı sıra ülkelerin ihracat performansı, uluslararası talep, alternatif pazarlar ve hem ürün hem de ülke açısından rakiplerin rolü hakkında göstergeler sunmaktadır. "TradeMap" web tabanlı bir etkileşimli ortamda çalışır ve 220'den fazla ülke ve bölgede ve 2'li, 4'lü ve 6'lı GTİP (Armonize Sistem) kodu ile tanımlanan yaklaşık 5.300 ürünün ticari akışlarını (değerler, miktarlar, eğilimler, pazar payı ve hem birim hem de grafik formatında) kapsar. Ticari veriler ayrıca, 150'den fazla ülke için tarife seviyesinde ve 100'den fazla ülke için de aylık veya üç aylık olarak mevcuttur.

Yıllık veriler, Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü tarafından tutulan dünyanın en büyük ticari veri tabanı olan COMTRADE'e dayanmaktadır ve aylık veya üç aylık veriler ITC tarafından ulusal gümrük ofislerinden veya bölgesel kuruluşlardan toplanmaktadır. Piyasaya erişim verileri doğrudan Piyasaya Erişim Haritası (Market Access Map) uygulamasından alınır (International Trade Centre, MacMap, 2020).

Dünyada ihracata konu olan ürün sayısının 5.628 olduğu, Türkiye'nin dünya ticaretine konu olan bu ürünler arasında 4.661 ürünü ihraç ettiği, 967 ürünü hiç ihraç edemediği, Türkiye'nin ihraç ettiği ürünlerin RCA değerleri 1 ve üzerinde olan ürün sayısının ise 1.549 olduğu görülmektedir. Türk ihraç ürünleri sayısının 2001 yılında 4.297, bu ürünler arasında uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olunan ürün sayısının ise 1.148 olduğu düşünülürse yıllar içerisinde Türk ihracatçılarının gösterdiği performans dikkat çekicidir. Çalışmada Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu bu ürünlerde Birleşik Krallık'ın Türkiye'den yaptığı ithalat analiz edilmiştir.

3.2. RCA Analizi İle Elde Edilen Bulgular

Birleşik Krallık 2001 yılında 217 ülkeden ithalat yaparken 2018 yılında 225, 2019 yılında ise dünyadan 224 farklı ülkeden ithalat yapmıştır. Birleşik Krallık, yine 2001 yılında dünyadan 5.042 farklı 6'lı GTİP ürün ithal ederken 2018 yılında 5.232 ürün, 2019 yılında da 5.223 farklı ürün ithal etmiş, 2001 yılında 4.967 farklı 6'lı GTİP ürün ihraç ederken 2018 yılında 5.186 ürün ve 2019 yılında da 5.166 ürün ihraç etmiştir. Birleşik Krallık'ın hem 2001 hem de 2019 yılında ithal ettiği ürün sayısının ihraç ettiği ürün sayısından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Türkiye ise 2001 yılında dünyada 193 ülkeye 4.297 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün ihraç ederken, 2018 yılında 214 ülkeye 4.729 6'lı GTİP kodlu ürün, 2019 yılında ise 211 ülkeye 4.661 ürün ihraç etmiştir. Türkiye 2001 yılında dünyadan 4.668 6'lı GTİP kodlu ürün ithal ederken, 2018 yılında 4.788 6'lı GTİP kodlu ürün, 2019 yılında ise 4.753 ürün ithal etmiştir. Bu da Birleşik Krallık'ın küresel tedarik zincirinde dünyadan yaptığı ithalatta ve dünyaya yaptığı ihracatta Türkiye'den daha fazla yer aldığını göstermektedir. Ayrıca Birleşik Krallık, Türkiye'den 2001 yılında 2,8 milyar dolarlık 2.025 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün ithal ederken, 2018 yılında 11,55 milyar dolarlık 2.751 ürün, 2019 yılında ise 12,1 milyar dolarlık 2.827 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün ithal etmiştir. Türkiye ise Birleşik Krallık'tan 2001 yılında 1,9 milyar dolarlık 2.915 ürün, 2018 yılında 7,45 milyar dolarlık 2.657 ürün 2019 yılında ise yaklaşık 5,4 milyar dolarlık 2.586 ürün ithal etmiştir.

Bundan sonraki bölümlerde Türkiye'ye ait ürün, sektörel ve ülke kırılımında RCA analizi 2019 yılı verilerine göre yapılacaktır.

Birleşik Krallık'ın dünyadan 2019 yılında ithal ettiği 5.223 ürün içinde Türkiye'nin dünyaya hiç satmadığı 579 ürün olduğu görülürken Türkiye'nin dünyaya ihraç ettiği 4.661 ürün içinde ise Türkiye'nin Birleşik Krallık'a satmadığı ancak diğer ülkelere ihraç ettiği 17 ürünün olduğu görülmektedir. Bu 579 ürünü Birleşik Krallık, Türkiye dışındaki ülkelere ithal etmektedir. Sonuç olarak Türkiye ile Birleşik Krallık'ın ortak ticaretlerine konu olabilecek toplamda 4.644 ürünün mevcut olduğu tespit edilmiştir. Bu da bize bu ülkeye satılabilecek 4.644 üründen sadece 2.827 tanesini satan Türk ihracatçılarının Birleşik Krallık ile Türkiye arasında mevcut olan ticareti daha da artırmalarının mümkün olabileceğini göstermektedir. Dünyadan 5.223 Türkiye'den ise 2.827 ürün alan Birleşik Krallık pazarına Türk ihracatçılarının dünyaya sattığı ancak Birleşik Krallık pazarına daha hiç satamadığı 1.817 adet 6'lı GTİP kodlu ürünün olduğu açıkça görülmektedir.

Tablo 29'da Birleşik Krallık'ın Türkiye'den 2019 yılında yaptığı ithalat ve Türk ihracatçılarının bu pazara sunabilecekleri toplam ihraç ürünleri içinde RCA değerleri aralığına göre ürün sayıları görülmektedir. Birleşik Krallık'a 2019 yılında ihraç edilen 2.827 ürün içinde RCA değeri 0-1 aralığında olan (uluslararası piyasalarda rekabet gücü düşük olan) ürün sayısı 1.536 iken 1-5 aralığında 933 ürün, 5-10 aralığında 221, RCA değeri 10 ve üzeri olan ürün sayısı ise 137 olarak tespit edilmiştir. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithal etmediği ve diğer ülkelere aldığı Türk ihracatçılarının da diğer ülkelere ihraç ettiği ürünlerle birlikte Birleşik Krallık'a 2019 yılında toplam 4.644 ürün ihraç edilebileceği yukarıda belirtilmişti. Tespit

edilen bu 4.644 ürün içinde RCA değeri 0-1 aralığında olan (uluslararası piyasalarda rekabet gücü düşük olan) ürün sayısı 3.113 iken 1-5 aralığında 1.120 ürün, 5-10 aralığında 252, RCA değeri 10 ve üzeri olan ürün sayısı ise 159 olarak tespit edilmiştir. Tabloda ayrıca Türkiye'den ithalatı yapılabilecek ürünler içinde ne kadarının fiili ithal edildiği de görülmektedir. Buna göre en yüksek oranda ithalat RCA değeri 1'den büyük olan ürünlerde yapılmış olup bu grupta ithal edilen ürünler, ithal edilebilecek toplam ürünlerin yaklaşık %84'ünü oluşturmaktadır. Bu ürün grubu içinde en yüksek paya fiili ithal edilen ürünlerin ithal edilebilecek toplam ürünlerin yaklaşık %88'sini oluşturduğu RCA değeri 5-10 aralığında olan ürünler sahiptir. Açıkça görülmektedir ki uluslararası piyasalarda yüksek rekabet üstünlüğüne sahip ürünleri ihraç eden firmalarımız Birleşik Krallık pazarında da aktif rol oynamaktadır.

Türkiye'den yapılan fiili ithalatın bu ürünlerin ithalatı içindeki oranı incelendiğinde en büyük paya %26,3 ile RCA değeri 10 ve üzeri olan ürünler sahip iken, Türkiye'den yapılan fiili ithalatın Birleşik Krallık'ın toplam ithalatı içindeki oranı incelendiğinde ise %25,5 ile yine RCA değeri 10 ve üzeri olan ürünlerin sahip olduğu tespit edilmiştir. Türk ihracatçıları bu pazara yüksek rekabet üstünlüğüne sahip oldukları ürünleri ağırlıklı olarak sunmaktadır.

Tablo 29. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den Yaptığı Mevcut İthalat ve Yapabileceği Toplam İthalat İçinde RCA Değerleri Aralığına Göre Ürün Sayılarının Dağılımı

RCA Değeri	Türkiye'den İthal Edilebilecek Toplam Ürün Sayısı	Dünyadan Yapılan Toplam İthalat (4.644 ürün)	Türkiye'den Fiili İthal Edilen Toplam Ürün Sayısı (2019)	Dünyadan Yapılan İthalat (2.827 ürün)	Türkiye'den Yapılan İthalat	Türkiye'den Fiili İthal Edilen Ürünlerin Oranı (%)	Türkiye'den Yapılan Fiili İthalatın Bu Ürünlerin İthalatı İçindeki Oranı (%)	Türkiye'den Yapılan Fiili İthalatın Toplam İthalat İçindeki Oranı (%)
0-1	3.113	493.113.310	1.536	408.058.358	2.801.019	%49	%0,7	%0,6
1-5	1.120	137.473.230	933	133.283.281	3.978.173	%83	%3,0	%2,9
5-10	252	37.486.510	221	37.255.031	3.768.641	%88	%10,1	%10,1
≥10	159	6.173.850	137	5.993.383	1.576.196	%86	%26,3	%25,5
Toplam	4.644	674.246.900	2.827	584.590.053	12.124.029	%61	%2,1	%1,8

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Birleşik Krallık'ın 2019 yılında dünyadan tedarik ettiği 5.233 üründe toplam ithalatı 692 milyar dolar olurken Türkiye'den ise 2.827 üründe 12,1 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den yaptığı ithalat dünyadan yaptığı toplam ithalatın içinde %1,75 pay alırken bu ticaretin Türkiye'nin toplam ihracatındaki payı ise yaklaşık %7,1 olmuştur. Birleşik Krallık, Türkiye ile aralarındaki ticaret konu olan bu 2.827 üründe dünyadan toplam 584,6 milyar dolarlık ithalat yaparken bu ithalatın ülkenin toplam ithalatı içindeki payı ise %84,5 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye ise Birleşik Krallık ile aralarındaki ticaret konu olan 2.827 üründe dünyaya toplam 159,3 milyar dolarlık ihracat yaparken bu ihracatın ülkenin toplam

ihracatı (171,1 milyar dolar) içindeki payı ise %93,1 olarak gerçekleşmiştir. Açıkça görülmektedir ki iki ülke arasında ticaret konu olan 2.827 ürün her iki ülkenin küresel ticaretinde de oldukça önemli rol oynamaktadır, bir başka ifade ile iki ülke arasında ticaret konu olan 2.827 ürün hem Türkiye'nin dünyaya ihracatının tamamına yakını, Birleşik Krallık'ın dünyadan ithalatının ise beşte dördünden fazlasını oluşturmaktadır. Tespit edilen bu ürünlerde dünya genelinde bütün ülkelerin toplamda yaklaşık 14,8 trilyon dolarlık ihracat yaptığı görülürken bu ürünlerdeki ticaretin toplam küresel ticaret içindeki payı ise %79 olmuştur. Bu da göstermektedir ki iki ülke arasında ticarete konu olan 2.827 ürün hem küresel ticarete hem de Birleşik Krallık'ın dış ticaretinde Türkiye'nin dış ticaretinden daha az olsa da oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Bu ürün grubunda yapılan küresel ticaret toplam küresel ticaretin neredeyse beşte dördünü oluşturmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere Birleşik Krallık dünyadan 2019 yılında 5.223 Türkiye'den ise 2.827 ürün tedarik etmektedir. Türk ihracatçılarının Birleşik Krallık pazarına daha hiç satamadığı bu ülkedeki ithalatçıların da Türkiye yerine başka ülkelere tedarik ettiği toplamda 2.396 farklı 6'lı GTİP kodlu ürünün olduğu görülmektedir. Bu ürünlerden 579 tanesini Türkiye'nin dünyaya ihraç etmediği ve Birleşik Krallık'ın bu 579 üründe ithalat tutarının 17,7 milyar dolar olduğu tespit edilmiştir. Böylece bu ülkeye bu ürünler dışında satılabilecek 1.817 ürünün daha olduğu açıkça görülmektedir. Birleşik Krallık'ın dünyadan ithal ettiği Türkiye'den ise ithal etmediği 2.396 üründe 2019 yılında dünyadan toplam 107,4 milyar dolarlık Türkiye'den alabileceği fakat almadığı 1.817 üründe ise 89,7 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Türkiye ise dünyaya hiç ihraç etmediği 579 ürün dışında kalan ve Birleşik Krallık ile aralarındaki ticarete konu olabilecek bu 1.817 üründe dünyaya toplam 11,9 milyar dolarlık ihracat yaparken bu ihracatın ülkenin toplam ihracatı (171,1 milyar dolar) içindeki payı ise %6,9 olarak gerçekleşmiştir. Tespit edilen 1.817 üründe Birleşik Krallık'ın dünyadan ithalatı ise yukarıda da belirtildiği üzere 89,7 milyar dolar olurken bu ithalatın ülkenin toplam ithalatı içindeki payı ise %13 olarak gerçekleşmiştir (**Tablo 30**).

Açıkça görülmektedir ki iki ülke arasında ticaret konu olmayan 1.817 ürün Birleşik Krallık dış ticaretinde daha fazla olmak üzere iki ülkenin küresel ticaretinde de önemli bir rol oynamaktadır. Türk ihracatçılarının bu ürünleri Birleşik Krallık'a ihraç edebilecekleri bir başka ifade ile Türk ihracatçıları için Birleşik Krallık pazarında da kat edilecek çok yolun olduğu açıkça görülmektedir. Birleşik Krallık bu ürünlerinden bazılarını ağırlıklı olarak belli ülke veya ülkelere alabilmektedir. İhracatçılarımızın bu konuyu da göz önünde bulundurmalarında fayda görülmektedir. Bu ürünlere 5. bölümde detaylı değinilecektir.

Tablo 30. Türkiye'den İthalatının Yaptığı 3.277 Ürünün Birleşik Krallık'ın Dünyadan İthalatını Yaptığı 5.233 İçindeki Payın Aralığına Göre Kırılımı (milyar \$)

Birleşik Krallık'ın İthalatında Türkiye'nin Payı (%)	Birleşik Krallık'ın Dünyadan İthalat Ettiği Ürünler	Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthalatı	Birleşik Krallık'ın Dünyadan İthalatı	Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthalatının Payı	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Dünya İhracatı	Türkiye'nin Birleşik Krallık'a İhracatının Türkiye'nin Toplam İhracatı İçindeki Payı
%0 (Türkiye'den hiç ithalat yapmadığı ürünler)	2.396	0	107	0,00%	11,9	3.856,6	0%
-%0 (Türkiye'nin Başka Ülkelere İhraç Ettiği Birleşik Krallık'ın Türkiye'den Hiç İthalat Yapmadığı ve Başka Ülkelerden İthal Ettiği Ürünler/Birleşik Krallık'ın Türkiye'den Mevcuttan Farklı İthal Edebileceği Diğer Ürünlerin Tamamı)	1.817	0	89,7	0,00%	11,9	3.360,4	0%
-Birleşik Krallık'ın Dünyadan İthal Ettiği Türkiye'nin Dünyaya Hiç İhraç Emediği Ürünler	579	0	18	0,00%	0	496	0%
Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payının %0-1 Aralığında Olduğu Ürünler	1.670	0,8	344,3	0,2%	55,2	10.514,5	1,4%
Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payının %1-5 Aralığında Olduğu Ürünler	612	3,94	192,5	2,0%	39,5	3.135,3	10,0%
Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payının %5'den Büyük Olduğu Ürünler	545	7,4	47,8	15,5%	64,6	1.182,4	11,5%
Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünlerin Toplamı	2.827	12,1	584,6	2,1%	159,3	14.832,2	7,6%
Birleşik Krallık'ın Toplam İthal Ettiği Ürünler	5.223	12,1	692,0	1,8%	171,2	18.688,8	7,1%
-Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Edebileceği Ürünlerin Tamamı	4.644	12,1	674,2	1,8%	171,2	18.192,6	7,1%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Yukarıda da belirtildiği üzere Birleşik Krallık, 2019 yılında dünyadan 692 milyar dolarlık 5.223 ürün, Türkiye'den ise 12,1 milyar dolarlık 2.827 ürün ithal etmiştir. Birleşik Krallık, Türkiye'den ithal ettiği 2.827 üründe dünyadan 584,6 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirirken Türkiye'den yapılan ithalatın bu ürünlerin dünyadan yapılan ithalatındaki oranı %2,07 olmuştur. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithal edebileceği ve Türkiye yerine diğer ülkelerden ithal ettiği 89,7 milyar dolarlık 1.817 ürün daha mevcuttur.

Yapılan RCA analizi sonucunda Birleşik Krallık'ın dünyadan ithal ettiği 5.223 ürün içinde Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu (RCA değeri 1 ve üzerinde olan) 1.531 ürün tespit edilirken 2019 yılında bunların sadece 1.291'i Birleşik

Krallık'a ihraç edilebilmiştir. Toplam ihraç edilen 2.827 üründen geriye kalan 1.536 ürün ise Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü olmayan ürünlerdir. Açıkça görülmektedir ki ihracatçılarımız, uluslararası piyasalarda rekabet gücü yüksek olan ürünlerin birçoğu ile Birleşik Krallık pazarında yer almıştır. Neredeyse ihraç edilen ürünlerin %47'si rekabet gücü yüksek ürün olmuştur.

Sonuç olarak Türkiye'nin Birleşik Krallık pazarına satabileceği 240'ı Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ürün olmak üzere toplamda 1.817 ürün daha olduğu görülmektedir. Birleşik Krallık, tespit edilen 1.817 üründe dünyadan 89,7 milyar dolarlık ithalat yaparken bu ülkeye Türk ihracatçılarının satabileceği 4.644 ürünün tamamında ise 674,2 milyar dolarlık ithalat yapmıştır.

Türk ihracatçılarının ilk aşamada dünya pazarlarında da rekabet üstünlüğü olan, ancak Birleşik Krallık pazarına hiç satamadığı bu 240 ürünü bu pazara rahatça satabileceği bir sonraki aşamada da kalan 1.577 ürünü ihraç edebileceği, toplamda ise bu ülkeye ihraç edebileceği 1.817 ürünün daha olduğu açıkça görülmektedir (**Tablo 31**).

Tablo 31. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Edebileceği Ürünlerin Analizi (2018)

	Ürün Sayısı	Birleşik Krallık'ın Dünyadan İthalatı (milyar \$)	Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthalatı (milyar \$)	Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthalatının Payı
Türk İhraç Ürünlerinin RCA Değeri				
Birleşik Krallık'ın Dünyadan İthal Ettiği Ürünler	5.223	692,0	12,1	1,75%
Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Ettiği Ürünler	2.827	584,6	12,1	2,07%
Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Edebileceği Ürünlerin Tamamı	4.644	674,2	12,1	1,80%
Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Etmediği Ancak İthal Edebileceği Ürünler	1.817	89,7	-	-
Birleşik Krallık'ın ithalatında RCA Değeri 1'in Altında Olan ve Türkiye'den İthalat Edebileceği Türk İhraç Ürünleri	3.113	493,1	2,8	0,57%
Birleşik Krallık'ın ithalatında RCA Değeri 1 ve Üzerinde Olan ve Türkiye'den İthal Edebileceği Türk İhraç Ürünleri	1.531	181,1	9,3	5,15%
Birleşik Krallık'a İhraç Edilen ve RCA Değeri 1 ve Üzerinde Olan Türk İhraç Ürünleri	1.291	176,5	9,3	5,28%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 32'de Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithal ettiği 2.827 ürün içerisinde yer alan ve Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu 1.291 ürününün TİM sektörel sınıflamasına göre dağılımı görülmektedir. Türk ihracatçıları bu pazarda en çok 51 ürünün yer aldığı "Otomotiv Endüstrisi" sektöründe ağırlığa sahip olurken Birleşik krallık Türkiye'den 2,66 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Bu sektörün toplam ithalat içindeki payı %28,5 olmuştur. Bu sektörü ikinci sırada 202 ürünün yer aldığı, 1,74 milyar dolarlık ithalatın yapıldığı ve %18,6 paya sahip "Hazırgiyim ve Konfeksiyon" sektörü ile üçüncü sırada 44

ürünün yer aldığı, 1,58 milyar dolarlık ithalatın yapıldığı ve %17 paya sahip “Elektrik-Elektronik” sektörü takip etmektedir. Bu üç sektöre 1.291 ürünün toplam ithalatının %64,1’ini oluşturmaktadır. Birleşik Krallık Türkiye’den ithal ettiği ve ihracatçılarımızın rekabet üstünlüğüne sahip oldukları bu ürün grubunda her üç üründen ikisini bu üç sektörden ithal etmişlerdir. Bu üç sektörden yapılan toplam ithalat yaklaşık 6 milyar dolar olup Türkiye’den yapılan 12,1 milyar dolarlık toplam ithalatın da yarısını oluşturmaktadır. İhracatçılarımızın bu pazarda bu üç sektörde yoğunlaşma yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 32. Birleşik Krallık’ın Türkiye’den İthal Ettiği Ürünler İçinde Türkiye’nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu 1.291 Ürünün TİM Sektörel Sınıflamasına Göre Dağılımı (2019, 1.000 \$)

TİM sektör sınıfı	Sektörde yer alan ürün sayısı	Türkiye'den Yaptığı İthalat	Dünyadan Yaptığı İthalat	Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payı (%)	Sektörün Türkiye'den Yapılan Toplam İthalat İçindeki Payı (%)
Çelik	82	453.059	8.271.322	%5,5	%4,9
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	47	140.224	2.704.759	%5,2	%1,5
Demir ve Demir Dışı Metaller	78	391.975	11.484.054	%3,4	%4,2
Deri ve Deri Mamulleri	17	16.172	765.863	%2,1	%0,2
Elektrik-Elektronik	44	1.582.979	9.149.824	%17,3	%17,0
Fındık ve Mamulleri	5	37.894	334.420	%11,3	%0,4
Gemi, Yat ve Hizmetleri	4	84	196.401	%0,0	%0,0
Halı	17	122.527	1.098.596	%11,2	%1,3
Hazır giyim ve Konfeksiyon	202	1.737.848	21.895.226	%7,9	%18,6
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	36	85.275	6.390.154	%1,3	%0,9
İklimlendirme Sanayii	42	292.395	5.025.437	%5,8	%3,1
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	127	465.254	16.547.055	%2,8	%5,0
Kuru Meyve ve Mamulleri	10	203.877	666.727	%30,6	%2,2
Madencilik Ürünleri	30	41.209	1.505.092	%2,7	%0,4
Makine ve Aksamları	117	197.708	6.755.163	%2,9	%2,1
Meyve Sebze Mamulleri	22	93.293	2.483.899	%3,8	%1,0
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	61	276.688	9.866.851	%2,8	%3,0
Mücevher	3	24.105	4.612.349	%0,5	%0,3
Otomotiv Endüstrisi	51	2.658.739	58.244.773	%4,6	%28,5
Savunma ve Havacılık Sanayii	7	11.182	1.254.575	%0,9	%0,1
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	8	57.715	334.559	%17,3	%0,6
Süs Bitkileri ve Mamulleri	3	7.648	72.215	%10,6	%0,1
Tekstil ve Hammaddeleri	252	390.987	2.554.060	%15,3	%4,2
Tütün	2	13.236	423.058	%3,1	%0,1
Yaş Meyve ve Sebze	20	20.852	3.640.770	%0,6	%0,2
Zeytin ve Zeytinyağı	4	93	254.504	%0,0	%0,0
Sektör toplamı	1.291	9.323.018	176.531.706	%5,3	%100,0

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

Türkiye dünyaya ihraç ettiği 4.661 ürün içerisinde 1.549 üründe uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne (RCA değeri 1 ve üzerinde olan ürün sayısı) sahip iken Birleşik Krallık ile ortak ticaretlerine konu olabilecek 4.644 ürün içerisinde de 1.531 üründe rekabet üstünlüğüne sahiptir (3.113 üründe ise RCA değeri 1’in altında olmuştur). Bu da ihracatçılarımızın Birleşik Krallık

pazarına sattığı 2.827 ürün içinde rekabet üstünlüğüne sahip olduğu toplam 1.291 ürünün mevcut olduğunu 240 üründe de rekabet üstünlüğüne sahip olmasına rağmen Birleşik Krallık pazarına hiç girilemediğini göstermektedir. Bir başka ifade ile Birleşik Krallık ile ticarete konu olabilecek 4.644 ürün içinde rekabet üstünlüğüne sahip 1.531 ürün bulunurken Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithal ettiği 2.827 ürün içinde ise RCA değeri 1'in üstünde olan ürün sayısı 1.291 olmuş, rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ancak Birleşik Krallık pazarına hiç satılmayan 240 ürünün olduğu görülmektedir.

Türk ihracatçıları rekabet üstünlüğüne sahip oldukları 1.531 üründe dünyaya 141,7 milyar dolarlık ürün satarken bunun 9,3 milyar dolarlık kısmını Birleşik Krallık'a satmışlardır. Tespit edilen 1.531 üründe dünya genelinde ise toplamda yaklaşık 4,55 trilyon dolarlık ihracat gerçekleştiği görülürken Birleşik Krallık, bu ürünlerde dünyadan 181,1 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Bu ürünlerde Birleşik Krallık'ın Türkiye'den yaptığı 9,3 milyar dolarlık ithalatın bu ürünlerde dünyadan yaptığı toplam ithalattan %5,15 pay aldığı görülürken bu oranın Birleşik Krallık'ın Türkiye'den yaptığı toplam ithalatın payından (%1,75) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu da Türk ihracatçılarının Birleşik Krallık pazarına uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü olan ürünleri daha çok sunduğunu göstermektedir.

Tespit edilen 1.531 ürünün Birleşik Krallık'ın Türkiye'den yaptığı ithalatın toplam ithalat içindeki payına göre dağılımı yapılırken Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithalatını yaptığı ve Türkiye'nin rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ürünler;

- Türkiye'den hiç ithalatı yapılmayan ürünler,
- Türkiye'den ithalat payı %0-1 aralığında olan ürünler,
- Türkiye'den ithalat payı %1-5 aralığında olan ürünler,
- Türkiye'den ithalat payı %5 ve üzerinde olan ürünler olmak üzere 4 ayrı kategoriye ayrılmıştır.

Tabloda ayrıca 240 üründe de rekabet üstünlüğüne sahip olmasına rağmen Birleşik Krallık pazarına girilemediği görülürken, 433 ürünün Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithalatında pazar payının %0-1 aralığında olduğu, 397 ürünün Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithalatında pazar payının %1-5 aralığında olduğu ve 461 ürünün de Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithalatında pazar payının %5'den büyük olduğu görülmektedir. Birleşik Krallık pazarında büyük paya sahip olduğumuz 461 ürün detaylı incelendiğinde 353 üründe pazar payının %5-25 aralığında, 65 üründe %25-50 aralığında ve 43 üründe de %50'den büyük pazar payına sahip olduğumuz görülmektedir. İhracatçılarımızın Birleşik Krallık pazarında büyük ağırlığa sahip olduğu ürünlerde yeni ihracatçıların bu pazara girmeye çalışarak fiyatlarda düşüşe neden olacak

sonuçlardan kaçınmaları için bu ürün grubunda fazla ısrar etmek yerine diğer ürünlere ağırlık vermelerinde yarar görülmektedir. Ayrıca adı geçen (ithalattaki payı %5’den büyük olan) 461 üründe Birleşik Krallık’ın dünyadan toplam ithalatının yaklaşık 45,5 milyar dolar Türkiye’den yaptığı ithalatın ise yaklaşık 7,08 milyar dolar (yapılan ithalatın payı %15,6), ithalattaki payı %25’den büyük olan 108 üründe ise Birleşik Krallık’ın dünyadan toplam ithalatının yaklaşık 4,8 milyar dolar Türkiye’den yaptığı ithalatın ise yaklaşık 2,2 milyar dolar olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır (tespit edilen 108 üründe Türkiye’den yapılan ithalatın bu ürünlerde dünyadan yapılan ithalat içindeki payı yaklaşık %44,6 olmuştur). Türkiye Birleşik Krallık pazarındaki payı %5’den büyük olan 461 üründe dünyaya 64,2 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirirken, pazar payının %25’den büyük olduğu 108 üründe dünyaya 15,2 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir (**Tablo 33**).

Tablo 33. Birleşik Krallık’ın Dünyadan ve Türkiye’den İthalatının RCA Analizine Göre Kırılımı (milyar \$)

Türk İhraç Ürünlerinin RCA Değeri	Birleşik Krallık’ın Türkiye’den İthalatına Konu Olan Ürün Sayısı	Birleşik Krallık’ın Türkiye’den İthalatı	Birleşik Krallık’ın Dünyadan İthalatı	Birleşik Krallık’ın Türkiye’den İthalatının Payı	Türkiye’nin Dünyaya İhracatı	Dünya İhracatı	Türkiye’nin Birleşik Krallık’a İhracatının Türkiye’nin Toplam İhracatı İçindeki Payı
Birleşik Krallık’ın Dünyadan İthal Ettiği Ancak Türkiye’den İthal Etmediği Türkiye’nin İse Dünyadaki Diğer Ülkelere İhraç Ettiği RCA Değeri 1 ve Üzerinde Olan Türk İhraç Ürünleri	240	0,000	4,602	0,00%	9,006	450,584	0,00%
Birleşik Krallık’ın Türkiye’den Yaptığı İthalatın Payının %0-1 Aralığında Olduğu RCA Değeri 1 ve Üzerinde Olan Türk İhraç Ürünleri	433	0,234	54,870	0,43%	32,175	1.463,940	0,73%
Birleşik Krallık’ın Türkiye’den Yaptığı İthalatın Payının %1-5 Aralığında Olduğu RCA Değeri 1 ve Üzerinde Olan Türk İhraç Ürünleri	397	2,013	76,188	2,64%	36,282	1.553,719	5,55%
Birleşik Krallık’ın Türkiye’den Yaptığı İthalatın Payının %5’den Büyük Olduğu RCA Değeri 1 ve Üzerinde Olan Türk İhraç Ürünleri	461	7,077	45,474	15,56%	64,202	1.081,098	11,02%
Birleşik Krallık’a İhraç Edilebilecek RCA Değeri 1 ve Üzerinde Olan Türk İhraç Ürünleri	1.531	9,323	181,134	5,15%	141,664	4.549,342	6,58%

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 34’de Türkiye’nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ancak Birleşik Krallık pazarında hiç yer almadığı 240 ürünün TİM sektörel sınıflamasına göre dağılımı ve Birleşik Krallık’ın bu sektörlerde dünyadan yaptığı ithalat ve Türkiye’nin Birleşik Krallık dışındaki ülkelere yaptığı ihracat görülmektedir. Birleşik Krallık, TİM sınıflamasına göre bu ürün grubunda 23 sektörde ithalat yaparken “Fındık ve Mamulleri”, “Zeytin ve

Zeytinyağı” ve “Halı” sektörlerinde ise Türkiye’den ithalat gerçekleştirilmemiştir. Birleşik Krallık, bahsi geçen 240 üründe 2019 yılında dünyadan toplam 4,6 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Türkiye bu ürünlerden dünyaya 9 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirirken dünya genelinde ise bu ürünlerden 450,6 milyar dolarlık ihracat gerçekleşmiştir. Birleşik Krallık, bu sektörler arasında dünyadan en çok ithalatı 1,2 milyar dolar ile “Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller” sektöründe yaparken bu sektörü 760,4 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Otomotiv Endüstrisi” sektörü, 494,2 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektörü, 322,3 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Yaş Meyve ve Sebze” sektörü ile 311 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Demir ve Demir Dışı Metaller” sektörü izlemiştir.

Tablo 34. Türkiye’nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu Ancak Birleşik Krallık Pazarında Hiç Yer Almadığı 240 Ürünün Sektörel Dağılımı ve Birleşik Krallık’ın Dünyadan Yaptığı İthalat (2019, milyon \$)

Sıra	TİM sektör sınıfı	Sektörde yer alan ürün sayısı	Birleşik Krallık’ın Dünyadan Yaptığı İthalat	Türkiye’nin Dünyaya İhracatı	Toplam Dünya İhracatı
1	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	32	1.180,7	1.397,7	47.337,5
2	Otomotiv Endüstrisi	7	760,4	329,7	19.165,6
3	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	33	494,2	1.214,7	32.426,1
4	Yaş Meyve ve Sebze	2	322,3	98,2	4.625,6
5	Demir ve Demir Dışı Metaller	7	311,0	64,1	3.591,3
6	Çelik	31	303,1	740,9	24.305,0
7	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	19	288,9	311,4	11.754,6
8	Makine ve Aksamları	24	257,8	251,5	10.622,6
9	Tütün	2	169,3	172,2	3.801,7
10	Gemi, Yat ve Hizmetleri	4	127,0	722,5	44.964,9
11	Kuru Meyve ve Mamulleri	1	72,3	27,3	1.342,7
12	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	3	58,5	743,3	8.892,9
13	Mücevher	2	56,7	1.996,4	211.612,9
14	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	4	49,7	20,0	1.708,9
15	Tekstil ve Hammaddeleri	50	47,8	210,8	4.768,1
16	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	2	33,1	3,9	237,7
17	Deri ve Deri Mamulleri	3	22,7	59,7	637,3
18	Süs Bitkileri ve Mamulleri	1	16,2	28,3	836,6
19	Savunma ve Havacılık Sanayii	1	11,7	30,7	458,9
20	İklimlendirme Sanayii	1	7,3	7,9	363,4
21	Madencilik Ürünleri	8	7,1	566,4	16.957,2
22	Elektrik-Elektronik	1	3,4	1,2	68,2
23	Meyve Sebze Mamulleri	1	0,6	7,6	103,9
	TİM sektör sınıflaması dışı	1	0,1	0,0	0,3
	Sektörler toplamı	240	4.602	9.006	450.584

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

Tablo 35’de Türkiye’nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ve Birleşik Krallık’ın Türkiye’den ithalatında pazar payı %0-1 aralığında olan 433 ürünün TİM sınıflamasına göre sektörel dağılımı görülmektedir. Birleşik Krallık, TİM sınıflamasına göre bu ürün grubunda 24 sektörde Türkiye’den ithalat gerçekleştirirken “Tütün” ile “Süs Bitkileri ve Mam.” sektörlerinde ise ithalat gerçekleştirilmemiştir. Birleşik Krallık, bahsi geçen 433 üründe

2019 yılında dünyadan toplam 54,9 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirirken Türkiye’den ise 233,5 milyon dolarlık ithalat yapmıştır. Bu ürün grubunun tamamında Birleşik Krallık’ın Türkiye’den yaptığı ithalatın dünyadan yaptığı ithalatın içindeki payı %0,4 olurken bu ticaretin Türkiye’nin bu ürün grubunda dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payı ise %0,7 olmuştur. Bu ürün grubunda Birleşik Krallık’ın Türkiye’den yaptığı ithalatın dünyadan yaptığı toplam ithalatının içindeki payının bu ticaretin Türkiye’nin bu ürün grubunda dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payından küçük olduğu görülmektedir. Açıkça görülmektedir ki küresel ticarete %0,91’lik paya sahip olan Türkiye, bu ürün grubunda %0,4’lük paya sahip olduğu Birleşik Krallık pazarına yeterince ağırlık vermemiştir. Birleşik Krallık, tespit edilen 433 ürünün sektörel kırılımında dünyadan en çok ithalatı 8,2 milyar dolar ile 54 ürünün yer aldığı “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektöründe yaparken bu sektörü 5,2 milyar dolar ithalat ile 21 ürünün yer aldığı “Otomotiv Endüstrisi” sektörü ile 4,8 milyar dolarlık ithalatın yapıldığı 19 ürünün yer aldığı “Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri” sektörleri izlemektedir. Birleşik Krallık, bu sektörler arasında Türkiye’den en çok ithalatı ise 42,5 milyon dolar ile yine “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektöründe yaparken bu sektörü 24,1 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı 3 ürünün yer aldığı “Mücevher” sektörü ile 22,6 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Otomotiv Endüstrisi” sektörleri izlemektedir.

Tabloda ayrıca bu grupta yer alan 433 ürünün oluşturduğu sektörlerin Birleşik Krallık’ın dünyadan yaptığı ithalattaki sıralamaları ile Türkiye’den yapılan ithalattaki sıralamaları karşılaştırıldığında “Yaş Meyve ve Sebze” sektörü hariç kalan 23 sektörün bir iki basamak yer değiştirmelerine rağmen her iki sıralamada da birbirlerine yakın sıralandığı görülmektedir. Sıralamalar incelendiğinde ilk sekiz sırada yer alan sektörlerin bazılarının aynı bazılarının da sıralamada yer değiştirmelerine rağmen aynı olduğu da tespit edilmiştir. Özellikle Birleşik Krallık’ın dünyadan yaptığı ithalattaki sıralamada yer alan yirmi üç sektörün Türkiye’den en çok ithalat yapılan sektörlerle yakın sırada olması, Türk ihracatçılarının Birleşik Krallık’ın dünyadan en çok ithalat yaptığı sektörlerde bu pazara hitap edebildiğini göstermektedir.

Tablo 35. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu ve Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthalatında Pazar Payı %0-1 Aralığında Olan 433 Ürünün Sektörel Dağılımı (2019, milyon \$)

TİM sektör sınıfı	Sektörde yer alan ürün sayısı	Türkiye'den Yaptığı İthalat	Dünyadan Yaptığı İthalat	Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payı (%)	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Toplam Dünya İhracatı
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	54	42,5	8.206	%0,5	4.871	361.183
Otomotiv Endüstrisi	21	22,6	5.195	%0,4	2.516	148.178
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	19	19,4	4.842	%0,4	3.485	74.563
Mücevher	3	24,1	4.612	%0,5	5.120	108.152
Demir ve Demir Dışı Metaller	28	16,9	4.121	%0,4	1.805	96.368
Çelik	32	16,0	3.961	%0,4	3.213	112.651
Makine ve Aksamları	58	13,7	3.547	%0,4	2.009	104.770
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	30	15,7	3.452	%0,5	1.495	70.390
Yaş Meyve ve Sebze	13	4,9	2.836	%0,2	1.158	44.276
İklimlendirme Sanayii	15	9,8	2.177	%0,4	783	60.641
Elektrik-Elektronik	21	6,9	2.034	%0,3	1.266	85.488
Hazırlı ve Konfeksiyon	30	9,6	1.500	%0,6	474	26.089
Meyve Sebze Mamulleri	7	7,1	1.220	%0,6	371	17.068
Madencilik Ürünleri	8	2,3	1.092	%0,2	637	23.017
Savunma ve Havacılık Sanayii	3	1,1	868	%0,1	103	8.037
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	19	2,7	855	%0,3	310	19.646
Deri ve Deri Mamulleri	7	1,3	446	%0,3	164	7.976
Tekstil ve Hammaddeleri	39	1,6	392	%0,4	485	16.779
Zeytin ve Zeytinyağı	3	0,1	253	%0,0	143	7.443
Kuru Meyve ve Mamulleri	3	0,1	248	%0,1	107	8.062
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	3	0,3	199	%0,1	61	4.602
Gemi, Yat ve Hizmetleri	3	0,1	84	%0,1	111	3.941
Halı	2	0,0	21	%0,2	8	266
Fındık ve Mamulleri	1	0,0	0	%0,6	2	148
TİM sektör sınıflaması dışı	11	14,8	2.705	%0,5	1.477	54.207
Sektörler toplamı	433	233,5	54.870	%0,4	32.175	1.463.940

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

Tablo 36'da Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ve Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithalatında pazar payı %1-5 aralığında olan 397 ürünün sektörel dağılımı görülmektedir. Birleşik Krallık, TİM sınıflamasına göre bu ürün grubunda 23 sektörde Türkiye'den ithalat yaparken, "Gemi ve Yat", "Mücevher" ile "Fındık ve Mamulleri" sektörlerinde ithalat gerçekleştirilmemiştir. Birleşik Krallık, bahsi geçen 397 üründe 2019 yılında dünyadan toplam 76,2 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirirken Türkiye'den ise 2 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Bu ürün grubunda Birleşik Krallık'ın Türkiye'den yaptığı ithalatın dünyadan yaptığı ithalatın içindeki payı %2,6 olurken bu ticaretin Türkiye'nin bu ürün grubunda dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payı ise %5,5 olmuştur. Bu ürün grubunda Birleşik Krallık'ın Türkiye'den yaptığı ithalatın dünyadan yaptığı ithalat içindeki payının Türkiye'nin bu ürün grubunda dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payından küçük olduğu görülmektedir. Açıkça görülmektedir ki küresel ticarete %0,91'lik paya sahip olan Türkiye, bu

ürün grubunda %2,6'lık paya sahip olduğu Birleşik Krallık pazarında daha iyi performans göstermiştir.

Birleşik Krallık, bu sektörler arasında dünyadan en çok ithalatı 41,3 milyar dolar ile 19 ürünün yer aldığı “Otomotiv Endüstrisi” sektöründe yaparken bu sektörü 7,8 milyar dolarlık ithalatın yapıldığı 90 ürünün yer aldığı “Hazırgiyim ve Konfeksiyon” sektörü ile 5,8 milyar dolarlık ithalatın yapıldığı 42 ürünün yer aldığı “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektörleri izlemektedir. Birleşik Krallık, tespit edilen yirmi üç sektör arasında Türkiye’den en çok ithalatı ise 1,14 milyar dolar ile yine “Otomotiv Endüstrisi” sektöründe yaparken bu sektörü 241,7 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Hazırgiyim ve Konfeksiyon” sektörü ile 150 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektörleri izlemektedir.

Tabloda ayrıca bu grupta yer alan 397 ürünün oluşturduğu sektörlerin Birleşik Krallık’ın dünyadan yaptığı ithalattaki sıralaması ile Türkiye’den yaptığı ithalattaki sıralaması karşılaştırıldığında sektörlerin “Yaş Meyve ve Sebze”, “Tütün”, “Halı”, “Deri ve Deri Mamulleri”, “Süs Bitkileri ve Mamulleri” ile “Savunma ve Havacılık Sanayii” sektörlerinde bir iki basamak yer değiştirmesi rağmen kalan on yedi sektörde Birleşik Krallık’ın hem dünyadan hem de Türkiye’den ithalatında aynı sırada yer aldığı görülmektedir. Özellikle ilk on iki sektörün Birleşik Krallık’ın dünyadan ve Türkiye’den yaptığı ithalat sıralamaları karşılaştırıldığında sektörlerin sıralamalarının aynı olması Türk ihracatçılarının Birleşik Krallık’ın en çok ithalat yaptığı sektörlerde bu pazara hitap ettiğini göstermektedir.

Tablo 36. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu ve Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthalatında Pazar Payı %1-5 Aralığında Olan 397 Ürünün Sektörel Dağılımı (2019, milyon \$)

B	A	TİM sektör sınıfı	Sektörde yer alan ürün sayısı	Türkiye'den Yaptığı İthalat	Dünyadan Yaptığı İthalat	Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payı (%)	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Toplam Dünya İhracatı
1	1	Otomotiv Endüstrisi	19	1.137,3	41.330,7	%2,8	12.933,7	614.562,9
2	2	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	90	241,7	7.763,1	%3,1	4.698,2	150.203,2
3	3	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	42	150,0	5.771,2	%2,6	3.666,3	153.519,7
4	4	Demir ve Demir Dışı Metaller	28	125,8	4.788,8	%2,6	2.897,2	130.698,4
5	5	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	21	71,1	4.097,9	%1,7	1.786,3	80.170,6
6	6	Makine ve Aksamları	35	64,4	2.858,0	%2,3	1.989,6	97.242,5
7	7	Çelik	19	38,9	2.023,2	%1,9	1.507,2	82.689,3
8	8	İklimlendirme Sanayii	15	31,2	1.403,2	%2,2	812,5	40.890,3
9	9	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	12	27,8	934,2	%3,0	623,4	37.089,2
10	10	Tekstil ve Hammaddeleri	63	24,8	821,9	%3,0	1.506,6	50.887,1
11	11	Meyve Sebze Mamulleri	5	20,0	773,4	%2,6	299,5	12.506,0
12	12	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	7	14,5	772,3	%1,9	789,8	18.675,7
15	13	Yaş Meyve ve Sebze	4	10,1	733,7	%1,4	677,8	12.399,6
14	14	Elektrik-Elektronik	5	11,5	503,1	%2,3	484,0	18.570,9
13	15	Tütün	1	13,2	422,7	%3,1	470,3	20.244,0
17	16	Halı	5	5,4	241,8	%2,2	108,3	4.042,4
16	17	Deri ve Deri Mamulleri	5	6,5	222,9	%2,9	137,3	4.228,4
18	18	Madencilik Ürünleri	8	3,8	132,4	%2,9	154,5	3.754,7
19	19	Kuru Meyve ve Mamulleri	2	1,4	68,8	%2,0	92,6	1.439,1
21	20	Süs Bitkileri ve Mamulleri	2	0,8	28,0	%2,7	13,2	855,3
20	21	Savunma ve Havacılık Sanayii	1	0,8	19,5	%3,9	15,4	721,5
22	22	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	1	0,1	2,6	%2,7	81,1	309,9
23	23	Zeytin ve Zeytinyağı	1	0,0	1,1	%1,2	0,8	61,3
		TİM sektör sınıflaması dışı	6	11,7	473,1	%2,5	535,9	17.957,2
		Sektörler toplamı	397	2.012,8	76.187,6	%2,6	36.281,6	1.553.719,2

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

A-Sektörün Birleşik Krallık'ın Dünyadan Yaptığı İthalata Göre Sırası B-Sektörün Birleşik Krallık'ın Türkiye'den Yaptığı İthalata Göre Sırası

Tablo 37'de Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ve Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithalatında pazar payı %5'den büyük olan 461 ürünün sektörel dağılımı görülmektedir. Birleşik Krallık, TİM sınıflamasına göre bu ürün grubunda yirmi altı sektörün yirmi üçünde Türkiye'den ithalat gerçekleştirmiştir. Bu grupta yer alan ürünlerden oluşan sektör sayısı Türkiye'den yapılan ithalatın Birleşik Krallık'ın toplam ithalatından aldığı payın %1-5 aralığında olduğu gruptaki sektör sayısı ile aynı %0-1 aralığında olduğu gruptaki sektör sayısından ise az olduğu görülmektedir. Birleşik Krallık, bahsi geçen 461 üründe 2019 yılında

dünyadan toplam 45,5 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirirken Türkiye’den ise yaklaşık 7,08 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Birleşik Krallık’ın Türkiye’den yaptığı ithalatın dünyadan yaptığı ithalatın içindeki payı %15,6 olurken bu ticaretin Türkiye’nin bu ürün grubunda dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payı ise %11 olmuştur. Bu ürün grubunda Birleşik Krallık’ın Türkiye’den yaptığı ithalatın, dünyadan yaptığı ithalatın içindeki payının bu ticaretin Türkiye’nin bu ürün grubunda dünyaya yaptığı toplam ihracatı içindeki payından büyük olduğu görülmektedir. Açıkça görülmektedir ki küresel ticarete %0,91’lik paya sahip olan Türkiye, bu ürün grubunda %15,6’lık paya sahip olduğu Birleşik Krallık pazarında oldukça iyi performans göstermiştir.

Birleşik Krallık, bu sektörler arasında dünyadan en çok ithalatı 12,6 milyar dolar ile 81 ürünün yer aldığı “Hazırgiyim ve Konfeksiyon” sektöründe yaparken bu sektörü 11,7 milyar dolarlık ithalatın yapıldığı ve 11 ürünün yer aldığı “Otomotiv Endüstrisi” sektörü; 6,6 milyar dolarlık ithalatın yapıldığı ve 17 ürünün yer aldığı “Elektrik Elektronik” sektörü; 2,4 milyar dolarlık ithalatın yapıldığı 29 ürünün yer aldığı “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektörü ile 2,3 milyar dolarlık ithalatın yapıldığı 31 ürünün yer aldığı “Çelik” sektörü izlemektedir.

Birleşik Krallık, bu sektörler arasında Türkiye’den en çok ithalatı ise 1,56 milyar dolar ile “Elektrik Elektronik” sektöründe yaparken bu sektörü 1,5 milyar dolarlık ithalatın yapıldığı “Otomotiv Endüstrisi” sektörü; 1,49 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Hazırgiyim ve Konfeksiyon” sektörü; 398 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Çelik” sektörü ile 363 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı “Tekstil ve Hammaddeleri” sektörü takip etmektedir.

Tabloda ayrıca bu grupta yer alan 461 ürünün oluşturduğu sektörlerin Birleşik Krallık’ın dünyadan yaptığı ithalattaki sıralamaları ile Türkiye’den yapılan ithalattaki sıralamaları karşılaştırıldığında “Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri” ile “Kuru Meyve ve Mamulleri” sektörleri hariç diğer yirmi bir sektörün sıralamalarının bir iki basamak yer değiştirmesine rağmen aynı olduğu görülmektedir.

“Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri” sektörü Birleşik Krallık’ın dünyadan yaptığı ithalatta 6. sırada yer alırken Türkiye’den yapılan ithalattaki sıralamada ise 10. sırada yer almış, “Kuru Meyve ve Mamulleri” sektörü Birleşik Krallık’ın dünyadan yaptığı ithalatta 15. sırada yer alırken Türkiye’den yapılan ithalattaki sıralamada ise 9. sırada yer almıştır.

Birleşik Krallık’ın dünyadan ve Türkiye’den ithalatını gerçekleştirdiği ilk on sektörün sıralamaları karşılaştırıldığında “Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri” hariç kalan dokuz

sektörün de her iki sıralamada yer aldığı görülmektedir. Bu da Türk ihracatçılarının bir önceki gruptaki sektörlere benzer olarak Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı birçok sektörde bu pazara hitap ettiğini göstermektedir.

Tablo 37. Türkiye'nin Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu ve Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthalatında Pazar Payı %5'den Büyük Olan 461 Ürünün Sektörel Dağılımı (2019, milyon \$)

Türkiye'den Yaptığı İthalata Göre Sektörün Sırası	Dünyadan Yaptığı İthalata Göre Sektörün Sırası	TİM sektör sınıfı	Sektörde yer alan ürün sayısı	Türkiye'den Yaptığı İthalat	Dünyadan Yaptığı İthalat	Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payı (%)	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Toplam Dünya İhracatı
3	1	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	81	1.486	12.629	11,8%	11.839	244.900
2	2	Otomotiv Endüstrisi	11	1.499	11.719	12,8%	12.091	207.843
1	3	Elektrik-Elektronik	17	1.564	6.576	23,8%	7.035	138.352
6	4	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	29	272	2.378	11,4%	2.616	62.546
4	5	Çelik	31	398	2.287	17,4%	7.775	103.312
10	6	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	8	183	1.391	13,2%	860	28.866
8	7	Demir ve Demir Dışı Metaller	19	227	1.373	16,6%	1.995	38.256
5	8	Tekstil ve Hammaddeleri	149	363	1.336	27,1%	4.985	105.215
7	9	İklimlendirme Sanayii	7	247	1.044	23,7%	1.259	14.163
13	10	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	16	110	915	12,0%	1.477	29.980
12	11	Halı	10	117	836	14,0%	2.413	10.403
15	12	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	10	51	776	6,6%	1.113	19.634
16	13	Meyve Sebze Mamulleri	9	50	365	13,8%	325	9.688
11	14	Makine ve Aksamları	24	120	351	34,1%	1.053	21.225
9	15	Kuru Meyve ve Mamulleri	3	187	310	60,2%	783	2.475
17	16	Madencilik Ürünleri	14	35	281	12,5%	2.526	13.819
14	17	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	4	57	133	43,2%	590	4.069
19	18	Deri ve Deri Mamulleri	5	8	97	8,7%	214	7.060
22	19	Yaş Meyve ve Sebze	3	6	71	8,3%	146	3.640
18	20	Savunma ve Havacılık Sanayii	2	9	69	13,2%	159	1.167
21	21	Süs Bitkileri ve Mamulleri	1	7	44	15,6%	33	582
20	22	Fındık ve Mamulleri	1	8	12	68,8%	1.245	1.867
23	23	Tütün	1	0	0	5,5%	257	1.617
		TİM sektör sınıflaması dışı	6	71	481	14,8%	1.411	10.421
		Sektörler toplamı	461	7.077	45.474	15,6%	64.202	1.081.098

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

3.3. Türkiye ve Birleşik Krallık İhraç Ürünlerinin RCA Değerleri Karşılaştırması

Birleşik Krallık 2019 yılında 467,5 milyar dolar değerinde 5.166 ürün ihraç ederken Türkiye ise 171,1 milyar dolar değerinde 4.661 ürün ihraç etmiştir. Birleşik Krallık'ın ihraç ettiği 5.166 ürün içinde Türkiye'nin ihraç etmediği 588 ürün mevcut iken Türkiye'nin ihraç ettiği 4.661 ürün içinde Birleşik Krallık'ın ihraç etmediği 83 ürünün olduğu tespit edilmiştir. Birleşik Krallık ihraç ettiği 5.166 ürün içinde 1.464 üründe uluslararası pazarlarda rekabet üstünlüğüne (RCA değeri 1 ve üzerinde) sahip iken, Türkiye ise ihraç ettiği 4.661 ürün içinde 1.549 üründe uluslararası pazarlarda rekabet üstünlüğüne sahiptir.

Hem Birleşik Krallık hem Türkiye'nin ihraç ettiği 4.578 ortak ürün olduğu görülürken, bu ürünler içinde Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü olan (RCA değerinin 1 ve üzeri olduğu) ürün sayısının 1.515 olduğu Birleşik Krallık'ın uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü olan ürün sayısının 1.311 olduğu tespit edilmiştir. Her iki ülkenin de ihraç ettiği 4.578 ürün içerisinde RCA değerleri birbirine yakın sayılabilecek ürün sayısının 2.661, Birleşik Krallık'ın RCA değerinin Türkiye'den daha iyi olduğu ürün sayısının 2.524, Türkiye'nin RCA değeri Birleşik Krallık'tan daha iyi olduğu ürün sayısının ise 2.054 olduğu görülmektedir. Türk ihracatçılarının tespit edilen 2.054 üründe Birleşik Krallık pazarına ürün satarken diğer 2.524 ürüne göre daha rahat olacakları görülmektedir.

Birleşik Krallık'ın ihraç ettiği 5.166 üründe Türkiye'nin RCA değerinin 1 ve üzerinde olduğu ürün sayısı 1.515 iken her iki ülkenin de rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ortak ürün sayısının ise 381 olduğu tespit edilmiştir. Birleşik Krallık bu 381 ürünün tamamında aynı zamanda ithalatçı konumdadır. Tespit edilen 381 üründe Birleşik Krallık'ın küresel ithalatı 66,2 milyar dolar iken ihracat değeri ise 60,1 milyar dolardır. Türk ihracatçılarının Birleşik Krallık'ın da Türk ihracatçıları gibi uluslararası pazarlarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu bu 381 üründe Birleşik Krallık pazarına ürün satmada diğer ürünlere göre daha çok zorlanacakları açıkça görülmektedir.

Her iki ülkenin rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ortak 381 ürün içinde 172 üründe her iki ülkenin RCA değerleri farkı -1 ile +1 aralığında olduğu, bir başka ifade ile her iki ülkenin RCA değerlerinin birbirine yakın olduğu görülürken, 143 üründe Birleşik Krallık'ın RCA değerinin Türkiye'den daha iyi olduğu, 66 üründe ise Türkiye'nin RCA değerinin Birleşik Krallık'tan daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Türk ihracatçılarının Birleşik Krallık'ın da Türk ihracatçıları gibi uluslararası pazarlarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu bu 381 üründe Birleşik Krallık pazarına ürün satarken bu 66 üründe diğer 315 ürüne göre daha rahat olacakları görülmektedir.

Tablo 28' da Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithal etmediği fakat Türkiye'nin dünyaya ihraç ettiği 1.817 ürünün olduğu ifade edilmişti. Birleşik Krallık pazarında hiç yer alınamayan bu ürünlerin Birleşik Krallık ve Türkiye için RCA değerleri incelendiğinde Türkiye'nin bu pazara satabileceği 1.817 ürün içinde 240'ının Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu görülmektedir. Tespit edilen 1.817 ürün içinde Birleşik Krallık'ın uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ürün sayısının ise 363 olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu 1.817 ürün içinde hem Türkiye'nin hem de Birleşik Krallık'ın uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğüne sahip olduğu ortak ürün sayısının ise 27 olduğu görülmektedir (**Tablo 38**).

Tablo 38. Tespit Edilen 1.817 Ürün İçinde Hem Türkiye'nin Hem de Birleşik Krallık'ın Uluslararası Piyasalarda Rekabet Üstünlüğüne Sahip Olduğu Ortak 27 Ürün

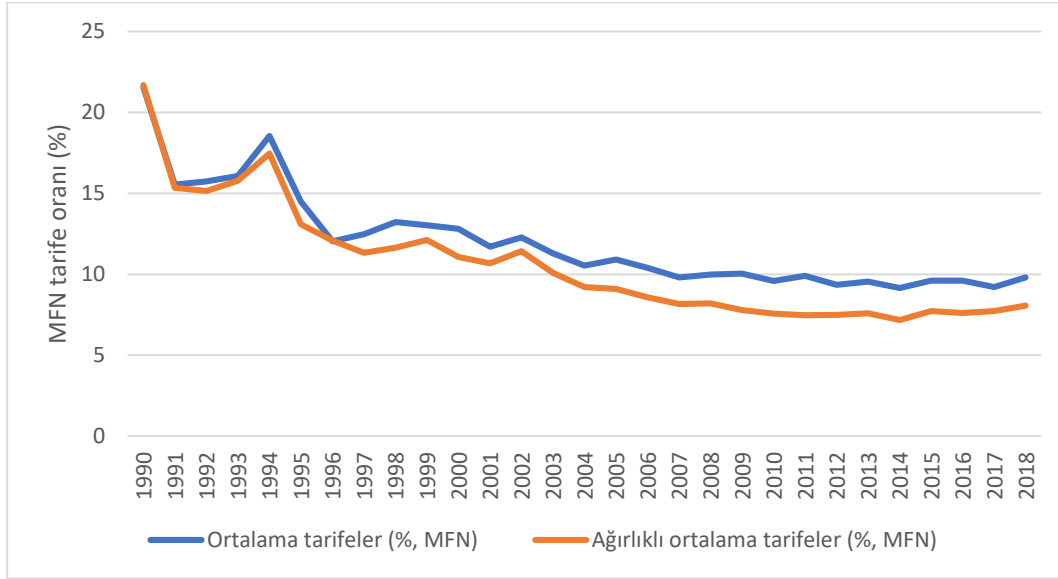
6'lı GTİP Kodu	Ürün Açıklaması	6'lı GTİP Kodu	Ürün Açıklaması
'010511	Horoz ve tavuk (ağırlık <=185gr)	'720510	Granüller
'030211	Alabalıklar (taze/soğutulmuş)	'720720	Demir/alaşimsız çelikler (C=>%25
'030792	Diğer yumuşakçalar; dondurulmuş	'721430	Köşeli çubuklar (otomat çeliğinden)
'040210	Süt, krema (toz, granül vs. katı yağ oranı %1, 5'ten az)	'730290	Demir/çelikten diğer demiryolu malzemesi
'040410	Peynir altı suyu ve tadil edilmiş peynir altı suyu	'730422	Sondaj boruları; paslanmaz çelikten borular ve aksamları
'040711	Tavuk yumurtaları (Gallus domesticus türü); kuluçkalık	'730810	Demir/çelikten köprüler ve köprü aksamları
'050800	Mercan benzeri maddeler, kabuklu hayvan kabuk, döküntü ve tozları	'811229	Kromdan diğer eşya
'160556	Arcidae, Arcticidae, Cardiidae, Donacidae, Hiatellidae, vb. familyasına ait yumuşakçalar; hazırlanmış veya konserve edilmiş	'840510	Gazojenler, su ile işleyen gaz jeneratörleri
'270750	Tarifenin başka yerinde yer almayan diğer tütünler, tütün yerine kullanılan maddeler	'842832	Sürekli hareketli kovalı tip elevatör ve konveyörler
'320413	Bazik boyalar ve esasları bu boyalar olan müstahzarlar	'853339	Tel sarımlı değişken rezistanslar güç kapasitesi>20 w.
'350520	Tutkallar	'871620	Tarımda kullanılan yüklemeli/boşaltmalı römork, yarı römorklar
'551411	Mensucat; bez a, devamsız poliester<%85, m2>170gr	'890391	Yelkenli tekneler (yardımcı motoru olsun olmasın)
'611220	Kayak kıyafetleri (örme veya kroşe)	'930621	Diğer müzik aletlerinin aksamları, parça ve aksesuarları
'630630	Yelkenler		

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

4. Birleşik Krallık'ın Türkiye'ye Uyguladığı Tarife ve Tarife Dışı Engeller

DTÖ anlaşmalarına göre, ülkeler normal şartlar altında ticaret yaptıkları ülkeler arasında ayırım yapamazlar. DTÖ üyesi olan bir ülke bir ülkeye ayrıcalık sağlarsa (bazı ürünler için daha düşük veya daha yüksek bir gümrük vergisi oranı uygulaması gibi) diğer tüm DTÖ üyeleri için de aynı ayrıcalığı yapması gerekir (En Çok Gözetilen/Kayrılan Ulus, MFN). Ülkeler MFN'ye istisna olarak yalnızca grup içinde ticareti yapılan ve dışardan gelen mallara karşı ayrımcılık yapan mallar için geçerli olan üçüncü ülkelere ortak bir gümrük tarifesinin uygulanmadığı bir Serbest (Bölgesel) Ticaret Anlaşması veya birlik dışında kalan ülkelere yönelik olarak ortak bir gümrük tarifesinin benimsendiği Gümrük Birliği oluşturabilirler. Ayrıca gelişmiş ülkeler gelişme yolundaki ülkelere (GYÜ) sağlayacakları tek taraflı tavizlerle (gelişmiş ülkelerin gelişmekte olan ülkelere yapılan ithalata tercihli tarifeler verdiği) bu ülkelerin dünya ticaretinden aldıkları payın artırılmasını hedefleyen Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) sistemini uygulayabilirler. Gümrük vergilerinin (tarifelerinin) azaltılması ve hatta sıfırlanması, ticaret hacmini azaltan ithalat yasakları veya kotaları gibi ticaret engellerinin azaltılması uluslararası ticareti teşvik etmenin en etkili yöntemleridir. Sekiz tur (round) ticaret müzakereleri sonucunda ilk başta ithal mallar üzerindeki gümrük tarifelerinin (gümrük vergileri) düşürülmesi için görüşmeler yapılmıştır ve müzakereler sonucunda, 1990'ların ortalarında sanayi ülkelerinin sanayi malları üzerindeki tarife oranları sabit bir şekilde %4'ün altına düştü. Doha Kalkınma Gündemi kapsamında dokuzuncu tur devam etmektedir. Ancak 1980'lerde müzakereler, mallar üzerindeki gümrük vergisi dışındaki engeller ve hizmetler ile fikri mülkiyet gibi yeni alanları kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Şekil 1'de yıllara göre küresel ticarete uygulanan ortalama ve ağırlıklı ortalama MFN tarifelerin seyri görülmektedir. Dünyada 1990 yılında ortalama MFN tarife oranı %21,6 iken gerçekleşen ticarete göre ağırlıklı ortalama ise %21,7 olmuştur. Ortalama MFN oranı 2018 yılında dünyada %9,8'e düşerken gerçekleşen ticarete göre ağırlıklı ortalama ise %8,07'ye gerilemiştir. MFN kuralı nedeni ile ülkeler tarife oranlarını yıllar içerisinde azaltırken tarife dışı engellerin kullanımına ağırlık vermişlerdir.

Şekil 1. Yıllara göre küresel ticarete uygulanan ortalama ve ağırlıklı ortalama MFN tarifeler (1990-2018)

Kaynak: (Dünya Bankası, 2020)

Tarife oranları her ne kadar düşme eğiliminde olsa da hala küresel ticaret önünde önemli bir kısıtlayıcı engel olarak ortaya çıkmaktadır. Küresel ticaretin yaklaşık %9,8’lik kısmına bir başka ifade ile yaklaşık 1,9 trilyonluk kısmı tarife oranlarından etkilenmektedir. Bu oran G20 ülkelerinde ortalama %9,7’lik bir tarife oranı ve 1,5 trilyonluk kısıtlama ile karşımıza çıkmaktadır (Dünya Bankası WITS (World Integrated Trade Solution), 2020). Tarifelere ilave olarak ülkelerin yerli üretimi korumak ve belli standartta ürünlerin ithalatını sağlamak için tarife dışı engellere de oldukça başvurdukları da dikkat çekmektedir.

31 Ocak 2020 sonrası AB üyeliğinden çıkan Birleşik Krallık’ın IMF, Dünya Bankası, OECD ve Dünya Ticaret Örgütü’ne üye olduğu görülmektedir. AB ile birlikte toplamda 44 Serbest Ticaret Anlaşması (Bölgesel Ticaret Anlaşması) imzalayan Birleşik Krallık’ın 11 ülke ile STA imzalayacağı DTÖ’ye bildirilmiştir. Türkiye ile AB arasında dolayısı ile Birleşik Krallık arasında 1 Ocak 1996’da yürürlüğe giren ve 2020’nin sonuna kadar sürecek geçiş dönemi boyunca şartları devam edecek olan Gümrük Birliği anlaşması bulunmaktadır. Birleşik Krallık’ın ayrıca AB ile birlikte sağlayıcı olduğu faydalanıcı olduğu Batı Balkan Ülkeleri, Pakistan ve Moldova ile tercihli ticaret anlaşmaları bulunmaktadır (Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ/WTO), 2020).

3. bölümde de bahsedildiği üzere geçiş dönemi boyunca Birleşik Krallık ve AB ek düzenlemeler üzerinde pazarlık yapmaktadır. İngiltere ve AB için mevcut ticaret, seyahat ve ticaret kuralları geçiş dönemi boyunca uygulanmaya devam edeceğinden ticaretle ilgili uygulamalar yeni kurullarla birlikte 1 Ocak 2021’den itibaren geçerli olacak olup Türkiye için de aynı durum söz

konusu olacaktır. Birleşik Krallık ile AB'nin bir STA üzerinde anlaşamaması durumunda bu Türkiye için de bağlayıcı olacağından Birleşik Krallık'ın 2021 yılında Türkiye'den yapılan ithalata 3. ülke olarak tarife uygulayacağı görülmektedir. Bu konu 8. bölümde detaylı olarak analiz edilecektir.

Birleşik Krallık 19 Mayıs 2020'de herhangi bir ticaret anlaşması yapmadığı ülkelere 1 Ocak 2020'den itibaren 11.830 adet 8'li GTİP kod (bu ürünler 5.387 adet farklı 6'lı GTİP kod altında yer almaktadır) üründe uygulayacağı tarife oranlarını (MFN) açıklamıştır (Birleşik Krallık (UK), 2020).

4.1. Birleşik Krallık'ın Bütün Ünelere Uyguladığı Genel Tarife ve Tarife Dışı Engeller

Dünya Entegre Ticaret Çözümü (World Integrated Trade Solution, WITS) üç türlü tarife tanımları olarak: Bound (sınırlı, tavan tarife) Tarife, En Çok Gözetilen Ulus (MFN) Tarifesi ve Tercihli Tarife. WITS, mevcut en düşük tarife olarak tanımlanan Etkin Uygulanan Tarife (Effectively Applied Tariff, AHS) kavramını kullanmaktadır. Tercihli bir tarife (Genelleştirilmiş Tercihler Sistem gibi) mevcutsa, etkin bir şekilde uygulanan tarife olarak bu tarife kullanılırken, MFN uygulanıyorsa da MFN tarifesi kullanılmaktadır.

Birleşik Krallık 2020 Ocak sonu itibarı ile ayrıldığı AB'ye 2019 yılında üye olduğu için özellikle tarife dışı (NTM) ile ilgili analizler AB'ye göre yapılacaktır.

AB, DTÖ verilerine göre ithal ettiği ürünlerde (10'lu GTİP kod) 2005 yılında %4,53 oranında ortalama "En Çok Gözetilen Ulus (MFN)" tarifesi uygularken gerçekleşen ithalata göre ağırlık olarak oran %2,68 olarak gerçekleşmiştir. AB'nin 2018 yılında ithal ettiği ürünlerde "En Çok Gözetilen Ulus (MFN)" tarife oranının %4,73'e yükseldiği görülürken gerçekleşen ithalata göre ağırlık olarak oranın %2,66'ya düştüğü görülmektedir. AB'nin 2019 yılında ithal ettiği ürünlerde "En Çok Gözetilen Ulus (MFN)" tarife oranı %4,71'e gerilemiştir (WTO, 2020).

Birleşik Krallık, ithal ettiği ürünlerde 2007 yılında %5,13 oranında ortalama MFN Tarife Oranı'na (6'lı GTİP kod) sahip iken 2019 yılında oran azalmış ve %5,08'e gerilemiştir. Birleşik Krallık, ithal ettiği ürünlerde 2007 yılında %7,81 oranında ortalama 10'lu GTİP kodda MFN Tarife Oranı'na sahip iken 2019 yılında oran az da olsa düşmüş ve %7,75'e gerilemiştir.

Birleşik Krallık, ithal ettiği ürünlerde 6'lı GTİP kodda 2007 yılında %1,40 oranında ortalama "Etkin Tarife Oranı'na (AHS) bir başka ifade ile tercihli ticaret tarife oranına sahip iken 2019 yılında oran az da olsa azalmış ve %1,37'ye düşmüştür. Birleşik Krallık, ithal ettiği ürünlerde 2007 yılında %2,87 oranında ortalama 10'lu GTİP kodda MFN Tarife Oranı'na sahip iken 2019

yılında oran azalmış ve %2,43'e gerilemiştir. Birleşik Krallık, 6'lı GTİP kodda 2007 yılında 40 ülkeye tercihli ticaret tarifesi uygularken 2019 yılında 38 ülkeye uygulamıştır. Birleşik Krallık, 10'lu GTİP kodda (ülke tarife çizelgesi) 2007 yılında 14 ülkeye tercihli ticaret tarifesi uygularken 2019 yılında 13 ülkeye uygulamıştır.

Açıkça görülmektedir ki Birleşik Krallık, dünyadan yaptığı ithalatta Serbest Ticaret Anlaşmaları ve Tercihli Ticaret Anlaşmaları yolu ile ticaret ortaklığı yaptığı ülkelere diğer ülkelere göre daha çok gümrük vergisi indiriminde bulunmaktadır (**Tablo 39**).

Tablo 39. Yıllara Göre Birleşik Krallık'ın İthalatta Uyguladığı Ortalama Tarife Oranları (2005-2018, %)

Yıl	Ortalama MFN Tarife Oranı (6'lı GTİP kod)	Ortalama MFN Tarife Oranı (NTLC 10'lu kod)	Ortalama AHS Tarife Oranı (6'lı GTİP kod)	Ortalama AHS Tarife Oranı (NTLC 10'lu kod)
2007	%5,13	%7,81	%1,40	%2,87
2019	%5,08	%7,75	%1,37	%2,43

Kaynak: (ITC Market Access Map (MacMap), 2020)

Birleşik Krallık, 2018 yılında dünyadan toplam 5.223 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün, Türkiye'den ise 2.827 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün ithal etmektedir. **Tablo 40**'da Birleşik Krallık'ın dünyadan yaptığı ithalatta uyguladığı gümrük vergisi oranlarına göre ürünlerin dağılımı görülmektedir. Birleşik Krallık dünyadan ithal ettiği bu ürünler içinde 5.118 üründe gümrük vergisi uygulamazken, %1'den küçük olmak üzere 25 üründe, %1'den büyük %5'den küçük olmak üzere 48 üründe, %5'den büyük %10'dan küçük olmak üzere 57 üründe, %10'dan büyük %15'den küçük olmak üzere 47 üründe, %15'den büyük %20'den küçük olmak üzere 28 üründe, %20'den büyük %25'den küçük olmak üzere 14 üründe, %25'den büyük %30'dan küçük olmak üzere 20 üründe, %30'dan büyük %35'den küçük olmak üzere 5 üründe ve %35'den büyük olmak üzere 25 üründe gümrük vergisi uygulamıştır. Birleşik Krallık'ın dünyadan yaptığı ithalatta birçok üründe gümrük vergisi uygulamadığı görülürken, en çok gümrük vergisi uyguladığı ürünlerin 57 ürünün yer aldığı %5-10 arası gümrük vergisi uyguladığı ürün grubu ile 48 ürünün yer aldığı %1-5 arası gümrük vergisi uyguladığı ürün grubu ile 47 ürünün yer aldığı %10-15 arası gümrük vergisi uyguladığı ürün grubundaki ürünler olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 40. Dünyadan Yapılan İthalatta Birleşik Krallık'ın Uyguladığı Gümrük Vergisi Oranlarına Göre 6'lı GTİP Kodlu Ürün Sayılarının Dağılımı (2018)

İthalatta Uygulanan Gümrük Vergisi Oranı	Ürün Sayısı
Gümrük Vergisi Uygulanmayan Ürünler (%0)	5.118
%0'dan büyük-%1'den küçük	25
%1'den büyük-%5'den küçük	48
%5'den büyük-%10'dan küçük	57
%10'dan büyük-%15'den küçük	47
%15'den büyük-%20'den küçük	28
%20'den büyük-%25'den küçük	14
%25'den büyük-%30'dan küçük	20
%30'dan büyük-%35'den küçük	5
%35'den büyük	25
Toplam	5.387

Kaynak: (ITC Market Access Map (MacMap), 2020)

UNCTAD verilerine göre Birleşik Krallık'ın da üyesi olduğu AB 2019 yılında dünyadan yaptığı ithalatta 97 adet “A-Sıhhi ve bitki sağlığı (SPS) önlemleri”, 272 adet “B-Ticarette teknik engeller (TBT'ler)”, 5 adet “C-Sevkiyat öncesi inceleme ve diğer formaliteler”, 35 adet “E-Ruhsatlar, kotalar, yasaklar ve diğer miktar kontrol önlemleri”, 2 adet “P-İhracatla ilgili önlemler” ile 2 adet diğer tarife dışı engel (NTM) olmak üzere toplam 413 NTM uygulamıştır.

Birleşik Krallık ayrıca ülkelere ikili olarak 1 adet “A-Sıhhi ve bitki sağlığı (SPS) önlemleri”, 1 adet “B-Ticarette teknik engeller (TBT'ler)”, 1 adet “E-Ruhsatlar, kotalar, yasaklar ve diğer miktar kontrol önlemleri” ile 1 adet “C-Sevkiyat öncesi inceleme ve diğer formaliteler” olmak üzere toplam 4 adet tarife dışı engel (NTM) uygulamıştır. Böylece AB, dünya geneline 413'ü bütün ülkelere 4'ü ise ikili olmak üzere toplamda 417 adet NTM uygulamıştır (UNCTAD, 2020).

Dünya Bankası WITS verilerine göre AB, 2018 yılında dünyadan ithal ettiği ürünlerin %94,31'ine bu ürünlerin toplam ithalat tutarının ise %93,88'ine tarife dışı engel uygulamıştır. Dünya genelinde ise ithal edilen ürünlerin %71,98'ine bu ürünlerin toplam ithalat tutarının ise %43,04'üne tarife dışı engel uygulamıştır. AB'nin ithalat yaptığı sektörler içinde yer alan ürünler içinde NTM uygulanan ürün sayısının oranı incelendiğinde en çok tarife dışı engelin “Tekstil ve Hazır Giyim”, “Makine ve Elektrikli Ürünler” ile “Kimyasallar” sektörlerinde uygulandığı ve adı geçen bütün sektörlerde ithal edilen ürünlerin neredeyse tamamında tarife dışı engel uygulandığı görülmektedir. Tarife dışı engelin uygulandığı sektörler arasında en çok engel uygulanan ürüne ise 796 ürün ile “Tekstil ve Hazır Giyim” sektörünün sahip olduğu

görülürken bu sektörü 760 ürüne NTM uygulanan “Makine ve Elektrikli Ürünler” sektörünün takip ettiği tespit edilmiştir. En az tarife dışı engelin uygulandığı ürüne sahip olan sektörler ise 26 ürünle “Yakıtlar” sektörü ile 43 ürünle “Ayakkabı” sektörü olarak sıralanmaktadır. İthalat tutarında en az NTM’ye ise %15,44 ile “Mineraller” sektörü ile %57,21 ile “Taş ve Cam” sektörü sahip olmuştur (**Tablo 41**).

Tablo 41. AB'nin İthalatta Uyguladığı Tarife Dışı Engellerin Sektöre Göre Oranı

Sektör	İthalattaki NTM Oranı (Toplam İthalat İçindeki %)	NTM Uygulanan İthal Ürün Oranı (İthal Ürün Sayısı İçindeki %)	NTM'ye Konu Olan Ürün Sayısı
Hayvansal Ürünler	99,91	99,69	321
Deri ve Deri Ürünleri	99,83	98,55	68
Tekstil ve Hazır Giyim	100,00	100,00	796
Sebze	99,88	98,86	348
Gıda Ürünleri	99,82	99,53	210
Yakıtlar	94,83	66,67	26
Ayakkabı	97,63	91,49	43
Çeşitli Ürünler	92,79	83,90	297
Makine ve Elektrikli Ürünler	99,40	98,57	760
Kimyasallar	99,82	96,29	753
Ağaç Ürünleri	85,44	83,83	197
Taşımacılık	98,37	93,85	122
Plastik veya Kauçuk	95,40	93,84	198
Metaller	90,99	91,83	517
Taş ve Cam	57,21	76,17	147
Mineraller	15,44	57,14	60
Tüm İthalat Ürünleri	94,31	93,88	4.863

Kaynak: (Dünya Bankası WITS (World Integrated Trade Solution), 2020)

Tablo 42'de tarife dışı engellerden SPS ve TBT'ye göre AB'nin ithalatında NTM uygulanan ürün sayıları görülmektedir. Toplam 1.554 üründe “Sihhi ve bitki sağlığı önlemleri” (SPS) uygulanırken 4.824 üründe de “Ticarette teknik engeller” (TBT) uygulanmıştır. En çok SPS uygulanan sektör “Sebze” olurken bu sektörde 334 üründe SPS uygulandığı görülmektedir. Bu sektörü 321 üründe SPS uygulanan “Hayvansal ürünler” sektörü ile 243 üründe SPS uygulanan “Kimyasallar” sektörü izlemiştir. En çok TBT uygulanan sektör ise “Tekstil ve Hazır Giyim” olurken bu sektörde 796 üründe TBT uygulandığı görülmektedir. Bu sektörü 760 üründe TBT uygulanan “Makine ve Elektrikli Ürünler” sektörü ile 753 üründe TBT uygulanan “Kimyasallar” sektörü izlemiştir.

Tablo 42. AB'nin İthalatında SBS ve TBT Uygulanan ürün Sayıları

Sektör	Sıhhi ve bitki sağlığı önlemlerinden (SPS, NTM) etkilenen ürün sayısı	Ticarette teknik engellerden (TBT, NTM) etkilenen ürün sayısı
Hayvansal Ürünler	321	314
Sebze	334	347
Gıda Ürünleri	193	209
Plastik veya Kauçuk	80	198
Deri ve Deri Ürünleri	29	68
Kimyasallar	243	753
Ağaç Ürünleri	100	193
Metaller	102	502
Taş ve Cam	38	140
Makine ve Elektrikli Ürünler	61	760
Tekstil ve Hazır Giyim	36	796
Çeşitli Ürünler	6	294
Mineraller	10	60
Yakıtlar	1	25
Ayakkabı		43
Taşımacılık		122
Tüm İthalat Ürünleri	1.554	4.824

Kaynak: (Dünya Bankası WITS (World Integrated Trade Solution), 2020)

Tablo 43' de tarife dışı engellere göre AB'nin ithalatında ve ithal ettiği ürün sayısındaki NTM oranları görülmektedir. En çok NTM uygulaması “Etiketleme gereksinimleri (B310) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT) olup, 2018 yılında ithal edilen toplam 5.233 ürünün 3.645’inde bu NTM uygulanmış olup ürünlerin %70,4’ünde bu NTM’nin uygulandığı ve NTM uygulanan bu ürünlerin ithalat tutarının ise toplam ithalatın %72,8’ine denk geldiği görülmektedir. İkinci sırada en çok NTM uygulaması 2.633 ürüne uygulanan “Sertifika gereksinimi (B830) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)” olup NTM uygulanan bu ürünlerin toplam ürünlerin %50,8’ini toplam ithalat tutarının ise %54,9’unu oluşturduğu görülmektedir. Üçüncü sırada ise en çok NTM uygulaması 2.445 ürüne uygulanan “Ürün kalitesi veya performans gereksinimi (B700) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)” olup NTM uygulanan bu ürünlerin toplam ürünlerin %47,2’sini toplam ithalat tutarının ise %57,5’ini oluşturduğu görülmektedir.

En az NTM uygulaması ise 1.278 ürüne uygulanan “Paketleme Gereksinimleri (B330) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)” olup NTM uygulanan bu ürünlerin toplam ürünlerin %24,7’sini, toplam ithalat tutarının ise %34,2’sini oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 43. Tarife Dışı Engellere Göre Oranı AB'nin İthalatta Uyguladığı NTM Oranları

NTM	İthalattaki NTM Oranı (Toplam İthalat İçindeki%)	NTM Uygulanan İthal Ürün Oranı (İthal Ürün Sayısı İçindeki %)	NTM'ye Konu Olan Ürün Sayısı
Ürün kalitesi veya performans gereksinimi (B700) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)	57,53	47,20	2.445
Etiketleme gereksinimleri (B310) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)	72,79	70,37	3.645
Test gereksinimi (B820) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)	36,55	35,39	1.833
Sertifika gereksinimi (B830) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)	54,86	50,83	2.633
Muayene gereksinimi (B840) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)	60,03	42,43	2.198
Paketleme Gereksinimleri (B330) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)	34,24	24,67	1.278
Belirli maddelerin kısıtlı kullanımı (B220) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)	30,74	29,34	1.520
Ticarette Teknik Engeller nedenleri ile yasaklar (B110) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)	42,83	32,92	1.705
Ticarette Teknik Engeller nedenleri ile ithalatçılar için kayıt şartı (B150) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)	50,87	30,50	1.580
Ticarette Teknik Engeller nedenleri ile yetkilendirme gereksinimi (B140) (B-Ticarette Teknik Engeller, TBT)	37,51	34,81	1.803

Kaynak: (Dünya Bankası WITS (World Integrated Trade Solution), 2020)

4.2. Birleşik Krallık'ın Türkiye'ye Karşı Uyguladığı Tarifeler

Birleşik Krallık ve üyesi olduğu AB aralarında Gümrük Birliği olmasına rağmen Türkiye'den yaptığı ithalatta 2019 yılında bazı ürünlere (özellikle işlenmemiş tarım ürünleri) gümrük vergisi uygularken bazı ürünlerde tarife dışı engel bazı ürünlerde her ikisini de uygulamaktadır. Bu bölümde ilk önce Birleşik Krallık'ın 2019 yılında Türkiye'den yaptığı 12,1 milyar dolarlık ithalat içinde hangi ürünlerde hangi oranlarda tarife uyguladığı dikkate alınarak sektörlerin ortalama tarife oranları analiz edilecektir. İkinci aşamada ise Birleşik Krallık'ın üyesi olduğu AB nezdinde Türkiye'ye uyguladığı tarife dışı engeller analiz edilecektir.

Birleşik Krallık, 2019 yılında Türkiye'den yaptığı 2.827 ürünün ithalatında 96 ürüne gümrük vergisi uygulamıştır. Bu ürünlerde Türkiye, Birleşik Krallık'a yaklaşık 151,06 milyon dolarlık ürün ihraç ederken dünyaya ise 96 üründe toplamda 6,85 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Bu ürünlerde dünyada toplamda 370,5 milyar dolarlık ihracat yapılmıştır. Birleşik Krallık ise bu ürün grubunda dünyadan 19 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirirken Türkiye'den bu ürün grubunda yaptığı ithalata ortalama %4,9 tarife uygulamıştır.

Tablo 44'de Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithal ettiği ürünlerin ithalatta uyguladığı gümrük vergisi oranlarına göre kırılımı görülmektedir. Birleşik Krallık, Türkiye'den ithal ettiği bu ürünler içinde 2.730 üründe gümrük vergisi uygulamazken, bu ürünlerde Türkiye'den yaklaşık

12 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Birleşik Krallık bu ürün grubunda dünyadan 565,6 milyar dolarlık ithalat yaparken Türkiye’den yaptığı ithalatın oranı %2,1 olmuştur.

Birleşik Krallık, %1’den küçük 18 üründe, %1’den büyük %5’den küçük 28 üründe, %5’den büyük %10’dan küçük 21 üründe, %10’dan büyük %15’den küçük 23 üründe, %15’den büyük %20’den küçük 10 üründe, %20’den büyük %25’den küçük 5 üründe, %25’den büyük %30’dan küçük 4 üründe, %30’dan büyük %35’den küçük 2 üründe ve %35’den büyük olmak üzere 4 üründe Türkiye’ye gümrük vergisi uygulayacağını belirtmiştir. Birleşik Krallık, Türkiye’den yapacağı ithalatta en çok gümrük vergisi uyguladığı ürünlerin 28 ürünün yer aldığı %1-5 arası gümrük vergisi uyguladığı ürün grubundaki ürünler olduğu tespit edilmiştir. Birleşik Krallık, ayrıca Türkiye’den ithal ettiği 23 ürünün ithalatında %10-15 aralığında gümrük vergisi uygulamaktadır. Birleşik Krallık’ın Türkiye’den 2019 yılında ithal ettiği 71 ürünün ithalatında %1-25 aralığında gümrük vergisi uyguladığı tespit edilmiştir.

Birleşik Krallık’ın dünyadan ithal ettiği toplam 5.223 farklı 6’lı GTİP kodlu ürünün ithalatında uyguladığı gümrük vergisi oranlarının Türkiye’ye uyguladığı gümrük vergi oranları ile aynı olduğu görülmektedir. Birleşik Krallık, Türkiye’ye gümrük vergisi uygulamadığı 3.162 ürünün hepsinde **Tablo 40**’da yer alan ve serbest ticaret anlaşması yapmadığı dünyanın diğer ülkelerine de vergi uygulamamaktadır

Tablo 44. Birleşik Krallık’ın Türkiye’den Yaptığı İthalatta Uygulanan Gümrük Vergisi Oranlarına Göre 6’lı Gtip Kodlu Ürün Sayılarının Dağılımı

İthalatta Uygulanan Gümrük Vergisi Oranı	Ürün Sayısı
Gümrük Vergisi Uygulanmayan Ürünler (%0)	3.162
%0’dan büyük-%1’den küçük	18
%1’den büyük-%5’den küçük	28
%5’den büyük-%10’dan küçük	21
%10’dan büyük-%15’den küçük	23
%15’den büyük-%20’den küçük	10
%20’den büyük-%25’den küçük	5
%25’den büyük-%30’dan küçük	4
%30’dan büyük-%35’den küçük	2
%35’den büyük	4
Toplam	3.277

Kaynak: (ITC Market Access Map (MacMap), 2020)

Tablo 45’de MacMap verilerine göre Birleşik Krallık’ın Türkiye’ye karşı uyguladığı tarifelerin TİM sınıflamasına göre sektör kırılımları görülmektedir. Sektörler arasında en yüksek gümrük vergisi oranının “Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri” sektöründe olduğu görülürken bu sektördeki ortalama vergi oranı %3,51 olarak gerçekleşmiştir. Bu sektörü %3 gümrük vergisi oranı ile “Fındık ve Mamulleri” sektörü ile %2,39 gümrük vergisi oranı ile “Meyve Sebze Mamulleri” sektörleri izlemektedir.

Birleşik Krallık'ın Türkiye'den yaptığı ithalatta sektörler arasında en yüksek gümrük vergisi gelirinin “Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri” sektöründe olduğu görülürken bu sektördeki ortalama vergi geliri 4,3 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu sektörü 2,4 milyon dolar gümrük vergisi geliri ile “Meyve Sebze Mamulleri” sektörü ile 246 bin dolar gümrük vergisi geliri ile “Fındık ve Mamulleri” sektörleri izlemektedir.

Birleşik Krallık, 2019 yılında Türkiye'den yaptığı 12,1 milyar dolarlık ithalat üzerinden 7,4 milyon dolarlık gümrük vergisi elde ederken toplam ithalata ortalama %0,06 gümrük vergisi uygulamıştır. Birleşik Krallık, 2018 yılında Türkiye'den ithal ettiği ürün grubunda dünyadan 584,6 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirirken Türkiye ise dünya geneline 158,6 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Tarife uygulanan 96 üründe Birleşik Krallık, 2019 yılında Türkiye'den 151,1 milyon dolarlık ithalat yaparken elde edilen gümrük vergisinin bu ithalata oranı ise %4,9 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 45. Birleşik Krallık'ın Türkiye'ye Uyguladığı Tariflerin (Gümrük Vergileri) Sektörel Ortalaması (milyon \$)

TİM sektör sınıfı	Sektörde yer alan ürün sayısı	Türkiye'den Yaptığı İthalat	Dünyadan Yaptığı İthalat	Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payı (%)	Türkiye'nin Dünyaya İhracatı	Tarife Oranı	Toplam Tarife Tutarı
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	334	949.874	106.428.882	0,89%	18.416.791	0,00%	3,5
Otomotiv Endüstrisi	108	2.840.673	86.073.215	3,30%	29.958.701	0,00%	0,0
Elektrik-Elektronik	258	1.756.192	82.493.164	2,13%	11.087.274	0,00%	0,8
Mücevher	19	1.169.181	78.900.457	1,48%	5.282.504	0,00%	0,0
Savunma ve Havacılık Sanayii	20	184.050	26.565.103	0,69%	1.608.010	0,00%	0,0
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	278	1.806.119	28.190.983	6,41%	17.654.725	0,00%	0,0
Makine ve Aksamları	285	295.848	21.941.340	1,35%	7.176.744	0,00%	0,0
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	171	333.229	21.819.964	1,53%	4.783.036	0,00%	0,0
Demir ve Demir Dışı Metaller	186	486.115	16.977.825	2,86%	7.682.050	0,00%	0,0
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	102	123.519	16.300.703	0,76%	6.180.902	3,51%	4.336,5
İklimlendirme Sanayii	71	335.398	12.343.482	2,72%	4.230.802	0,00%	0,0
Deri ve Deri Mamulleri	62	61.126	10.785.508	0,57%	1.542.195	0,00%	0,0
Meyve Sebze Mamulleri	64	102.499	10.352.443	0,99%	1.238.280	2,39%	2.454,2
Çelik	137	466.863	10.624.373	4,39%	12.812.854	0,00%	0,0
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	101	181.763	5.859.971	3,10%	2.680.105	0,00%	0,0
Yaş Meyve ve Sebze	40	25.860	5.775.183	0,45%	2.044.835	0,77%	198,3
Tekstil ve Hammaddeleri	354	408.623	3.455.393	11,83%	7.075.618	0,00%	0,0
Madencilik Ürünleri	58	51.039	2.720.338	1,88%	3.534.616	0,00%	0,0
Halı	20	122.601	1.146.197	10,70%	2.531.017	0,00%	0,0
Kuru Meyve ve Mamulleri	14	190.381	1.002.741	18,99%	996.720	0,00%	0,0
Süs Bitkileri ve Mamulleri	7	7.876	937.297	0,84%	76.643	0,00%	0,0
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	16	59.705	757.792	7,88%	784.768	0,00%	0,0
Tütün	2	13.236	423.058	3,13%	727.176	0,00%	0,0
Gemi, Yat ve Hizmetleri	9	744	210.974	0,35%	142.947	0,00%	0,0
Zeytin ve Zeytinyağı	6	4.801	329.403	1,46%	143.630	0,56%	27,1
Fındık ve Mamulleri	2	8.189	12.250	66,85%	1.247.310	3,00%	245,7
Diğer Sanayi Ürünleri	15	3.086	2.453.655	0,13%	82.686	0,00%	0,0
TİM sektör sınıflaması dışı	88	135.447	29.708.370	0,46%	6.888.959	0,13%	169,6
Sektörler toplamı	2.827	12.124.037	584.590.064	2,07%	158.611.898	0,06%	7.436

Kaynak: (ITC Market Access Map (MacMap), 2020), (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020) ve TİM

4.3. Birleşik Krallık'ın Türkiye'ye Uyguladığı Tarife Dışı Engeller

AB Türk ihraç ürünlerine ikili tarife dışı engel uygulamadığı diğer ülkelere karşı uyguladığı tarife dışı engelleri ise Türkiye'ye karşı da uyguladığı tespit edilmiştir. AB Türkiye'ye ayrıca 1 adet "C-Sevkiyat öncesi inceleme ve diğer formaliteler" kodlu NTM'yi ikili ülke olarak da uygulamaktadır. Böylece AB Türkiye'ye 413'ü bütün ülkelere 1'i de ise ikili olmak üzere toplamda 414 adet NTM uygulamaktadır (UNCTAD, 2020).

Tablo 46'da AB'nin aralarında Türkiye'nin de olduğu bütün ülkelere genel uyguladığı 414 adet tarife dışı engelin engel türüne göre dağılımı görülmektedir.

AB Türkiye'den yaptığı ithalatta 97 adet "A-Sıhhi ve bitki sağlığı (SPS) önlemleri", 272 adet "B-Ticarette teknik engeller (TBT'ler)", 5 adet "C-Sevkiyat öncesi inceleme ve diğer formaliteler", 35 adet "E-Ruhsatlar, kotalar, yasaklar ve diğer miktar kontrol önlemleri", 2 adet "P-İhracatla ilgili önlemler" ve 2 diğer önlemler kodlu toplamda diğer ülkelerle birlikte 413 tarife dışı engel (NTM) uygulamıştır. Bunların yanı sıra AB'nin Türkiye'ye karşı da 1 adet "C-Sevkiyat öncesi inceleme ve diğer formaliteler" kodlu NTM uyguladığı görülmektedir (UNCTAD, 2020).

Bunların dışında DTÖ verilerine göre Birleşik Krallık'ın aralarında Türkiye'nin de olduğu ülkelere 1 adet Sıhhi ve bitki sağlığı (SPS) önlemleri uyguladığı ve 10 tane de uygulamayı düşündüğü görünmektedir.

Tablo 46. AB'nin Türkiye'ye Uyguladığı 414 Tarife Dışı Engelin Adetsel Dağılımı

Tarife Dışı Engel Kodu	Tarife Dışı Engel Açıklaması	Türkiye Dahil Bütün Ülkeler	Türkiye (bilateral)
A	Sıhhi ve bitki sağlığı (SPS) önlemleri	97	
B	Ticarette teknik engeller (TBT'ler)	272	
C	Sevkiyat öncesi inceleme ve diğer formaliteler	5	
D	Şarta Bağlı "Koşullu" Ticaret Koruyucu Önlemler		
E	Ruhsatlar, kotalar, yasaklar ve diğer miktar kontrol önlemleri	35	
F	Fiyat kontrol önlemleri: Ücretler, vergiler ve benzer diğer tarife önlemleri		
G	Finans önlemleri		
H	Rekabet karşıtı önlemler		
I	Ticarete bağlı yatırım önlemleri		
J	Dağıtım kısıtlamaları		
K	Satış sonrası hizmetlerde kısıtlama		
L	Sübvansiyonlar (P700 kapsamındaki ihracat sübvansiyonları hariç)		
M	Devlet tedarik kısıtlamaları		
N	Fikri mülkiyet		
O	Menşe kuralları		
P	İhracatla ilgili önlemler	2	
	Diğer önlemler	2	
	Toplam	413	1

Kaynak: (UNCTAD, 2020)

5. Birleşik Krallık Pazarında Türk İhracatçılarının Muhtemel Rakipleri

Birleşik Krallık'ın dünyadan ithal ettiği ürünlerde ilk 3 ülke arasında yer alan ülkeler analiz edildiğinde Comtrade verilerine göre Çin 1.000 üründe, Almanya 904 üründe, ABD 444 üründe, Hollanda 389 üründe ve İtalya 303 üründe en çok ithalat yapılan ülke olarak ilk sırada yer almıştır. İkinci sırada en çok ithalat yapılan ülkeler analiz edildiğinde ise Almanya 800 üründe, Çin 609 üründe, ABD 459 üründe, Hollanda 411 üründe, Fransa 377 ve İtalya 330 üründe üründe üründe ikinci sırada en çok ithalat yapılan ülke olarak sıralamada yer almıştır. Üçüncü sırada en çok ithalat yapılan ülkeler analiz edildiğinde ise Almanya 651, Çin 454, ABD 425, Hollanda 388 ve Fransa 375 üründe üçüncü sırada en çok ithalat yapılan ülke olarak sıralamada yer almıştır.

Ülkelerin ilk beş sırada yer aldıkları ürünler birlikte incelendiğinde Almanya 3.308 üründe, Çin 2.722 üründe, ABD 2.059 üründe, Hollanda 1.954 üründe ve Fransa 1.806 üründe en çok ithalat yapılan ilk beş ülke sıralamasında yer almıştır. Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı ilk beş ülke sıralamasında toplamda 161 farklı ülkenin sıralamaya girdiği tespit edilmiştir. Listede en çok yer alan ülkelere ilk onu incelendiğinde Çin, ABD ve Hindistan dışındaki yedi ülkenin (Hollanda, İtalya, Fransa, İrlanda, İspanya, Belçika, Almanya) de Avrupa kıtası ülkesi olması ve bunların da hepsinin AB üyesi olması Birleşik Krallık'ın tedarikinde önceliği yakınındaki ülkelere verdiğini göstermektedir. Bu tespit, TradeMap verilerine göre Birleşik Krallık'ın 2019 yılındaki 692 milyar dolarlık ithalatını ortalama 3.766 km'den ithal etmesi ile de örtüşmektedir.

Türkiye ise Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı ülke sıralamasında 112 üründe ilk sırada yer alırken, 119 üründe 2. sırada, 123 üründe 3. sırada, 153 üründe 4. sırada ve 152 üründe de 5. sırada yer almıştır. Türkiye, Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı ülkeler sıralamasında 12,1 milyar dolarlık ithalat ile 16. sırada yer alırken en çok ithalat yapılan ilk beş ülke sıralamasında toplamda 659 ürün ile 161 ülke arasında 11. sırada yer almıştır. Türkiye, dünya geneline 2019 yılında 4.7661 farklı ürün ihraç ederken, bu ürünlerin 1.549 tanesinde uluslararası rekabet üstünlüğüne sahip olmuştur. Türkiye'nin ürün kırılımında Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı ilk beş ülke sıralamasında sadece 659 üründe iddialı olması dikkat çekmekte ve bu piyasada daha kat edilecek birçok yolun olduğu açıkça görülmektedir (**Tablo 47**).

Tablo 47. Birleşik Krallık'ın Dünyadan İthal Ettiği Ürünlerde İlk 5 Ülke Arasında Yer Alan Ülkeler ve Sıralamada Yer Aldığı Ürün Sayısı

En Çok İthalat Yapılan Ülke Olma Sayısı Sıralaması	Toplam Sıralamada Yer Alma Sayısına Göre Sıralaması	Ülke	En Çok İthalat Yapılan Ülke Olma Sayısı	En Çok İthalat Yapılan İkinci Ülke Olma Sayısı	En Çok İthalat Yapılan Üçüncü Ülke Olma Sayısı	En Çok İthalat Yapılan Dördüncü Ülke Olma Sayısı	En Çok İthalat Yapılan Beşinci Ülke Olma Sayısı	Toplam Sıralamada Yer Alma Sayısı
1	2	Çin	1.000	609	454	360	299	2.722
2	1	Almanya	904	800	651	527	426	3.308
3	3	ABD	444	459	425	379	352	2.059
4	4	Hollanda	389	411	388	388	378	1.954
5	6	İtalya	303	330	324	308	296	1.561
6	5	Fransa	279	377	375	385	390	1.806
7	7	Belçika	209	248	265	254	257	1.233
8	10	İrlanda	174	130	169	149	147	769
9	8	İspanya	159	168	167	185	221	900
10	9	Hindistan	158	182	173	163	183	859
11	11	Türkiye	112	119	123	153	152	659
12	13	Japonya	75	80	101	95	132	483
13	12	Polonya	68	90	97	144	122	521
14	15	İsveç	61	55	76	73	73	338
15	23	Pakistan	56	42	36	29	21	184
16	14	Danimarka	55	66	73	86	83	363
17	26	Norveç	50	34	33	25	26	168
18	20	İsviçre	46	37	51	57	52	243
19	17	Avusturya	40	66	55	57	66	284
20	18	Çekya	35	49	53	50	66	253

Kaynak: Comtrade

Tablo 48'de Birleşik Krallık pazarında Türkiye ile rekabet halindeki bazı ülkelerin Birleşik Krallık ile dış ticaret göstergeleri görülmektedir. Tabloya göre Çin 2019 yılında, Birleşik Krallık'a 65,5 milyar dolarlık 4.123 farklı ürün ihraç ederken, Almanya 85,7 milyar dolarlık 4.527 farklı ürün, ABD 67,1 milyar dolarlık 4.248 farklı ürün, Hollanda 53,9 milyar dolarlık 4.111 farklı ürün, İtalya 26,3 milyar dolarlık 3886 farklı ürün ihraç etmiştir. Türkiye ise 12,1 milyar dolarlık 2.827 farklı ürün ihraç etmiştir. Türkiye Birleşik Krallık pazarında daha çok yer almak için bu pazara daha çok ürün sunmalıdır.

Çin'in Birleşik Krallık'a ihraç ettiği ürünlerde ortalama ihracat 15.896 dolar olurken, Almanya ortalama 18.924 dolar, ABD ortalama 15.793 dolar, Hollanda ortalama 13.116 dolar, İtalya ortalama 6.756 dolar Türkiye ise Birleşik Krallık'a ürün başına ortalama 4.288 dolar ihracat gerçekleştirmiştir. Bu da bu pazara sunulan ürünlerde diğer ülkelere göre katma değer düşük olduğunu göstermektedir. Japonya ve Vietnam bile Birleşik Krallık pazarına Türkiye'den daha az ürün ihraç ederken Türkiye'de daha fazla ürün başına ortalama ihracat değerine sahip

olmuşlardır (Vietnam Birleşik Krallık'a 2019 yılında ihraç ettiği 1.346 üründe ortalama 4.471 dolarlık ihracat yapmıştır).

Çin'in 2019 yılında ihracat yaptığı ülkelerin ortalama uzaklığı 6.481 km olurken, Almanya'nın 3.137 km, Hollanda'nın 2.111 km, Japonya'nın 6.075 km, Fransa'nın 3.161 km, Belçika'nın 2.081 km, İrlanda'nın 3.854 km, Türkiye'nin ise 2.953 km olmuştur. Vietnam'ın 2019 yılında ortalama 7.230 km uzaklıkta uzaklıktaki pazarlara hitap ettiği ve 2018 yılında 6.784 km²lik ortalama ihracat mesafesini daha da ileriye taşıdığı görülmektedir. Bu da ihracatçılarımızın mesafe gözetmeksizin pazarlara ulaşmak için daha çok çaba sarf etmesi gerektiğini göstermektedir. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den oldukça uzak konumda olan Vietnam'dan 6 milyar dolarlık ithalat yaptığı da iyice analiz edilmeli ve Birleşik Krallık pazarından daha çok pay alınması için stratejiler geliştirmelidir.

Tablo 48. Birleşik Krallık Pazarında Türkiye İle Rekabet Halindeki Bazı Ülkelerin Dış Ticaret Göstergeleri

İthalat yapılan ülke	Birleşik Krallık'ın Ülkeden Yaptığı İthalat (1.000 \$)	Birleşik Krallık'ın Ülkeden İthal Ettiği Ürün Sayısı	İthal Edilen Ürün Başına Yapılan İthalat (1.000 \$)	Ülkenin İhracat Yaptığı Ülkelerin Ortalama Uzaklığı (km)
Çin	65.538.931	4.123	15.896	6.481
Almanya	85.668.069	4.527	18.924	3.137
ABD	67.088.932	4.248	15.793	6.587
Hollanda	53.920.181	4.111	13.116	2.111
İtalya	26.254.413	3.886	6.756	3.143
Fransa	38.860.612	4.153	9.357	3.161
Belçika	32.224.659	3.754	8.584	2.081
İrlanda	17.626.374	3.566	4.943	3.854
İspanya	21.212.092	3.564	5.952	2.879
Hindistan	9.847.541	3.232	3.047	6.502
Japonya	13.023.858	2.717	4.793	6.075

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Tablo 49'da, **Tablo 28'**de yer alan Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithal etmediği (bu ürünler içinde Türkiye'nin dünyaya ihraç ettiği 1.817 ürün mevcuttur) 2.396 ürünü en çok ithal ettiği ülkeler, bu ülkelere ithal edilen ürün sayıları ve bu ülkelere 2.396 ürünün yer aldığı kaç sektörde ithalat yaptığı görülmektedir. Birleşik Krallık ithal ettiği 5.223 üründen 2.396 tanesinde en çok ithalatı 86 farklı ülkeden yapmıştır. Bu 86 ülke 26 sektör başlığı altında 475 defa sıralamada ilk sırada yer almıştır.

Tabloya göre Almanya Türk ihracatçılarının Birleşik Krallık pazarına sunmadığı 2.396 ürünün 371'inde bu pazara en çok tedarikte bulunan ülke olmuştur. Belirli 2.396 ürünün sektörel dağılımı incelendiğinde ise ABD'nin yer aldığı 22 farklı sektörde Birleşik Krallık'ın en çok

ithalat yaptığı ülke olduğu görülmektedir. Almanya'yı 301 üründe bu pazara en çok tedarikte bulunan Çin ile 236 ürünle Hollanda izlemektedir. Çin ve Hollanda 21 farklı sektörde Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı ülke olmuştur. İlk 10 ülke 1.776 üründe bir başka ifade ile Türkiye'nin Birleşik Krallık pazarında sunamadığı 2.396 ürünün %74'ünde ilk sırada yer alırken ilk 20 ülke ise 2.064 üründe bu açıdan 2.396 ürünün %86'sında Birleşik Krallık'ın en çok ithalat yaptığı ülkeler olmuştur. ABD en çok sektörde ithalat yapılan ülke olurken 22 sektörde ilk sırada yer almış onu 21 sektör ile Çin ve Hollanda izlerken Fransa 20 ve Almanya ise 18 sektörde ilk sırayı almışlardır.

Tablo 49. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Etmediği Türkiye'nin Dünyaya İhraç Ettiği 2.396 Ürünü En Çok İthal Ettiği Ülkeler

Ülke	En Çok İthal Edilen Ürün Sayısı	En Çok İthal Edilen Sektör Sayısı
Almanya	371	18
Çin	301	21
Hollanda	236	21
ABD	219	22
Fransa	147	20
İrlanda	124	13
Belçika	122	16
İtalya	102	18
İspanya	78	13
Hindistan	66	13
Norveç	42	9
İsveç	38	12
Danimarka	37	10
İsviçre	34	12
Japonya	31	10
Polonya	30	11
Kanada	24	13
Avusturya	23	9
İzlanda	20	4
Güney Kore	19	7
Diğer ülkeler (58 ülke)	332	203
Toplam	2.396	475

Kaynak: Comtrade ve TradeMap

Tablo 50'de, Tablo 28'de yer alan Birleşik Krallık'ın Türkiye'den ithal etmediği ancak Türkiye'nin dünyaya ihraç ettiği 2.396 ürün içinde yer alan ve tamamını sadece bir ülkeden tedarik ettiği ürünler görülmektedir. Birleşik krallık, tablodaki 35 üründen 6'sını Hollanda'dan, 3'er tanesini Çin, İrlanda ve İtalya'dan, 2'ser tanesini Hindistan, İspanya, Japonya ve Kanada'dan 1'er ürünü ise 12 farklı ülkeden ithal etmiştir.

Tablo 50. Birleşik Krallık'ın Türkiye'den İthal Etmediği Türkiye'nin Dünyaya İhraç Ettiği 2.396 Ürün İçinde Tamamını Bir Ülkeden İthal Ettiği ve Türkiye'den İthal Edebileceği 35 Ürün (2019)

6'lı GTİP Kodu	Ürün Açıklaması	TİM Sektör Sınıfı	İthal Edilen Ülke
'860310	Elektrik enerjisini dışarıdan alan demiryolu ve tramvay vagonları	Otomotiv Endüstrisi	Japonya
'860692	Açık vagonlar, sabit kenarlı (yükseklik>60 cm.)	Otomotiv Endüstrisi	Polonya
'720280	Ferro-tungsten ve ferro-siliko-tungsten	Madencilik Ürünleri	Hollanda
'030365	Kömür balığı (Pollachius virens); dondurulmuş	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	Norveç
'430110	Mink (bütün halinde)-ham	Deri ve Deri Mamulleri	Kanada
'010594	Tavuk ve horoz (ağırlık >185 gr)	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	İrlanda
'550210	Suni filament demetleri; selüloz asetatdan olanlar	Tekstil ve Hammaddeleri	Japonya
'410221	Koyun ve kuzuların pikle derileri; yünü alınmış	Deri ve Deri Mamulleri	Yeni Zelanda
'722511	Silisyumlu manyetik çeliklerden taneleri yönlendirilmiş yassı hadde mamulleri; en=>600mm]	Çelik	Hollanda
'010599	Kümes hayvanları; diğer (ağırlık >185 gr)	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	İrlanda
'520514	Pamuk ipliği (tekkat, penyesiz, pam=>%85, dtex<192.31; toptan)	Tekstil ve Hammaddeleri	Hindistan
'520534	Pamuk ipliği (rötar/kable, penyesiz, pamuk=>%85, 125<=dtex<192.31)	Tekstil ve Hammaddeleri	Pakistan
'860699	Diğer yük vagonları	Otomotiv Endüstrisi	Çin
'847521	Optik liflerin ve taslaklarının imaline mahsus makineler	Makine ve Aksamları	ABD
'020421	Koyun eti; karkas ve yarı karkasları (taze/soğutulmuş)	TİM sektör sınıflaması dışı	İrlanda
'030486	Ringa balığı (Clupea harengus, Clupea pallasii) filetoları; dondurulmuş	TİM sektör sınıflaması dışı	Slovakya
'151221	Pamuk tohumu yağları; ham	TİM sektör sınıflaması dışı	Hollanda
'520633	Pamuk ipliği (röt/kab, penmemiş, pa<%85, 192.31<=dtex<232.56; toptan)	Tekstil ve Hammaddeleri	İtalya
'010410	Koyun	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	İtalya
'293550	Diğer perfluorooktan sülfonamidler	TİM sektör sınıflaması dışı	Fransa
'440322	Çam (Pinus spp.); işlem görmemiş, herhangi bir enine kesiti 15 cm veya daha fazla olanlar HARIÇ	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	Belarus
'500100	İpek böceği kozaları (çekilmeye elverişli)	Tekstil ve Hammaddeleri	Hindistan
'430160	Tilki kürkü (bütün halinde) postu; ham	Deri ve Deri Mamulleri	Kanada
'600541	Çözümlü tipi örgülü diğer mensucat (suni liften)	Tekstil ve Hammaddeleri	Çin
'030233	Yazılı orkinos (taze/soğutulmuş)	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	İspanya
'721020	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri (genişlik=>600mm, kurşun ile kaplanmış)	Çelik	Diğer Asya ülkeleri
'520613	Pamuk ipliği (tek kat, penyesiz, pamuk<%85, 192.31<=dtex<232.56; toptan)	Tekstil ve Hammaddeleri	İtalya
'010632	Papağanımsı kuşlar	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	Trinidad ve Tobago
'030368	Mezgit balıkları; dondurulmuş	TİM sektör sınıflaması dışı	İspanya
'260800	Çinko cevherleri ve konsantreleri	Madencilik Ürünleri	Çin
'382550	Metal dekapaj için amonyaklı, hidrolik, fren, antifirij sularının atıkları; halojenlenmiş	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	Hollanda
'440393	Kayın (Fagus spp.) ağaçları; herhangi bir enine kesiti 15 cm veya daha fazla olanlar	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	Almanya
'261710	Antimuan cevherleri ve konsantreleri	Madencilik Ürünleri	Hollanda
'030812	Deniz Hıyarı (Stichopus japonicus, Holothuroidea); dondurulmuş	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	İspanya
'030343	Yazılı orkinos (dondurulmuş)	TİM sektör sınıflaması dışı	Hollanda

Kaynak: Comtrade ve TradeMap

6. Birleşik Krallık'ın Küresel Değer Zincirindeki Yeri

UNIDO, "Küresel Değer Zinciri (Global Value Chains, GVC)"ni bir ürünü tasarımından nihai kullanımına ve ötesine taşımak için farklı coğrafi alanlar arasında dağılmış çok sayıda şirket ve işçi arasında bölünen tüm faaliyetler (tasarım, üretim, pazarlama, dağıtım ve nihai tüketiciye destek vb.) olarak tanımlamaktadır.

Porter, belirli faaliyetleri gerçekleştirebilme ve bu faaliyetler arasındaki bağlantıları yönetmek yeteneğinin bir rekabet avantajı kaynağı olduğunu savunmaktadır (Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), 2001). Bu ifadeden yola çıkarak ülkelerin özellikle başka ülkelerin üretimine ve ihracatına girdi tedarik etmesi o ülkenin küresel tedarik zincirinde önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir.

Küresel Değer Zincirleri (GVC'ler), üretimin farklı ülkelerde gerçekleştirilen faaliyetlere ve görevlere bölünmesinden oluşan uluslararası üretim paylaşımını ifade etmektedir. Adam Smith'in dönemine dayanan iş bölümünün uzmanlaşmasının geniş çaplı bir uzantısı olduğu düşünülebilir. Smith'e atfedilen ünlü örnekte, bir iğnenin üretimi, fabrika içinde her biri özel bir işçi tarafından gerçekleştirilen bir dizi farklı işleme bölünmüştür. Günümüzde GVC'lerde, operasyonlar (aynı yerle sınırlanmak yerine); ulusal sınırların dışına ulaşmış ve üretilen ürünler bir iğneden daha çok karmaşık hal almıştır.

OECD ise, ülkelerin Küresel Değer Zincirine katılımının üretkenliklerine, üretimin çeşitlendirilmesine ve karmaşıklığına (s sofistike üretim) ekonomik faydalar sağlayabileceğini öne sürmektedir.

Katma değer açısından dış ticaret incelendiğinde brüt ihracatın yerli ve yabancı katma değerden oluştuğu görülmektedir.

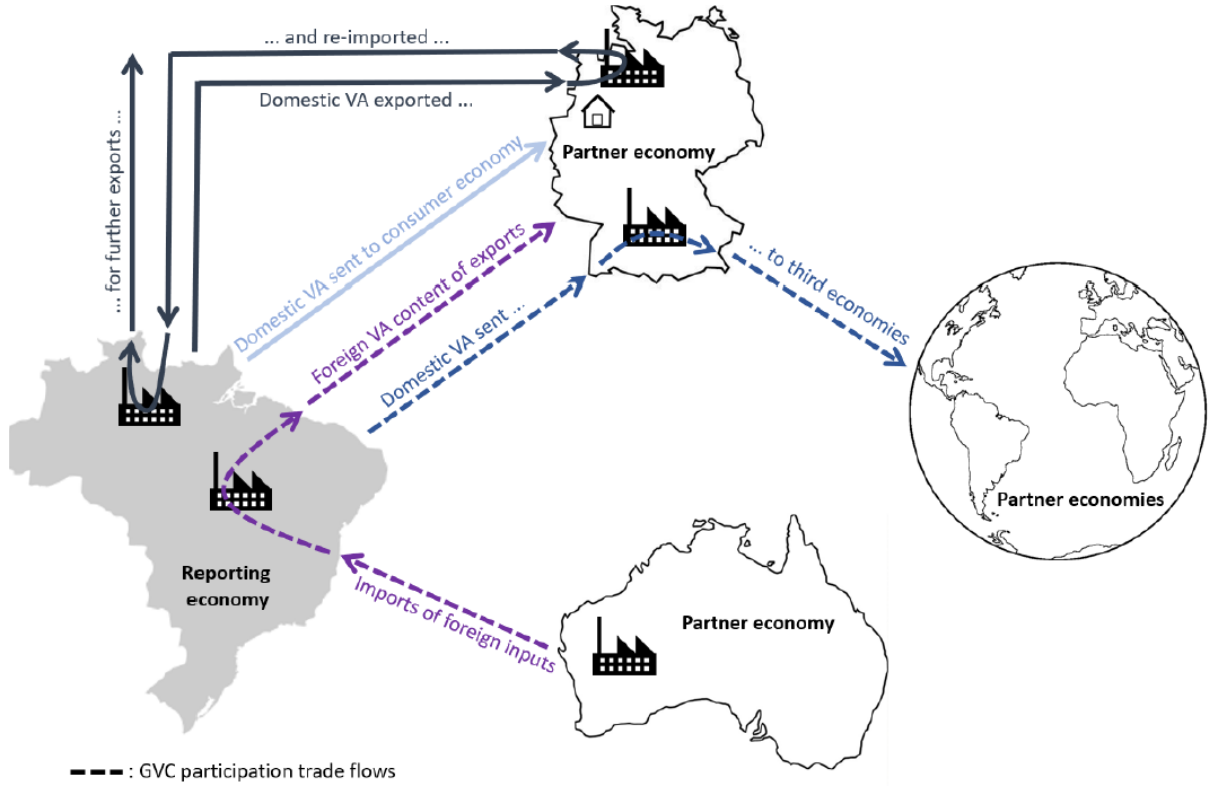
İhracatın yurtiçi katma değeri içeriği aşağıdaki üç unsurdan oluşmaktadır:

- a) Tüketici ekonomisine (ihraç edilen ülkeye) gönderilen yurtiçi katma değer, nihai veya ara mal veya hizmetlerde doğrudan ithal eden ekonomi tarafından tüketilen katma değere karşılık gelir. Bir başka ifade ile ülke içinde üretilip ihraç edilen ürün ithal edilen ülke içinde doğrudan tüketilir.
- b) Ülke içinde üretilip ihraç edilen ara mallar (mal veya hizmetlerde) ithal eden ülke tarafından başka ürünlere dönüştürülerek üçüncü bir ülkeye yeniden ihraç edilebilir. Bu, GVC'ler arasında gerçekleşen birden çok katma değer alışverişini gösterir ve "İleriye Dönük GVC Katılımı/ Forward Participation"na karşılık gelir.

- c) İhraç edilen ara ürünlerin veya girdilerin belli süreçlerden geçtikten sonra yeniden ithal edilip yurtiçinde katma değer yaratılarak yeni ürünlere dönüşmesini ve katma değerli yeni hali ile tekrar aynı ülkeye veya bir başka ülkeye ihraç edilmesini ifade eder. Ayrıca, iki (veya daha fazla) ekonomi arasında böyle bir katma değerli gidiş-dönüş, bir ekonominin ithalatında mevcut olan yurtiçi katma değer içeriğini vurgular.

İhracatın yabancı katma değeri içeriği ise, ihraç edilecek ara veya nihai mal / hizmet üretmek amacıyla ithal edilen girdilerin katma değerine karşılık gelmektedir. Bu "Geriye Dönük GVC Katılımı/ Backward Participation"na karşılık gelir. Brüt ihracatın yüzdesi olarak ifade edildiğinde "Dikey uzmanlaşma" olarak da adlandırılır.

GVC faaliyetleri bölge içi (AB ve/veya Avrupa içi) olabileceği gibi bölgeler arası (AB ve/veya Avrupa-Uzak Asya, AB ve/veya Avrupa-Afrika, AB ve/veya Avrupa-ABD gibi) faaliyetleri şeklinde de olabilir. Her ne kadar COVID-19 süreci boyunca sorgulansa da Çin'in ABD veya Almanya merkezli değer zincirlerine artan katkısı bölgeler arası küresel değer zincirine iyi bir örnek olacaktır. 2000 ve 2017 yılları arasında, "Asya Fabrikası" bölgesindeki bölge içi GVC faaliyetlerinin ağırlığının "Kuzey Amerika Fabrikası" bölgesinin ağırlığını aştığı görülmektedir. Bölge içi GVC faaliyetlerinin payı hem Avrupa hem de Kuzey Amerika'da nispeten azalırken özellikle bağlantıların, büyük oranda Çin'in de yer aldığı, "Asya Fabrikası" ile olması nedeni ile bölgeler arası üretim paylaşım ve GVC faaliyetlerindeki payda artış görülmüştür. ABD ve Almanya hala karmaşık GVC ağlarındaki en önemli merkezler olmasına rağmen, Çin hem geleneksel ticarete hem de basit GVC ağlarında bir arz ve talep merkezi olarak giderek daha önemli bir rol oynamaktadır (Dünya Ticaret örgütü (DTÖ/WTO), 2020).

Şekil 2. Birleşik Krallık için Küresel Değer Zinciri

Kaynak: (Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ, WTO), 2020)

Birleşik Krallık ekonomisindeki gelişme AB üyeliği öncesi ve sonrası olarak iki dönemde analiz edilebilir. AB üyeliği sonrası sürecinde de AB'nin yeni üyelerin katılımı ile genişlemesi Birleşik Krallık için hem ithalatında (hammadde ve ara mal tedarikinde) hem de bu ülkelere ihracatında önemli fırsatlar yaratmıştır.

Tablo 51'de yıllara göre Birleşik Krallık dış ticaretinin dünya dış ticaretinden aldığı pay görülmektedir. AB'ye 1 Ocak 1973'te katılıp 31 Ocak 2020'de ayrılan (Brexit) Birleşik Krallık 1948 yılında henüz AB'nin temellerini oluşturan anlaşmaların yapılmadığı dönemde küresel ihracattan %11,3 pay alırken küresel ithalattan ise %13,45 pay almaktadır. Birleşik Krallık'ın 1960 yılında küresel ihracattan aldığı pay %8,13'e küresel ithalattan aldığı pay ise %9,5'e düşmüş, 1990 yılında küresel ihracattan aldığı pay %5,31'e küresel ithalattan aldığı pay ise %6,19'a gerilemiştir. Birleşik Krallık'ın küresel ihracattan aldığı pay 2019 yılında %2,48 küresel ithalattan aldığı pay ise %3,6 olarak gerçekleşmiştir. Açıkça görülmektedir ki Birleşik Krallık'ın küresel ticaretten aldığı pay inişli çıkışlı seyir izlese de genelde AB üyeliği öncesine göre oldukça düşüş göstermiştir.

Tablo 51. Yıllara Göre Birleşik Krallık Dış Ticaretinin Dünya Dış Ticaretinden Aldığı Pay

Yıllar	Birleşik Krallık'ın Dünya İhracatından Aldığı Pay	Birleşik Krallık'ın Dünya İthalatından Aldığı Pay
1948	%11,29	%13,45
1950	%10,20	%11,45
1958	%8,62	%9,35
1960	%8,13	%9,50
1970	%6,13	%6,64
1980	%5,41	%5,56
1990	%5,31	%6,19
2000	%4,39	%5,11
2010	%2,75	%3,84
2011	%2,78	%3,69
2012	%2,59	%3,77
2013	%2,88	%3,49
2014	%2,69	%3,64
2015	%2,81	%3,77
2016	%2,56	%3,93
2017	%2,49	%3,57
2018	%2,50	%3,39
2019	%2,48	%3,60

Kaynak: (Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ/ WTO), 2020)

AB, 1958 yılında 6 üyeli iken zaman içerisinde yeni üyelerin katılımı ile genişleme yaşamış, 1973 yılında 3 üyenin katılımı ile üye sayısı 9'a, 1981 yılında 1 üyenin katılımı ile üye sayısı 10'a, 1986 yılında 2 üyenin katılımı ile üye sayısı 12'ye, 1995 yılında 3 üyenin katılımı ile üye sayısı 15'e, 2004 yılında 10 üyenin katılımı ile üye sayısı 25'e, 2007 yılında 2 üyenin katılımı ile üye sayısı 27'ye, 2013 yılında 1 üyenin daha katılımı ile üye sayısı 28'e yükselmiş ancak Birleşik Krallık'ın 31 Ocak 2020'de birlik üyeliğinden ayrılması ile üye sayısı 27 olmuştur. AB'ye en yüksek katılımın aralarında Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinden de olduğu 10 ülkenin katılımı ile 2004 yılında gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 52'de yıllara göre Birleşik Krallık ile Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri (Central and Eastern Europe, CEE) arasındaki dış ticaret görülmektedir. Birleşik Krallık, bu ülkelerin birlik üyesi olmadığı 2001 yılında bu ülkelere 6,61 milyar dolarlık tedarik yaparken bu ülkelere 6 milyar dolarlık ihracat yapmıştır. Birleşik Krallık'ın bu ülkelere tedariki 2019 yılında 35,6 milyar dolara bu ülkelere ihracatı ise 16,9 milyar dolara yükselmiştir. Yıllar içerisinde Birleşik Krallık'ın bu ülkelere hem ihracatı hem de bu ülkelere ithalatı oldukça artarken ithalatının daha çok arttığı görülmektedir. Bunda muhakkak ki gelişmiş batı Avrupa ülkelerindeki firmaların birçoğunun üretim üslerini, işçiliği ucuz olduğu bu coğrafyadaki ülkelere (Polonya, Çekya, Macaristan, Romanya, Slovakya, Ukrayna, Bulgaristan, Litvanya, Estonya ve Letonya)

kaydırmalarının da katkısı oldukça fazladır. Birleşik Krallık'ın bu ülkelere ihracatının toplam ihracatı içindeki payı 2001 yılında %2,15 iken 2019 yılında %3,6'a yükselmiş, aynı şekilde bu ülkelerden ithalatının toplam ithalatı içindeki payı 2001 yılında %1,84 iken 2019 yılında bu pay %5,14'e yükselmiştir. Birleşik Krallık'ın bu ülkelerin dış ticaretindeki pay incelendiğinde ülkelerden yapılan ithalatta (ülkelerin Birleşik Krallık'a ihracatında) daha çok olmak üzere hem ithalat hem de ihracat kısmında bu ülkeler için önemli rol üstlendiği görülmektedir. Birleşik Krallık ile Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin küresel değer zincirinde birbirleri ile Almanya gibi çok yoğun olmasa da küçümsenmeyecek bir dış ticaret ilişkisi içinde oldukları görülmektedir. Birçok batılı firma gibi Birleşik Krallık firmalarının bu ülkelerde üretim üssü kurdukları ve ucuz işgücü ve hammaddeye daha yakın olarak üretim avantajından faydalandıkları bunun yanı sıra bu pazarlara yakın olarak bu pazarlara da hitap ettikleri görülmektedir.

Tablo 52. Birleşik Krallık ile Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri Arasındaki Dış Ticaret (milyar \$)

Yıllar	Birleşik Krallık'ın Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinden İthalatı	Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinin Dünyaya İhracatı	Birleşik Krallık'ın Toplam İthalatı	Birleşik Krallık'ın Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinden İthalatının Toplam İthalatı İçindeki Payı	Birleşik Krallık'ın Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinden İthalatının Bu Ülkelerin Toplam İhracatı İçindeki Payı	Birleşik Krallık'ın Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerine İhracatı	Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinin Dünyadan İthalatı	Birleşik Krallık'ın Toplam İhracatı	Birleşik Krallık'ın Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerine İhracatının Toplam İhracatı İçindeki Payı	Birleşik Krallık'ın Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerine İhracatının Bu Ülkelerin Toplam İthalatı İçindeki Payı
2001	6,61	155,2	358,7	%1,84	%4,26	6,0	188,0	279,4	%2,15	%3,19
2002	8,28	183,0	372,1	%2,22	%4,52	6,6	217,2	286,0	%2,30	%3,03
2003	10,27	230,3	425,4	%2,41	%4,46	7,9	269,6	312,1	%2,54	%2,94
2004	12,89	309,2	502,9	%2,56	%4,17	8,9	349,4	355,0	%2,50	%2,54
2005	15,45	361,0	528,5	%2,92	%4,28	9,4	408,5	392,7	%2,40	%2,31
2006	21,34	436,3	614,8	%3,47	%4,89	14,6	505,7	458,6	%3,17	%2,88
2007	25,73	557,2	679,9	%3,78	%4,62	14,7	651,8	454,0	%3,25	%2,26
2008	27,24	682,1	705,3	%3,86	%3,99	15,1	803,5	482,0	%3,14	%1,88
2009	23,18	518,6	552,0	%4,20	%4,47	11,4	548,9	359,6	%3,16	%2,07
2010	28,56	613,2	627,6	%4,55	%4,66	14,0	648,7	422,0	%3,31	%2,15
2011	31,09	758,1	717,6	%4,33	%4,10	16,8	797,8	517,3	%3,24	%2,10
2012	29,80	732,6	689,1	%4,32	%4,07	14,5	757,9	481,2	%3,01	%1,91
2013	32,32	781,5	657,2	%4,92	%4,14	15,8	784,8	548,0	%2,88	%2,01
2014	33,85	803,9	694,3	%4,88	%4,21	16,8	794,8	511,1	%3,28	%2,11
2015	32,33	702,0	630,3	%5,13	%4,60	14,7	688,8	466,3	%3,15	%2,14
2016	32,34	715,7	636,4	%5,08	%4,52	14,8	697,6	411,5	%3,59	%2,12
2017	33,35	803,8	640,9	%5,20	%4,15	16,0	800,4	441,8	%3,62	%2,00
2018	36,23	909,1	671,7	%5,39	%3,98	17,3	930,8	490,8	%3,52	%1,86
2019	35,58	888,4	692,6	%5,14	%4,01	16,9	890,3	468,2	%3,60	%1,90

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020)

Birleşik Krallık'ın İhracatında İleriye ve Geriye Dönük Katılımı

Tablo 53'de Birleşik Krallık, Türkiye ve OECD ülkeleri toplamının 2005-2016 yılları arasındaki ihracatı içindeki yabancı katma değer (Geriye Dönük Katılım) oranı görülmektedir. Birleşik Krallık'ın ihracatı içinde ithalatının payı 2005 yılında %14,3 iken Türkiye'de bu oran %15,4 OECD ülkeleri ortalamasında ise %19,9 olarak gerçekleşmiştir. Geriye Dönük Katılım Birleşik Krallık'ın ihracatı içinde ithalatının payı 2010 yılında %17,5 iken Türkiye'de bu oran %17,2 OECD ülkeleri ortalamasında ise %21,9 olmuş, 2016 yılında ise oran Birleşik Krallık için %15,4 Türkiye için %16,5 OECD ülkeleri için ise ortalama %21,1 olmuştur. Türkiye Birleşik Krallık'tan daha yüksek OECD ortalamasından ise daha düşük seviyede ihracatında yabancı girdi (ihracat içinde ithalatın oranı) payına sahip olmuştur. Birleşik Krallık'ın ihracatında çok yüksek olmasa da belli bir oranda ithalata dayalı girdi kullanması Türk ihracatçıları için de bu pazarı cazip hale getirmektedir.

Tablo 53. Birleşik Krallık ve Türkiye'nin İhracatında Geriye Dönük Katılımı

Yıllar	Birleşik Krallık'ın Geriye Dönük Katılımı	Türkiye'nin Geriye Dönük Katılımı	OECD Ülkelerinin Ortalama Geriye Dönük Katılımı
2005	% 14,3	% 15,4	% 19,9
2006	% 15,0	% 17,5	% 21,2
2007	% 14,9	% 18,1	% 21,7
2008	% 16,6	% 19,6	% 22,9
2009	% 15,9	% 15,7	% 20,0
2010	% 17,5	% 17,2	% 21,9
2011	% 18,8	% 19,4	% 23,5
2012	% 18,8	% 20,5	% 23,5
2013	% 18,0	% 19,1	% 23,0
2014	% 16,3	% 18,2	% 22,7
2015	% 15,1	% 16,8	% 21,5
2016	% 15,4	% 16,5	% 21,1

Kaynak: (OECD, 2020)

Birleşik Krallık'ın 2005 yılında ihraç ettiği ürünlerin %63,5'i ihracat yapılan ülkelerin iç tüketiminde kullanılırken, %0,2'si başka bir ülkeye ihraç edilmek üzere yurt dışında işlemde geçip tekrar Birleşik Krallık içine ithal edilmiş, %22'si ithal eden ülkenin başka bir ülkeye ihracatında kullanılmış (İleri Dönük Katılım), %14,3'ü ise ihraç edilmek üzere başka ülkelere ithal edilmiştir (Geriye Dönük Katılım). Birleşik Krallık'ın 2015 yılında ihraç ettiği ürünlerin %61'i ihracat yapılan ülkelerin iç tüketiminde kullanılırken, %0,2'si başka bir ülkeye ihraç edilmek üzere yurt dışında işlemde geçip tekrar Birleşik Krallık içine ithal edilmiş, %23,7'si ithal eden ülkenin başka bir ülkeye ihracatında kullanılmış (İleri Dönük Katılım), %15,1'i ise ihraç edilmek üzere başka ülkelere ithal edilmiştir (Geriye Dönük Katılım). Yukarıda da belirtildiği üzere Birleşik Krallık'ın *Geriye Dönük Katılımı* 2016 yılında %15,4 olarak gerçekleşmiştir. Birleşik Krallık'ın 2005-2015 döneminde hem İleriye Dönük Katılım hem de Geriye Dönük Katılım oranındaki artış ile küresel değer zincirinde rolünün az da olsa arttığı görülmektedir. Birleşik Krallık'ın 2015 yılındaki ihracatında ithalat girdilerinin sektörel dağılımına bakıldığında %1,9 hammadde, %5,4 imalat malı ve %7,7 ise hizmet sektörü ithalatında olmuştur (*Geriye Dönük Katılım* 2015 yılında toplamda %15,1 idi). Birleşik Krallık'ın ihraç ettiği ürünlerin ithal eden ülkenin başka bir ülkeye ihracatında kullanılması (*İleriye Dönük Katılım*) analiz edildiğinde Birleşik Krallık'ın en önemli hedef pazarının %12 pay ile İrlanda olduğu görülürken onu %10,9'luk pay ile Lüksemburg ve %9,9 pay ile Almanya izlemektedir. Bu ülkelere başka bir ülkeye ihracatlarında kullanılmak üzere ihraç edilen ürünler incelendiğinde ise "diğer ticari hizmetler" %22,5'lik pay ile ilk sırada yer alırken onu %13,1'lik

pay ile “finansal hizmetler” ve %11,6’lık pay ile “toptan ve perakende ürünleri” sektörleri takip etmektedir (Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ, WTO), 2020).

Tablo 54’de Birleşik Krallık, Türkiye ve OECD ülkeleri ortalamasının 2005-2015 yılları arasındaki ihrac ettiği ürünlerin bir başka ülkenin ihracatı içindeki katma değerinin (İleriye Dönük Katılım) oranı görülmektedir. Birleşik Krallık’tan ithal eden ülkenin başka bir ülkeye ihracatında kullanıldığı Birleşik Krallık’ın yurtiçi katma değer (İleri Dönük Katılım) oranı 2005 yılında %22 iken bu oran Türkiye’de %13,5 OECD ortalamasında ise %23,6 olarak gerçekleşmiştir. İleri Dönük Katılım oranı 2015 yılında Birleşik Krallık için %23,7’ye Türkiye için %16,6’ya yükselirken OECD ortalamasında ise %18’e düşmüştür. Birleşik Krallık’ın yurtiçi katma değerinin başka ülkenin ihracatı içindeki payının Türkiye’den ve OECD ortalamasından daha iyi olduğu görülmektedir. Bu da ülkenin ihrac ürünlerine diğer ülkelerin oldukça rağbet gösterdiğine işarettir.

Tablo 54. Birleşik Krallık ve Türkiye’nin ihracatında İleriye Dönük Katılımı

Yıllar	Birleşik Krallık’ın İleriye Dönük Katılımı	Türkiye’nin İleriye Dönük Katılımı	OECD Ülkelerinin Ortalama İleriye Dönük Katılımı
2005	%22,0	%13,5	%23,6
2006	%22,8	%14,3	%23,3
2007	%24,0	%15,2	%22,1
2008	%24,7	%16,2	%20,8
2009	%21,8	%14,1	%18,2
2010	%22,6	%15,0	%19,0
2011	%23,6	%16,1	%19,2
2012	%23,9	%15,7	%18,4
2013	%23,8	%15,3	%17,9
2014	%24,3	%15,4	%17,8
2015	%23,7	%16,6	%18,0

Kaynak: (OECD, 2020)

7. İngiliz Milletler Topluluğu (British Commonwealth of Nations/the Commonwealth)

İngiliz Milletler Topluluğu dünyanın en eski siyasi devlet birliklerinden biridir. Kökleri, dünyadaki birçok ülkeyi yönetimi altında bulduran Britanya İmparatorluğu'na dayanmaktadır. Britanya bölgesi günümüzde İngiltere, Galler ve İskoçya'nın üzerinde bulunduğu adayı ifade etmektedir. En güçlü olduğu dönemde hükmettiği dünya geneline yayılmış toprakların en az birinde gündüz olması nedeni ile "üzerinde güneş batmayan imparatorluk" olarak da tanımlanmıştır. Her ne kadar II. Dünya Savaşı'nın kazananı olsa da savaş sonrası Britanya İmparatorluğu büyük prestij kaybetmiş ve Hindistan gibi ülkeler bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir.

Erken Uluslar Topluluğu

Zaman içinde Britanya İmparatorluğu'nun farklı ülkeleri Britanya'dan farklı özgürlük seviyeleri elde etmiştir. Yarı bağımsız ülkeler Dominyonlar olarak adlandırıldı. Dominyonların liderleri 1887'den itibaren Britanya ile konferanslara katıldılar Avustralya, Kanada, Hindistan, İrlanda Özgür Devleti, Newfoundland, Yeni Zelanda ve Güney Afrika liderlerinin katıldığı 1926 yılındaki İmparatorluk Konferansı'nda Britanya ve Dominyonlar, her üye devletin Britanya İmparatorluğu'nda eşit olduğu konusunda anlaşmışlardır. Hepsi Britanya kralına veya kraliçesine bağlı olsa da yönetim olarak Britanya'dan bağımsız idiler. Bu topluluğa Britanya (İngiliz) Uluslar Topluluğu veya sadece Milletler Topluluğu deniliyordu.

Modern Milletler Topluluğu'nun Doğuşu

İngiliz İmparatorluğu'nun Dominyonlar ve diğer bölgeleri zaman içerisinde Birleşik Krallık'tan tamamen bağımsız hale geldi. Hindistan 1947'de bağımsız oldu. Hindistan, İngiliz kralına veya kraliçesine bağlı olmayan bir cumhuriyet olmak istedi, fakat aynı zamanda İngiliz Milletler Topluluğu'na üye olarak kalmak istedi. 1949'daki Londra'daki bir Milletler Topluluğu Başbakanları toplantısında, Londra Bildirgesi ile krallıktan ayrılan cumhuriyetlerin ve krallıkla ilişkisi hiç olmamış diğer ülkelerin Uluslar Topluluğu'nun bir parçası olabileceğini ifade edildi ve böylece Modern Milletler Topluluğu doğdu.

İngiliz Milletler Topluluğu'nun ilk başkanı olan Kral VI. George öldüğünde yerine Kraliçe II. Elizabeth Başkan oldu. Ancak İngiliz kralı veya kraliçesi otomatik olarak İngiliz Milletler Topluluğu Başkanı olacak anlamına gelmemektedir. İngiliz Milletler Topluluğu üyesi ülkeler, İngiliz Milletler Topluluğu Başkanı'nın kim olacağını seçerler.

Modern Milletler Topluluğu

1949'dan beri Afrika, Amerika, Asya, Avrupa ve Pasifik'ten bağımsız ülkeler İngiliz Milletler Topluluğu'na katıldı. Bugün üyelik serbest ve eşit gönüllü işbirliğine dayanmaktadır. Milletler Topluluğu'na katılan son 2 ülke olan Ruanda ve Mozambik'in İngiliz İmparatorluğu ile tarihsel bağları yoktur.

İngiliz Milletler Topluluğu Sekreterliği 1965 yılında İngiliz Milletler Topluluğu'nun çalışmalarını yönetmek için merkezi bir hükümetler arası örgüt olarak kurulmuştur.

Milletler Topluluğu'na Afrika, Asya, Amerika, Avrupa ve Pasifik'ten 54 ülke üyedir. Milletler Topluluğu ülkeleri büyüklü küçüklü, gelişmiş zengin ülkelerin yanı sıra fakir ülkelere de oluşmaktadır. Tüm üyeler, büyüklük veya servet ne olursa olsun eşit söz hakkına sahiptir. Bu, en küçük ülkelerin bile Milletler Topluluğu'nu şekillendirmede söz sahibi olmasını sağlar. Küçük devletler olarak sınıflandırılan üyelerin 32'si özellikle iklim değişikliği veya kalkınma sorunları gibi şeylere karşı savunmasız durumdadır. Üye ülkelerin liderleri Milletler Topluluğu politikalarını ve önceliklerini şekillendirir. Her 2 yılda bir, Milletler Topluluğu ve daha geniş dünyayı etkileyen konuları Milletler Topluluğu Hükümet Başkanları Toplantısında (CHOGM) görüşmek üzere toplanırlar.

Her yıl Mart ayının ikinci Pazartesi günü düzenlenen Milletler Topluluğu'nun yıllık kutlaması Milletler Topluluğu Günü olarak anılmaktadır (The Commonwealth, 2020).

Unutulmamalıdır ki Bağımsızlık Bildirgesi'ne 4 Temmuz 1776'da imza atan Kuzey Amerika'daki 13 İngiliz kolonisi 1775-1883 yılları arasında İngiliz Krallığı'yla savaşmış ve savaş 1783'te imzalanan Paris Anlaşması'yla sona ermiş, Amerika İngiltere'nin yönetiminden ayrılarak bağımsızlığını kazanmıştı.

8. Brexit

Avrupa kıtası ülkelerinden biri olup köklü bir tarihe sahip olan Birleşik Krallık, temelleri Almanya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Fransa ve İtalya'nın 18 Nisan 1951'de imzaladığı Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile 25 Mart 1957'de imzalanan Roma Anlaşması sonucu kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)'na dayanan günümüzde 27 üyeli Avrupa Birliği'nin (AB) 1 Ocak 1973'ten itibaren üyesi iken 31 Ocak 2020'de AB'den ayrılmıştır.

5 Mart 1995 tarihinde yapılan Ortaklık Konseyi toplantısında alınan karara göre Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği kurulmasına karar verilmiş ve böylece Gümrük Birliği 1 Ocak 1996'da yürürlüğe girmiştir.

Birleşik Krallık halkı 2016 yılı Haziran ayında yapılan referandumla Avrupa Birliği üyeliğinden çıkış (Brexit) kararı almıştır. Ülkenin 47 yıllık AB üyeliğinden çıkışı 31 Ocak 2020 tarihinde gerçekleşirken, 2020 yılı Aralık ayına kadar uzayacak 11 aylık bir *Geçiş Dönemi* öngörülmektedir. Her iki taraf ta bu sürenin uzatılmaması yönünde kararlı olduklarını bildirmişlerdir. Geçiş döneminde AB ve İngiltere gelecekteki ekonomik ve siyasi ilişkilerini şekillendirecek yeni bir anlaşma üzerinde müzakereler yürütmeye başlamıştır. Geçiş Döneminde iki taraf da bir ticaret anlaşmasına varmak üzere şu ana kadar birincisi 2-5 Mart 2020, ikincisi 15 Nisan 2020, üçüncüsü 11-15 Mayıs 2020 ve dördüncüsü de 2-5 Haziran 2020'de olmak üzere toplam dört görüşme gerçekleştirmiştir. Avrupa Birliği ve Birleşik Krallık arasında 29 Haziran-3 Temmuz 2020 tarihleri arasında Brüksel'de *Gelecek İlişkileri Müzakereleri* başlığı altında sınırlı bir müzakere turu da gerçekleşmiştir (Avrupa Komisyonu, European Commission, EC), 2020).

Birleşik Krallık her ne kadar AB'den ayrılrsa da 2020'nin sonuna kadar geçiş dönemi boyunca Gümrük Birliği şartları geçerli olacaktır. Geçiş dönemi boyunca Birleşik Krallık ve AB ek düzenlemeler üzerinde pazarlık yapmaktadır. İngiltere ve AB için mevcut ticaret, seyahat ve ticaret kuralları geçiş dönemi boyunca uygulanmaya devam edeceğinden ticaretle ilgili uygulamalar Türkiye için de geçerli olacaktır. Yeni kurallar 1 Ocak 2021'de geçerli olacaktır.

AB ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) müzakerelerinde bulunan Birleşik Krallık EFTA ülkeleriyle (Norveç, İsviçre, İzlanda ve Liechtenstein) benzer düzenlemeleri kabul etmeyi önermektedir. Birleşik Krallık'ın arzusu en azından AB'nin Kanada veya Japonya'yla olduğu gibi son ticaret anlaşmalarındaki kadar iyi hükümler üzerinde anlaşmaya varmak şeklindedir (United Kingdom Government (UK), 2020).

1 Şubat 2020 tarihli Birleşik Krallık (WT / GC / 206) ve 27 Ocak 2020 tarihli Avrupa Birliği'nden (WT / LET / 1462) sözlü notta DTÖ üyelerine ilgili uluslararası anlaşmaların amaçları doğrultusunda geçiş dönemi boyunca Birleşik Krallık'a Avrupa Birliği üyesi bir devlet muamelesi yapılacağını belirtmektedir (World Trade Organization (WTO, Dünya Ticaret Örgütü, DTÖ), 2020).

Geçiş Dönemi boyunca Birleşik Krallık, ticaret açısından AB üyesi bir ülke gibi muamele görecektir, böylelikle aynı süre içinde ülkemiz için Gümrük Birliği ortağı konumunu koruyacaktır. AB ve Birleşik Krallık arasında gelecek dönem ilişkilerini şekillendirecek yeni bir Ticaret Anlaşması'nın müzakere edilmeye başlandığı *Geçiş Dönemi* boyunca, bu müzakerelere paralel olarak ülkemizle Birleşik Krallık arasında bir ikili ticaret anlaşması yapmak üzere, iki ülke arasında kurulmuş olan Ticaret Çalışma Grubu bünyesinde tüm unsurlarıyla, hazırlıkları yapılmış olan bir STA müzakere süreci yürütülmeye başlanmıştır. AB ile Birleşik Krallık arasında bir ticaret anlaşması yapılır yapılmaz Türkiye ile Birleşik Krallık arasında da her iki tarafın üzerinde anlaştığı STA imzalanıp devreye girecektir.

AB ile Birleşik Krallık'ın anlaşamaması durumunda ise Türkiye Gümrük Birliği'nden bağımsız ve AB'nin oluru alınmadan Birleşik Krallık ile bir STA yapmasının zor olduğu görülmektedir. Anlaşma olmaması durumunda AB ve Türkiye Birleşik Krallık için 3. Ülke muamelesi görecektir ve MFN tarife oranlarına tabi tutulacaktır. Bir başka ifade ile AB'nin bir STA üzerinde anlaşamaması durumunda bu Türkiye için de bağlayıcı olacağından Birleşik Krallık'ın 2021 yılında Türkiye'den yapılan ithalata 3. ülke olarak tarife uygulayacağı görülmektedir. Birleşik Krallık 19 Mayıs 2020'de herhangi bir ticaret anlaşması yapmadığı ülkelere 1 Ocak 2020'den itibaren 11.830 adet 8'li GTİP kod (bu ürünler 5.387 adet farklı 6'lı GTİP kod altında yer almaktadır) üründe uygulayacağı tarife oranlarını (MFN) açıklamıştır (Birleşik Krallık (UK), 2020).

AB ile Birleşik Krallık arasında bir ticaret anlaşma yapılamaması durumunda Birleşik Krallık'ın 2021 yılında uygulamaya başlayacağı tarifelerden en çok etkilenecek sektörlerin “Otomotiv Endüstrisi”, “Elektrik Elektronik”, “Hazırgiyim ve Konfeksiyon”, “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri”, “Demir ve Demir Dışı Metaller” ile “Tekstil ve Hammaddeleri” sektörlerini olduğu görülmektedir. Yeni tariflerle birlikte mevcut dış ticarete hiç tarife uygulanmayan 18 sektörün yeni tarife oranları ile karşılaşacağı tespit edilmiştir.

Tablo 55'de Birleşik Krallık ile Türkiye arasında STA yapılmaması durumunda 2019 yılında Türkiye'den yaptığı ithalatın 2021'de uygulanacak tarife oranlarına göre ortalama tarife

oranlarının sektörel kırılımı görülmektedir. 2019 yılında yaklaşık 11,5 milyar dolarlık ithalata ortalama %0,04 tarife uygulayan Birleşik Krallık 2021 yılındaki tarife oranlarını uyguladığı takdirde ortalama tarife oranının %5,02 olacağı görülmektedir.

Tablo 55. Birleşik Krallık ile Türkiye Arasında STA Yapılmaması Durumunda 2019 yılında Türkiye'den Yaptığı İthalatın 2021'de Uygulanacak Tarife Oranlarına Göre Ortalama Tarife Oranlarının Sektörel Kırılımı

TİM sektör sınıfı	Birleşik Krallık'ın Türkiye'den Yaptığı İthalat	Birleşik Krallık'ın Dünyadan Yaptığı İthalat	Birleşik Krallık'ın Türkiye'den Yaptığı İthalatın Payı	Mevcut Durumda Uygulanan Tarife Oranına Göre Tarife Tutarı	STA Olmazsa Uygulanacak Tarife Oranına Göre Tarife Tutarı	Mevcut Durumda Uygulanan Tarife Oranına Göre Ortalama Tarife Oranı	STA Olmazsa Uygulanacak Tarife Oranına Göre Ortalama Tarife Oranı
Otomotiv Endüstrisi	2.456.182	90.387.499	%2,7	0	189.536	%0,00	%7,72
Elektrik Elektronik	1.769.256	92.627.367	%1,9	2	80.801	%0,00	%4,57
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1.645.878	25.632.170	%6,4	0	195.118	%0,00	%11,85
Mücevher	1.141.901	88.765.991	%1,3	0	591	%0,00	%0,05
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	941.441	135.765.714	%0,7	4	25.775	%0,00	%2,74
Demir ve Demir Dışı Metaller	505.457	19.388.238	%2,6	0	14.798	%0,00	%2,93
Çelik	468.315	11.965.421	%3,9	0	200	%0,00	%0,04
Tekstil ve Hammaddeleri	409.194	3.767.027	%10,9	0	14.364	%0,00	%3,51
İklimlendirme Sanayii	353.042	13.170.415	%2,7	0	5.811	%0,00	%1,65
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	316.892	26.466.083	%1,2	0	300	%0,00	%0,09
Makine ve Aksamları	304.972	25.034.999	%1,2	0	3.584	%0,00	%1,18
Savunma ve Havacılık Sanayii	209.276	34.106.239	%0,6	0	369	%0,00	%0,18
Kuru Meyve ve Mamulleri	208.969	1.176.477	%17,8	0	5.849	%0,00	%2,80
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	182.978	6.917.156	%2,6	0	7.387	%0,00	%4,04
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	123.633	20.486.596	%0,6	3.508	6.965	%2,84	%5,63
Halı	122.386	1.023.436	%12,0	0	8.869	%0,00	%7,25
Meyve Sebze Mamulleri	118.533	12.260.520	%1,0	1.074	14.990	%0,91	%12,65
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	59.627	17.392.836	%0,3	2	8.465	%0,00	%14,20
Deri ve Deri Mamulleri	57.898	10.080.047	%0,6	0	2.987	%0,00	%5,16
Madencilik Ürünleri	50.883	4.798.820	%1,1	0	1	%0,00	%0,00
Fındık ve Mamulleri	32.420	287.853	%11,3	304	2.600	%0,94	%8,02
Yaş Meyve ve Sebze	28.581	8.456.354	%0,3	196	1.950	%0,69	%6,82
Tütün	13.445	685.028	%2,0	0	6.714	%0,00	%49,94
Süs Bitkileri ve Mamulleri	7.924	1.181.831	%0,7	0	572	%0,00	%7,22
Zeytin ve Zeytinyağı	6.608	341.120	%1,9	24	763	%0,37	%11,55
Gemi, Yat ve Hizmetleri	841	1.690.697	%0,0	0	0	%0,00	%0,05
Diğer Sanayi Ürünleri	5.287	5.164.447	%0,1	0	94	%0,00	%1,79
Sektörler toplamı	11.536.531	653.855.933	%1,8	5.115	599.360	%0,04	%5,20

Kaynak: (International Trade Centre (ITC), Trademap, 2020), (ITC Market Access Map (MacMap), 2020), (Birleşik Krallık Hükümeti (Gov. UK), 2020)

9. COVID-19 ve Birleşik Krallık

Çin'in Vuhan şehrinde 1 Aralık 2019 tarihinde ortaya çıkan yeni tip korona virüs (COVID-19) hızla dünya genelinde yayılarak küresel bir salgın haline gelmiş, 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir. COVID-19 yüksek bulaşıcılığı, insan vücudunda kalıcı hasar bırakması, başta yaşlılar ve kronik rahatsızlığı bulunan bireyler olmak üzere insan sağlığı üzerinde hayati tehlikeye sebep olan etkileri nedeniyle toplum sağlığı için acil müdahale edilmesi gereken bir tehdit haline gelmiştir. COVID-19 yalnızca sağlık alanında değil ekonomik, sosyolojik, psikolojik vb. etkilere de sebep olmaktadır.

Salgın sadece ülkeleri etkilemekle kalmamış küresel bir sorun haline gelmiştir. Birçok ülke ve uluslararası kuruluş pandemi ile mücadele için tedbir ve destek paketleri açıklamıştır. Pandemi birçok ülke gibi Birleşik Krallık'ta da ekonomiyi ve sosyal hayatı önemli şekilde etkilemiştir.

COVID-19 küresel tedarik zincirlerinin sorgulanmasına neden olmanın yanı sıra, Çin gibi sadece bir ülkeden tedarik etmenin sıkıntı yaratabileceğini de ortaya koymuştur.

Türkiye'ye 2019 yılı ilk çeyreğinde 132.765 Birleşik Krallık vatandaşı ziyaret ederken 2020 yılı aynı döneminde ziyaret eden turist sayısı %6,9 azalmış ve 123.631 olarak gerçekleşmiştir.

Ülkemizde 65 değişik üniversite 195 Birleşik krallık vatandaşı öğrenci eğitim görmektedir. COVID-19 ile mücadelede başarı gösteren Türkiye'yi bu öğrenciler Birleşik Krallık'ta örnek gösterebilir ve hayatın normaleştiğini ve Türkiye ile hem mal hem de hizmet ticaretinde bir engel olunmadığını ifade edebilirler. Bir başka ifade ile bu öğrenciler iyi bir ticaret ve turizm elçisi olarak kullanılabilir.

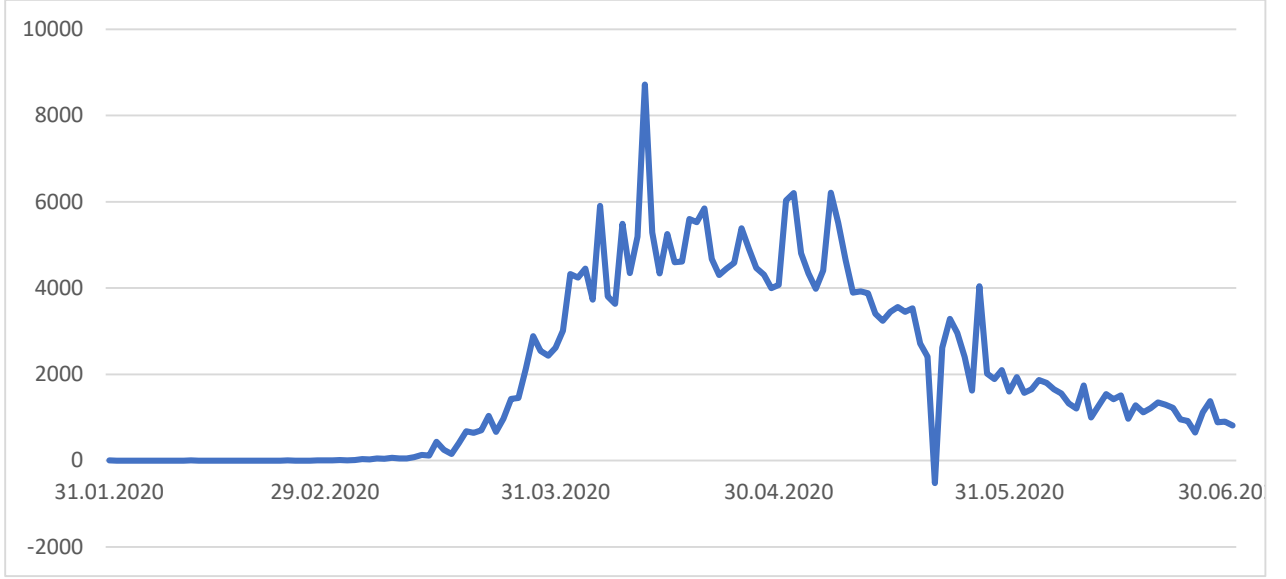
9.1. Birleşik Krallık'ta COVID-19 Kaynaklı Vaka Sayıları

Birleşik Krallık'ta ilk COVID-19 vakası 31 Ocak 2020'de duyurulmuştur. En yüksek vaka sayısına 12 Nisan'da 8.719 vaka sayısı ile ulaşılmıştır. 12 Nisan sonrası inişe geçen ve bin kişinin altına düşen vaka sayısı son günlerde inişli çıkışlı göstermeye başlamıştır. 30 Haziran 2020'de ise 814 teyit edilmiş COVID-19 vaka sayısının olduğu açıklanmıştır. Çan eğrisi (ters U) şeklinde seyir izleyen Pandemi son günlerde tekrar artış hızı kazanmıştır.

Aşağıdaki şekilde 31 Ocak-30 Haziran 2020 tarihleri arasında teyit edilmiş COVID-19 vaka sayıları görülmektedir. Şekil hiçbir matematik işlemi uygulanmadan sadece vaka sayılarının zaman karşı seyrini göstermektedir. Vaka sayılarının seyrini gösteren aşağıdaki şekil bazı ülkelerde L, bazı ülkelerde ters V şeklinde de görülmektedir. Şeklin basık veya dik olması Pandemi kaynaklı vaka sayısındaki artış hızından kaynaklanmaktadır. Toplumda yavaş

seyreden ve iniş geçen Pandemi daha basık (ters U) hızlı seyir izleyerek iniş geçen Pandemi ise daha dik (ters V) şekil olarak görülmektedir.

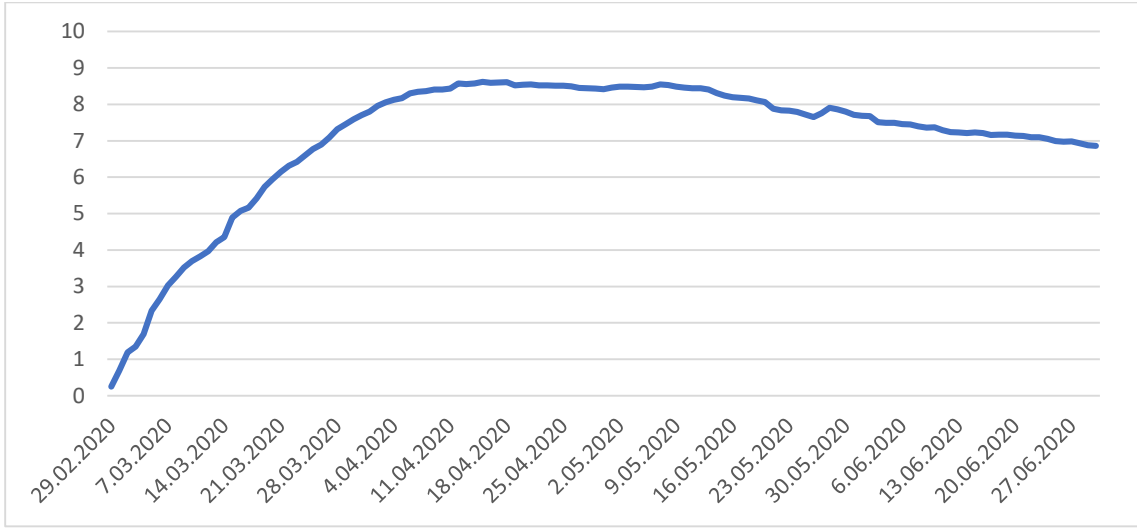
Şekil 3. Birleşik Krallık'ta tespit edilmiş COVID-19 vaka sayısı

Kaynak: (European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC), 2020) 21 Mayıs verisi düzeltme verisidir.

Gerek vaka sayısının her gün aynı olmaması gerekse inişli çıkışlı bir seyir izlemesi verilere matematiksel formül uygulanmasını gerektirmektedir.

Vaka sayılarının 7 günlük hareketli ortalaması alınması verilerdeki iniş çıkışı geniş bir aralıktan dar bir aralığa indirgemektedir. Böylece kamu otoritesi tarafından alınan tedbirler ile tedavi yöntemlerinin hangi dönemde başarılı olmaya başladığı veya etkili olmadığı bu yöntemle daha iyi görülebilmektedir. 7-gün hareketli ortalaması alınan verilerden bazıları diğerlerinden yüksek olabilmektedir. Hareketli ortalaması alınan verilerin doğal logaritması alınarak vaka sayısının geniş aralıkta seyri daha kısa aralık içinde gerçekleşmiş olur. Böylece en yüksek değere 12 Nisanda 8.719 ile ulaşılan vaka sayısı önce 7-gün ortalama alınarak (12 Nisandaki ortalama vaka sayısı 5.298) daha sonra da doğal logaritması alınarak 8,58'e dönüştürülmüştür. Böylece verilerdeki dalgalanma 7-gün ortalama alınarak önlenmiş ortalama verilerin de doğal logaritması alınarak geniş aralık (1 ile 5.298) yerine dar bir aralıkta (0,25-8,61) seyri sağlanmış olur.

Aşağıdaki şekilde 29 Şubat-30 Haziran 2020 tarihleri arasında teyit edilmiş COVID-19 vaka sayılarının önce 7 gün ortalaması alınmış daha sonra da bu verilerin doğal logaritması alınmış hallerinin zaman içindeki seyri görülmektedir.

Şekil 4. Birleşik Krallık'ta tespit edilmiş COVID-19 vaka sayısının "7-gün hareketli ortalama yöntemi" ile hesaplanmış değerleri (doğal logaritma)

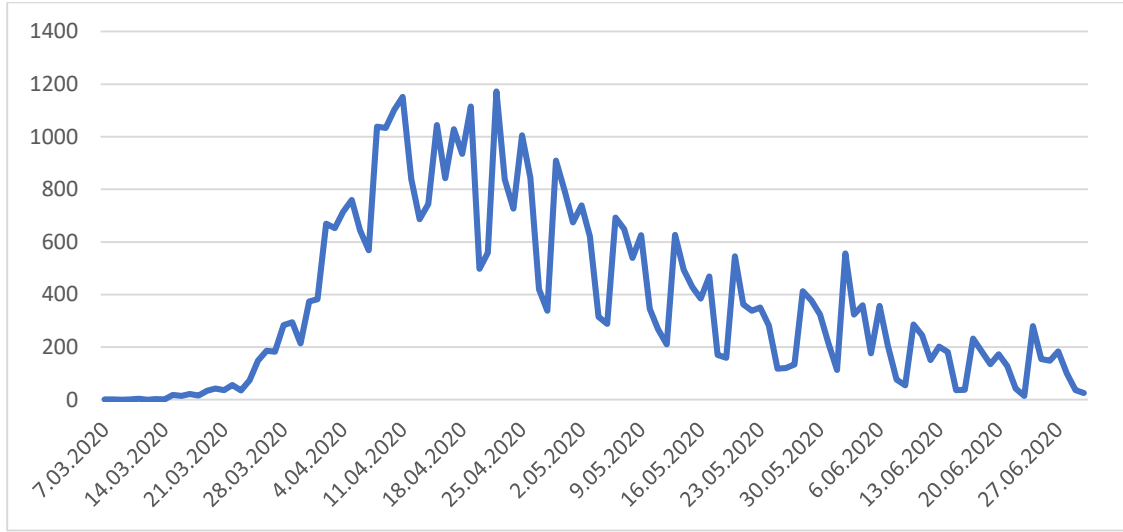
Kaynak: (European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC), 2020)

9.2. Birleşik Krallık'ta COVID-19 Kaynaklı Ölüm Sayıları

Birleşik Krallık'ta ilk COVID-19 vakasından ölüm 7 Mart 2020'de duyurulmuştur. En yüksek ölüm sayısına 22 Nisan'da 1.172 ölüm sayısı ile ulaşılmıştır. 22 Nisan sonrası inişe geçen ölüm sayısı sıfırlanmamış ancak inişli çıkışlı seyir izlemiştir. 22 Nisan'da tepe noktasından sonra en düşük ölüm sayısı 23 Haziran'da 15 olarak gerçekleşmiş 30 Haziran'da ise ölüm sayısı 25 olarak duyurulmuştur.

Aynı vaka sayılarında olduğu gibi ölüm sayıları da çan eğrisi (ters U) şeklinde seyir izleyen Pandemi kaynaklı ölümler son günlerde bir türlü sıfırlanamamıştır.

Aşağıdaki şekilde 7 Mart-30 Haziran 2020 tarihleri arasında COVID-19 nedeni ile teyit edilmiş ölüm sayıları görülmektedir. Şekil hiçbir matematik işlemi uygulanmadan sadece ölüm sayılarının zaman karşı seyrini göstermektedir. Vaka sayılarının seyrini gösteren yukarıdaki şekle benzer olarak Pandemi kaynaklı ölüm sayılarını gösteren aşağıdaki şekil bazı ülkelerde L, bazı ülkelerde ters V şeklinde de görülmektedir. Şeklin basık veya dik olması Pandemi kaynaklı ölüm sayısındaki artış hızından kaynaklanmaktadır. Toplumda yavaş seyreden Pandemi kaynaklı ölümler daha basık (ters U) hızlı seyreden Pandemi ise daha dik (ters V) şekil olarak ortaya çıkmaktadır.

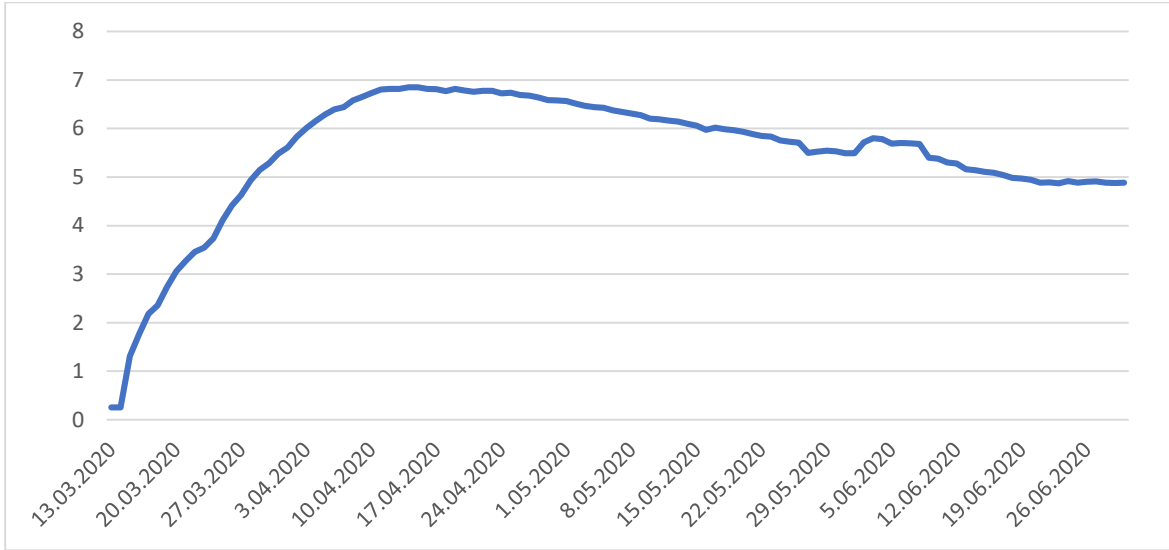
Şekil 5. Birleşik Krallık'ta COVID-19 nedeni ile gerçekleşen ölüm sayıları

Kaynak: (European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC), 2020)

Gerek COVID-19 kaynaklı ölüm sayısının her gün aynı olmaması gerekse inişli çıkışlı bir seyir izlemesi verilere matematiksel formül uygulanması sonucu daha anlamlı hale gelmektedir.

Ölüm sayılarının 7 günlük hareketli ortalaması alınması verilerdeki iniş çıkışı geniş bir aralıktan dar bir aralığa indirgemektedir. Böylece kamu otoritesi tarafından alınan tedbirler ile yoğun bakım ve servislerdeki tedavi yöntemlerinin başarılı olup olmadığı bu yöntemle daha iyi görülebilmektedir. 7-gün hareketli ortalaması alınan ölüm verilerinden bazıları diğerlerinden yüksek olabilmektedir. Hareketli ortalaması alınan verilerin doğal logaritması alınarak geniş aralıkta seyreden ölüm sayısının daha kısa aralık içinde seyri gerçekleşmiş olur. Böylece en yüksek değere 22 Nisan'da 1.172 ile ulaşılan vaka sayısı önce 7-gün ortalama alınarak (22 Nisan'daki ortalama ölüm sayısı 879) daha sonra da doğal logaritması alınarak 6,78'e dönüştürülmüştür. Böylece verilerdeki dalgalanma 7-gün ortalama alınarak önlenmiş ortalama ölüm sayılarının da doğal logaritması alınarak geniş aralık (1 ile 1.172) yerine dar bir aralıkta (0,25 ile 6,85) seyri sağlanmış olur.

Aşağıdaki şekilde 13 Mart-30 Haziran 2020 tarihleri arasında COVID-19 nedeni ile vefat etmiş kişilerin sayısının önce 7 gün ortalaması alınmış daha sonra da bu verilerin doğal logaritması alınmış hallerinin zaman içindeki seyri görülmektedir.

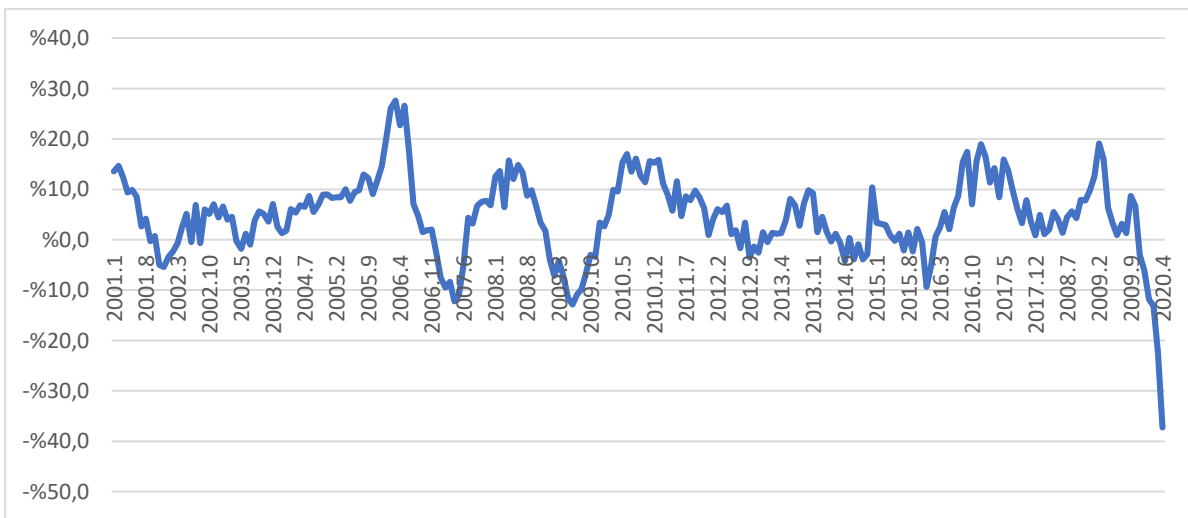

Şekil 6.. Birleşik Krallık'ta COVID-19 nedeni ile gerçekleşen ölüm sayılarının "7-gün hareketli ortalama yöntemi" ile hesaplanmış değerleri (doğal logaritma)

Kaynak: (European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC), 2020)

9.3. COVID-19'un Birleşik Krallık İthalatına Etkisi (İthalatta Aylık Büyüme Oranı)

Şekil 7'de aylara (2000 Ocak-2020 Nisan dönemi) göre Birleşik Krallık ithalatında aylık büyüme oranları görülmektedir. Şekil dikkatlice incelendiğinde COVID-19'un ithalata etkisi açıkça görülmektedir. Belli dönemlerde aylık ithalatta büyüme oranı düşüş gösterirken 244 aylık dönemde ithalat 5 defa %10'dan fazla düşüş göstermiştir. COVID-19 dönemi öncesi bir önceki yıl aynı aya ait en çok düşüş düşüşler %12 ile 2007 Nisan, %11 ile 2007 Mayıs, %12 ile 2009 Mayıs, %13 ile 2009 Haziran ve %11 ile 2009 Temmuz aylarında gözlenmiştir. COVID-19'un etkilerinin hissedildiği 2020 yılı başlarında ise ithalatta düşüş Ocak ayında %11,9, Şubat ayında %13,2, Mart ayında %22,5 ve Nisan ayında da %37,3 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 7. COVID-19'un Birleşik Krallık İthalatına Etkisi-İthalatta Aylık Büyüme Oranı (2001-2020)

Kaynak: (Office for National Statistics (ONS), 2020)

9.4. Birleşik Krallık Düzey 2 Bölgelerinde COVID-19'un Dış Ticarete Etkisi

Tablo 56'da Düzey 2 Bölgelerinin kırılımına göre 2019 ve 2020 yıllarına ait Ocak-Mart (1. çeyrek) dönemi için Birleşik Krallık'ın ithalatındaki değişim oranları görülmektedir. Birleşik Krallık'ın yaptığı ithalatının %80'ini gerçekleştiren İngiltere ithalatında 2019 ve 2020 yıllarına ait Ocak-Mart (1. çeyrek) döneminde %17,5 bir daralma görülürken, Galler'in ithalatında %8,6, İskoçya'nın ithalatında %13,5, Kuzey İrlanda'nın ithalatında ise %17,9 küçülme görülmüştür. İngiltere Düzey-2 bölgeleri arasında ithalatta en yüksek düşüş ise %27,1 ile Yorkshire ve Humber bölgesinde görülürken onu %20,5 küçülme ile Batı Midlands bölgesi izlemiştir.

Tablo 56. Birleşik Krallık Düzey 2 Bölgelerinin İthalatındaki Değişim Oranı (2019,2020 milyar \$, %)

Bölge Adı	Düzey 2 Kodu	Orijinal Adı	2019- Ocak- Mart	2020- Ocak- Mart	Değişim (%)	Pay (%, 2020)
İngiltere			105.113	86.748	-%17,5	%79,9
Güney Doğu İngiltere	UKJ	South East England	26.676	21.885	-%18,0	%25,2
Büyük Londra	UKI	Greater London	18.509	14.863	-%19,7	%17,1
Kuzey Batı İngiltere	UKD	North West England	9.986	8.668	-%13,2	%10,0
Doğu İngiltere	UKH	East of England	12.469	10.453	-%16,2	%12,0
	UKG	West Midlands	10.025	7.966	-%20,5	%9,2
Güney Batı İngiltere	UKK	South West England	6.436	5.921	-%8,0	%6,8
Yorkshire ve Humber	UKE	Yorkshire and the Humber	9.630	7.022	-%27,1	%8,1
Doğu Midlands	UKF	East Midlands	7.586	6.580	-%13,3	%7,6
Kuzey Doğu İngiltere	UKC	North East England	3.796	3.390	-%10,7	%3,9
Galler	UKL	Wales	4.675	4.272	-%8,6	%3,9
İskoçya	UKM	Scotland	6.291	5.443	-%13,5	%5,0
Kuzey İrlanda	UKN	Northern Ireland	2.075	1.704	-%17,9	%1,6
Belli olmayan bölgeler			11.263	10.396	-%7,7	%9,6
UK Toplamı			129.417	108.563	-%16,1	%100,0

Kaynak: (HM Revenue and Customs (UKtradeinfo), 2020)

Majestelerinin Gelir ve Gümrük İdaresi (HM "Her Majesty's" Revenue & Customs-HMRC) dış ticaret verilerine göre Birleşik Krallık'taki 12 Düzey-2 bölgesi içerisinde 2019 ve 2020 yılları ilk çeyrek dönemde (Ocak-Mart) en fazla ihracatı Güney Doğu İngiltere bölgesi yapmıştır. Bu bölgenin ihracatı 2019 yılı ilk çeyrek dönemde 12 milyar pound (sterlin), 2020 yılı ilk çeyrek dönemde 9,9 milyar pound olarak gerçekleşmiştir. Bölgenin ülkenin toplam ihracatı içindeki payı 2019 yılında %13,5 iken 2020 yılında %12,6'ya gerilemiştir. Bu bölgeyi ihracatı 2019 yılının ilk çeyrek döneminde 10,8 milyar pound 2020 yılının ilk çeyreğinde 9,8 milyar pound olarak gerçekleşen Büyük Londra bölgesi izlemiştir. Bölgenin ülkenin toplam ihracatı içindeki payı 2019 yılında %12,2 iken 2020 yılında %12,5'e yükselmiştir. Bu iki eyaleti ihracatı 2019 yılı ilk çeyreğinde 8,5 milyar pound 2020 yılı ilk çeyreğinde 7,2 milyar pound olarak

gerçekleşen İskoçya bölgesi takip etmiştir. Bölgenin ülkenin toplam ihracatı içindeki payı 2019 yılında %9,6 iken 2020 yılında %9,2'ye gerilemiştir.

On iki bölge içerisinde 2019 ve 2020 yılları ilk çeyrek dönemde (Ocak-Mart) en fazla ithalatı Güney Doğu İngiltere bölgesi yapmıştır. Bu bölgenin ithalatı 2019 yılı ilk çeyrek dönemde 26,7 milyar pound, 2020 yılı ilk çeyrek dönemde 21,9 milyar pound olarak gerçekleşmiştir. Bölgenin ülkenin toplam ithalatı içindeki payı 2019 yılında %20,6 iken 2020 yılında %20,2'ye gerilemiştir. Bu bölgeyi ithalatı 2019 yılının ilk çeyrek döneminde 18,5 milyar pound 2020 yılının ilk çeyreğinde 14,9 milyar pound olarak gerçekleşen Büyük Londra bölgesi izlemiştir. Bölgenin ülkenin toplam ithalatı içindeki payı 2019 yılında %7,7 iken 2020 yılında %8'e yükselmiştir. Bu iki eyaleti ithalatı 2019 yılı ilk çeyreğinde 12,5 milyar pound, 2020 yılı ilk çeyreğinde 10,4 milyar pound olarak gerçekleşen Doğu İngiltere bölgesi takip etmiştir. Bölgenin ülkenin toplam ithalatı içindeki payı hem 2019 yılında hem de 2020 yılında %9,6 olarak gerçekleşmiştir.

Türk ihracatçıları Birleşik Krallık'ın üretim üssü konumunda olup ihracatında büyük ağırlığa sahip olan ve Birleşik Krallık'ın toplam ihracatının 2020 yılında ilk çeyrek döneminde %51,9'unu gerçekleştiren ilk 5 bölgeye (Güney Doğu İngiltere, Büyük Londra, İskoçya, Batı Midlands, Doğu İngiltere) ürün tedarikinde özellikle de ara mal tedarikinde bulunabilecekleri görülmektedir. Bunu yanı sıra Birleşik Krallık'ın toplam ithalatının %58,8'ini gerçekleştiren ilk beş bölge (Güney Doğu İngiltere, Büyük Londra, Doğu İngiltere, Kuzey Batı İngiltere, Batı Midlands) de hem bu ülkeye ihracat yapmak isteyen firmalarımız hem de bu ülkede lojistik merkez kuruluşu için cazip bölgeler konumundadır (**Tablo 57**).

Tablo 57. Birleşik Krallık Düzey 2 Bölgelerinin Dış Ticareti (2019,2020 milyar \$)

Bölge Adı	İhracat		İthalat		Dış ticaret dengesi	
	2019-Ocak-Mart	2020-Ocak-Mart	2019-Ocak-Mart	2020-Ocak-Mart	2019-Ocak-Mart	2020-Ocak-Mart
İngiltere	65.098	57.581	105.113	86.748	-40.015	-29.167
Güney Doğu İngiltere	12.002	9.903	26.676	21.885	-14.674	-11.982
Büyük Londra	10.838	9.784	18.509	14.863	-7.671	-5.079
Kuzey Batı İngiltere	7.016	6.283	9.986	8.668	-2.970	-2.385
Doğu İngiltere	7.404	6.698	12.469	10.453	-5.065	-3.755
Batı Midlands	8.091	7.100	10.025	7.966	-1.934	-866
Güney Batı İngiltere	5.578	5.046	6.436	5.921	-858	-875
Yorkshire ve Humber	4.509	3.785	9.630	7.022	-5.121	-3.237
Doğu Midlands	6.145	5.784	7.586	6.580	-1.441	-796
Kuzey Doğu İngiltere	3.515	3.198	3.796	3.390	-281	-192
Galler	4.644	4.099	4.675	4.272	-31	-173
İskoçya	8.486	7.174	6.291	5.443	2.195	1.731
Kuzey İrlanda	2.332	2.122	2.075	1.704	257	418
Belli olmayan bölgeler	8.265	7.316	11.263	10.396	-2.998	-3.080
UK Toplamı	88.825	78.292	129.417	108.563	-40.592	-30.271

Kaynak: (HM Revenue and Customs (UKtradeinfo), 2020)

9.5. COVID-19'un Birleşik Krallık Düzey 2 Bölgelerindeki İthalatçı Firma Sayısına Etkisi

Tablo 58'de Düzey 2 Bölgelerinin kırılımına göre 2019 ve 2020 yıllarına ait Ocak-Mart (1. çeyrek) dönemi için Birleşik Krallık'ın ithalatçı firmaların sayıları ve değişim oranları görülmektedir. Birleşik Krallık genelinde 2020 yılı Ocak-Mart döneminde 2019 yılında göre ithalatçı firma sayısı %1 düşüş göstermiştir.

Birleşik Krallık'taki ithalatçı firmaların yaklaşık %82'si İngiltere bölgesinde bulunurken, %2,8'i Galler, %4,8'i İskoçya, %6,2'si Kuzey İrlanda bölgesinde bulunmaktadır. COVID-19 döneminde ithalatçı firma sayısı İngiltere bölgesinde %1,4 azalırken 2019 yılının ilk çeyreğinde 139.227 olan ithalatçı firma sayısı 2020 ilk çeyreğinde 137,272'ye gerilemiştir. 4.639 ithalatçı firmaya sahip Galler bölgesinde ithalatçı firma sayısı %1,9 azalırken, 8.042 ithalatçı firmaya sahip İskoçya bölgesinde ithalatçı firma sayısı %2,4, 10.351 ithalatçı firmaya sahip Kuzey İrlanda bölgesinde ithalatçı firma sayısı %1,75 azalmıştır.

İngiltere alt bölgelerinde ise en çok ithalatçı firma sayısı düşüşü %5,1 ile Kuzey Doğu İngiltere bölgesinde gerçekleşirken, onu %4,2'lik düşüşle Güney Batı İngiltere bölgesi ile %3,9'luk düşüşle Doğu İngiltere bölgesi takip etmiştir. Büyük Londra bölgesinde ise ithalatçı firma sayısı %1,7'lik artış göstermiştir.

Tablo 58. Birleşik Krallık'ta Düzey 2 Bölgelerindeki İthalatçı Firma Sayıları (2019 ve 2020 1. çeyrek)i

Bölge Adı	2019 (1. çeyrek)	2020 (1. çeyrek)	2019 (1. çeyrek, %)	2020 (1. çeyrek, %)	Değişim (2019-2020 1. çeyrek)
İngiltere	139.227	137.272	%82,6	%82,2	-%1,40
Kuzey Doğu İngiltere	3.103	2.946	%1,8	%1,8	-%5,06
Kuzey Batı İngiltere	15.891	15.636	%9,4	%9,4	-%1,60
Yorkshire ve Humber	10.748	10.351	%6,4	%6,2	-%3,69
Doğu Midlands	11.398	10.987	%6,8	%6,6	-%3,61
Batı Midlands	13.148	12.923	%7,8	%7,7	-%1,71
Doğu İngiltere	15.988	15.365	%9,5	%9,2	-%3,90
Büyük Londra	29.898	30.406	%17,7	%18,2	%1,70
Güney Doğu İngiltere	26.068	26.215	%15,5	%15,7	%0,56
Güney Batı İngiltere	12.985	12.443	%7,7	%7,5	-%4,17
Galler	4.728	4.639	%2,8	%2,8	-%1,88
İskoçya	8.237	8.042	%4,9	%4,8	-%2,37
Kuzey İrlanda	10.535	10.351	%6,3	%6,2	-%1,75
Belli olmayan bölgeler	5.806	6.618	%3,4	%4,0	%13,99
UK Toplamı	168.533	166.922	%100,0	%100,0	-%0,96

Kaynak: (HM Revenue and Customs (UKtradeinfo), 2020)

9.6. BEC Sınıflamasına göre COVID-19'un Birleşik Krallık'ın İthalatındaki Etkisi

Tablo 59'da BEC sınıflamasına göre COVID-19'un Birleşik Krallık'ın ithalatındaki etkisi görülmektedir. Toplam ithalat 2020 Ocak-Mart döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre

%16 düşüş göstermiştir. Alt kırılımlar incelendiğinde ise 2020 Ocak-Mart döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre en fazla düşüş “Kimyasallar” grubunda görülürken bu ürün grubunun ithalatındaki düşüş %27 olarak gerçekleşmiştir. Bu ürün grubunu %24’lük düşüş ile “İçecekler ve Tütün” ile %18’lik düşüşle “Mineral Yakıtlar izlemiştir. Ürün grupları kırılımında en az düşüş ise %2’lik düşüşle “Hammadde” ürün grubunda, %7’lik düşüşle “Hayvansal ve Bitkisel Yağlar” ürün grubunda ve %8’lik düşüşle “Yiyecek ve Canlı Hayvanlar” ürün grubunda görülmüştür. İhracatçılarımızın Birleşik Krallık ile yapılan ticarete COVID-19’dan en çok ve en az etkilenen ürün gruplarını göz önünde bulundurmalarında fayda görülmektedir.

Tablo 59. BEC Sınıflamasına göre COVID-19’un Birleşik Krallık’ın İthalatındaki Etkisi

BEC Sınıfı	2019-Ocak-Mart	2020-Ocak-Mart	Değişim (2019 1. çeyrek-2020 1. çeyrek)
Yiyecek ve Canlı Hayvanlar	10.606	9.742	-%8
İçecekler ve Tütün	1.717	1.303	-%24
Hammadde	2.833	2.787	-%2
Mineral Yakıtlar	11.939	9.798	-%18
Hayvansal ve Bitkisel Yağlar	347	323	-%7
Kimyasallar	17.452	12.710	-%27
Üretilmiş Ürünler	14.645	12.483	-%15
Makine ve Nakliye	48.634	41.266	-%15
Diğer İmalatlar	19.617	16.614	-%15
Diğer emtialar	1.626	1.536	-%6
Toplam İthalat	129.416	108.562	-%16

Kaynak: (HM Revenue and Customs (UKtradeinfo), 2020)

9.7. COVID-19’un Türkiye ve Birleşik Krallık Arasındaki Ticarete Etkisi

Tablo 60’da COVID-19’un Birleşik Krallık ile Türkiye arasındaki dış ticarete etkisi görülmektedir. Birleşik Krallık 2020 yılının Ocak-Nisan döneminde Türkiye’ye 1,73 milyar dolarlık ithalat yaparken dünyaya ise 58,2 milyar dolarlık ürün ihraç etmiştir. Türkiye’nin Birleşik Krallık’ın ihracatı içindeki payı ise %2,97 olarak gerçekleşmiştir. Birleşik Krallık 2019 yılının Ocak-Nisan döneminde ise Türkiye’ye 1,68 milyar dolarlık ihracat yaparken dünyaya ise 62,4 milyar dolarlık ürün ihraç etmiştir. Türkiye’nin bu ihracat içindeki payı ise %2,7 olarak gerçekleşmiştir. COVID-19 nedeni ile Birleşik Krallık’ın hem dünyaya hem de Türkiye’ye yaptığı ihracatta azalış görülmektedir.

Birleşik Krallık 2020 yılının Ocak-Nisan döneminde Türkiye’den 2,7 milyar dolarlık ithalat yaparken dünyadan ise 78,9 milyar dolarlık ürün tedarik etmiştir. Türkiye’nin bu tedarikteki payı ise %3,4 olarak gerçekleşmiştir. Birleşik Krallık 2019 yılının Ocak-Nisan döneminde ise Türkiye’den 3,1 milyar dolarlık ithalat yaparken dünyadan ise 84,8 milyar dolarlık ürün tedarik

etmiştir. Türkiye'nin bu tedarikteki payı ise %3,65 olarak gerçekleşmiştir. COVID-19 nedeni ile Birleşik Krallık'ın hem dünyadan hem de Türkiye'den yaptığı ithalatta azalış görülmektedir.

Tablo 60. COVID-19'un Türkiye ve Birleşik Krallık Arasındaki Ticarete Etkisi

		2019 (Ocak-Nisan)	2020 (Ocak-Nisan)	Değişim (%)
İhracat	Dünyadan	62.398.593.475	58.200.121.025	-%6,73
	Türkiye'ye	1.682.457.827	1.729.162.197	%2,78
	Türkiye'nin payı (%)	%2,70	%2,97	
İthalat	Dünyadan	84.758.303.063	78.927.741.089	-%6,88
	Türkiye'den	3.093.639.898	2.673.932.785	-%13,57
	Türkiye'nin payı (%)	%3,65	%3,39	

Kaynak: (Office for National Statistics (ONS), 2020)

9.8. Birleşik Krallık'a Yapılan İhracatta Taşıma Sayısı (Türk ve Yabancı Tırlar Toplamı)

Tablo 61'de 2019 ve 2020 yılları Ocak-mayıs dönemi için Birleşik Krallık'a yapılan ihracatta Türk ve yabancı tırların toplam sayıları görülmektedir. Toplam ihracatta kullanılan tır sayısı 2019 yılında 659.894 iken bunların 8.330 tanesi Birleşik Krallık'a yapılan ihracatta kullanılmıştır. İhracatta taşıma yapan tır sayısı 2020 yılında 584.696'ya düşerken bunların 6.134 tanesi Birleşik Krallık'a yapılan ihracatta kullanılmıştır. Toplam tır sayısı 2020 ilk ayında bir önceki seneye göre %11,4 azalırken Birleşik Krallık'a yapılan ihracatta kullanılan tır sayısı ise %26,4 azalış göstermiştir. Bu da ihracatımızın Birleşik Krallık'ta COVID-19'dan daha fazla etkilendiğini göstermektedir. Birleşik Krallık'a yapılan ihracatta taşıma sayısı toplam taşımanın 2020 yılı ilk 5 ayında %1,26'sını oluştururken 2019 yılında aynı dönemde ise %1,05'ini oluşturmaktadır.

Tablo 61. Birleşik Krallık'a Yapılan İhracatta Taşıma Sayısı (Türk ve yabancı tırlar toplamı)

Ülke	Yıl\Ay	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Ocak-Mayıs
Tüm Ülkeler	2019	119.564	123.683	138.699	133.148	144.800	659.894
	2020	124.984	145.578	105.694	96.075	112.365	584.696
	Değişim (%)	%4,53	%17,70	-%23,80	-%27,84	-%22,40	-%11,40
Birleşik Krallık	2019	1.650	1.617	1.900	1.517	1.646	8.330
	2020	1.317	1.529	1.355	753	1.180	6.134
	Değişim (%)	-%20,18	-%5,44	-%28,68	-%50,36	-%28,31	-%26,36
	2019 Pay (%)	%1,38	%1,31	%1,37	%1,14	%1,14	%1,26
	2020 Pay (%)	%1,05	%1,05	%1,28	%0,78	%1,05	%1,05

Kaynak: (Office for National Statistics (ONS), 2020)

9.9. COVID-19'un Birleşik Krallık Tarifeli Uçuş Sayılarına Etkisi

Tablo 62'de COVID-19'un Birleşik Krallık'taki tarifeli uçuşlara etkisi görülmektedir. Tabloda da açıkça görüleceği üzere tarifeli uçuş iptalleri ve sınırların kapatılması nedeni ile uçuş sayılarında 25 Mayıs'a kadar düşüş görülmüş daha sonra yeni normale birlikte uçuş

sayılarındaki düşüş azalış göstermiştir. 25 Mayıs 2020’de %94,6 olan tarifeli uçuşlardaki düşüş sayısı 29 Haziran’da ise %85,3 olmuştur.

Tablo 62. Birleşik Krallık Tarifeli Uçuş Sayıları (aynı güne denk gelen 2019 ve 2020)

Tarih	Tarifeli uçuş sayısı		Değişim
	2019	2020	
6.Oca	17.933	17.617	-%1,8
13.Oca	17.711	16.980	-%4,1
20.Oca	17.836	17.089	-%4,2
27.Oca	18.203	17.282	-%5,1
3.Şub	18.698	17.891	-%4,3
10.Şub	19.333	18.568	-%4,0
17.Şub	19.581	18.987	-%3,0
24.Şub	19.372	19.013	-%1,9
2.Mar	19.520	18.988	-%2,7
9.Mar	19.600	16.561	-%15,5
16.Mar	19.443	15.681	-%19,3
23.Mar	19.629	9.123	-%53,5
30.Mar	21.568	5.258	-%75,6
6.Nis	21.872	2.040	-%90,7
13.Nis	21.604	1.738	-%92,0
20.Nis	21.636	1.463	-%93,2
27.Nis	22.479	1.464	-%93,5
4.May	22.661	1.700	-%92,5
11.May	23.014	1.768	-%92,3
18.May	23.366	1.415	-%93,9
25.May	23.688	1.274	-%94,6
1.Haz	23.956	1.542	-%93,6
8.Haz	23.995	1.617	-%93,3
15.Haz	23.865	2.995	-%87,5
22.Haz	23.961	3.410	-%85,8
29.Haz	24.053	3.536	-%85,3

Kaynak: (The Official Airline Guide (OAG), 2020)

Kaynakça

- Avrupa Komisyonu, European Commission, EC). (2020). *Negotiation rounds on the future partnership between the European Union and the United Kingdom: European Commission*. Temmuz 8, 2020 tarihinde Avrupa Konseyi Web Sitesi: https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/future-partnership/negotiation-rounds-future-partnership-between-european-union-and-united-kingdom_en adresinden alındı
- Birleşik Krallık Hükümeti (Gov. UK). (2020). *Home/Business and industry/Trade and investment/Importing/The UK Global Tariff: Gov. UK*. Haziran 19, 2020 tarihinde Gov. UK Web Sitesi: <https://www.check-future-uk-trade-tariffs.service.gov.uk/tariff> adresinden alındı
- Birleşik Krallık (UK). (2020). *Home/Business and self-employed/Importing: UK*. Temmuz 2, 2020 tarihinde UK Web Sitesi: <https://www.gov.uk/check-tariffs-1-january-2021> adresinden alındı
- Birleşmiş Milletler DESA Population Division. (2019, Eylül 13). *World Population prospects 2019: Birleşmiş Milletler*. Birleşmiş Milletler DESA Population Division Web sitesi: <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Population/> adresinden alındı
- Dünya Bankası . (2019, Eylül 13). *GDP (current \$): The World Bank Data*. Dünya Bankası Web sitesi: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> adresinden alındı
- Dünya Bankası (The World Bank). (2019, Eylül 13). *GDP per capita (current US\$): The World Bank data*. Dünya Bankası (The World Bank) Web sitesi: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD> adresinden alındı
- Dünya Bankası (The World Bank). (2019, Şubat 10). *World Integrated Trade Solution (WITS): The World Bank*. Dünya Bankası Web sitesi: <https://wits.worldbank.org/countrystats.aspx> adresinden alındı
- Dünya Bankası (The World Bank). (2020). *World Integrated Trade Solution (WITS): The World Bank*. Mayıs 13, 2020 tarihinde Dünya Bankası Web sitesi: https://wits.worldbank.org/about_wits.html adresinden alındı
- Dünya Bankası. (2019, Eylül 13). *Population, total: The Worldbank Data*. Dünya Bankası Web sitesi: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL> adresinden alındı
- Dünya Bankası. (2020). *World Integrated Trade Solution (WITS): The World Bank (Dünya Bankası)*. Mayıs 20, 2020 tarihinde Dünya Bankası Web Sitesi: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/WLD/StartYear/1988/EndYear/2018/TradeFlow/Import/Indicator/MFN-SMPL-AVRG/Partner/WLD/Product/all-groups#> adresinden alındı
- Dünya Bankası WITS (World Integrated Trade Solution). (2020). *Product Group: WITS*. Nisan 7, 2020 tarihinde WITS Web Sitesi: <https://wits.worldbank.org/countrysnapshot/en/GBR> adresinden alındı
- Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ, WTO). (2020). *WTO "Trade in Value-Added and Global Value Chains" profiles: WTO*. Nisan 8, 2020 tarihinde WTO Web Sitesi: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/miwi_e/Explanatory_Notes_e.pdf adresinden alındı
- Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ/ WTO). (2020). *Data: DTÖ*. Nisan 8, 2020 tarihinde DTÖ Web Sitesi: <https://timeseries.wto.org/> adresinden alındı

- Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ/WTO). (2020). *Publications/Technological Innovation, Supply Chain Trade, and Workers in a Globalized World: WTO*. Nisan 9, 2020 tarihinde DTÖ Web Sitesi: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/gvc_dev_report_2019_e.pdf adresinden alındı
- Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ/WTO). (2020). *Regional Trade Agreements (RTA): DTÖ*. Nisan 7, 2020 tarihinde DTÖ Web Sitesi: https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/region_e.htm adresinden alındı
- Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization, WTO). (2012). *Publications: WTO: A Practical Guide to Trade Policy Analysis*. Mayıs 13, 2020 tarihinde WTO Web sitesi: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wto_unctad12_e.pdf adresinden alındı
- Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization, WTO). (2019, Eylül 20). *Publications: WTO: A Practical Guide to Trade Policy Analysis*. WTO Web sitesi: https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wto_unctad12_e.pdf adresinden alındı
- European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). (2020). *Home/Publications & data/Download today's data on the geographic distribution of COVID-19 cases worldwide: ECDC*. Temmuz 6, 2020 tarihinde ECDC Web Sitesi: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/download-todays-data-geographic-distribution-covid-19-cases-worldwide> adresinden alındı
- Gıda ve Tarım Örgütü (FAO). (2001). *Value Chain: FAO*. Temmuz 7, 2020 tarihinde FAO Web Sitesi: FAO, "The Value Chain", http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/fisheries/docs/ValueChain.pdf adresinden alındı
- HM Revenue and Customs (UKtradeinfo). (2020). *HM Revenue and Customs/UK Regional Trade Statistics Release: UKtradeinfo*. Haziran 23, 2020 tarihinde DESTATIS Web Sitesi: https://www.uktradeinfo.com/Statistics/RTS/RTS%20Releases/RTS_Q1_2020.xls adresinden alındı
- IMF. (2020). *Exchange rates selected indicators: IMF Data*. Mart 30, 2020 tarihinde IMF Web Sitesi: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=61545850> adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Ocak 3, 2019 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Ocak 3, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Nisan 3, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Nisan 13, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Mayıs 15, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Mayıs 28, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı

- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Mayıs 28, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Haziran 19, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre (ITC), Trademap. (2020). *Trade Map: ITC*. Temmuz 7, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.trademap.org/> adresinden alındı
- International Trade Centre. (2020). *Countries/Territories/United Kingdom: ITC*. Mayıs 28, 2020 tarihinde ITC Web Sitesi: <http://www.intracen.org/country/united-kingdom/trade-contacts/> adresinden alındı
- International Trade Centre, MacMap. (2019, Ekim 24). *Market Analysis Tools: ITC*. ITC Web sitesi: <https://marketanalysis.intracen.org/TradeMap.aspx> adresinden alındı
- International Trade Centre, MacMap. (2020). *Market Analysis Tools: ITC*. Mayıs 13, 2020 tarihinde ITC Web sitesi: <https://www.macmap.org/> adresinden alındı
- ITC Market Access Map (MacMap). (2019b). *Download data: ITC Market Access Map (MacMap)*. Kasım 1, 2019 tarihinde ITC Market Access Map (MacMap) Web Sitesi: <https://www.macmap.org/en/download> adresinden alındı
- ITC Market Access Map (MacMap). (2020). *Download data: ITC Market Access Map (MacMap)*. Nisan 7, 2020 tarihinde ITC Market Access Map (MacMap) Web Sitesi: <https://www.macmap.org/en/download> adresinden alındı
- ITC Market Access Map (MacMap). (2020). *Download data: ITC Market Access Map (MacMap)*. Nisan 7, 2020 tarihinde ITC Market Access Map (MacMap) Web Sitesi: <https://www.macmap.org/en/download> adresinden alındı
- OECD. (2020). *OECD.Stat/Globalisation: OECD*. Mayıs 28, 2020 tarihinde OECD Web Sitesi: <https://stats.oecd.org/> adresinden alındı
- OECD. (2020, <https://stats.oecd.org/#>). *OECDStat, Population Projections, National Accounts: OECD*. Mayıs 28, 2020 tarihinde OECD Web Sitesi: <https://stats.oecd.org/#> adresinden alındı
- OECD. (2020). *Trade in Value Added (TiVA)/ Principal indicators: OECD*. Temmuz 7, 2020 tarihinde OECD Web Sitesi: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=TIVA_2018_C1 adresinden alındı
- Office for National Statistics (ONS). (2020). *Home /Economy/National accounts/Balance of payments/Total Trade (TT): WW: Imports: BOP: CP: SA : ONS*. Haziran 19, 2020 tarihinde ONS Web Sitesi: <https://www.ons.gov.uk/economy/nationalaccounts/balanceofpayments/timeseries/ikbi/mret> adresinden alındı
- T..C Ticaret Bakanlığı. (2020). *Ülke Masaları Bülteni Aralık 2018: Ticaret Bakanlığı*. Mart 9, 2020 tarihinde Tcaret Bakanlığı Web Sitesi: https://ticaret.gov.tr/data/5c0a604113b8762188986b06/%C3%9Clike_Masalar%C4%B1_Bulteni_Aral%C4%B1kSay%C4%B1s%C4%B1.pdf adresinden alındı
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). *Ana Sayfa/Yurtdışı Teşkilatı/Avrupa/İngiltere/Temsilciliklerimizie Ulaşabilirsiniz*. Mayıs 27, 2020 tarihinde Ticaret Bakanlığı Web Sitesi:

<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/avrupa/ingiltere/ticaret-temsilciliklerimiz/temsilciliklerimize-ulasabilirsiniz> adresinden alındı

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). *Ülke Masaları Bülteni: T.C. Ticaret Bakanlığı*. Mart 10, 2020 tarihinde T.C. Ticaret Bakanlığı Web Sitesi: https://dtuegm.ticaret.gov.tr/data/5d3eeb1013b87607d8fef332/NISAN2019_UM_BULTEN.pdf adresinden alındı

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). *Ülkeler/Yurtdışı Teşkilatı/Avrupa/İngiltere: T.C. Ticaret Bakanlığı*. Mart 30, 2020 tarihinde T.C. Ticaret Bakanlığı Web Sitesi: <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/avrupa/ingiltere/genel-bilgiler> adresinden alındı

The Commonwealth. (2020). *History: The Commonwealth*. Mayıs 12, 2020 tarihinde The Commonwealth Web Sitesi: <https://thecommonwealth.org/about-us/history> adresinden alındı

The Official Airline Guide (OAG). (2020). *Coronavirus: OAG*. Temmuz 1, 2020 tarihinde OAG Web Sitesi: <https://www.oag.com/coronavirus-airline-schedules-data> adresinden alındı

Türk Hava Yolları (THY). (2020). *Mali ve Operasyonel Veriler: THY*. Ocak 2, 2020 tarihinde THY Web Sitesi: <https://investor.turkishairlines.com/tr/mali-veriler/ceyreklik-sonuclar> adresinden alındı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020). *Dış Ticaret Sınıflamaları : TÜİK*. Ocak 8, 2020 tarihinde TÜİK Web sitesi: <https://biruni.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumListeAction.do?turlId=3&turAdi=%203.%20D%C4%B1%C5%9F%20Ticaret%20S%C4%B1n%C4%B1flamalar%C4%B1&guncel=Y> adresinden alındı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020). *Dış Ticaret Sınıflamaları : TÜİK*. Ocak 8, 2020 tarihinde TÜİK Web sitesi: <https://biruni.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumListeAction.do?turlId=3&turAdi=%203.%20D%C4%B1%C5%9F%20Ticaret%20S%C4%B1n%C4%B1flamalar%C4%B1&guncel=Y> adresinden alındı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020). *Dış Ticaret Sınıflamaları : TÜİK*. Mayıs 11, 2020 tarihinde TÜİK Web sitesi: <https://biruni.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumListeAction.do?turlId=3&turAdi=%203.%20D%C4%B1%C5%9F%20Ticaret%20S%C4%B1n%C4%B1flamalar%C4%B1&guncel=Y> adresinden alındı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020). *Dış Ticaret Sınıflamaları : TÜİK*. Haziran 19, 2020 tarihinde TÜİK Web sitesi: <https://biruni.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumListeAction.do?turlId=3&turAdi=%203.%20D%C4%B1%C5%9F%20Ticaret%20S%C4%B1n%C4%B1flamalar%C4%B1&guncel=Y> adresinden alındı

UK Government. (2020). *UK Bank Holiday: UK Government*. Mayıs 27, 2020 tarihinde UK Government Web Sitesi: <https://www.gov.uk/bank-holidays> adresinden alındı

Uluslararası Para Fonu (IMF). (2020). *World Economic Outlook Database, April 2020: IMF*. Mayıs 28, 2020 tarihinde Uluslararası Para Fonu (IMF) Web sitesi:

- <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2020/01/weodata/WEOApr2020all.xls>
adresinden alındı
- Uluslararası Para Fonu (IMF). (2020). *World Economic Outlook Database, October 2019: IMF*. Ocak 2, 2020 tarihinde Uluslararası Para Fonu (IMF) Web sitesi:
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/02/weodata/WEOOct2019all.xls>
adresinden alındı
- Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC). (2019, Ekim 20). *Trade Map: ITC, Intracen*. ITC Web Sitesi (Intracen): <https://www.trademap.org> adresinden alındı
- Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC). (2020). *Trade Map: ITC, Intracen*. Ocak 8, 2020 tarihinde ITC Web Sitesi (Intracen): <https://www.trademap.org> adresinden alındı
- Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC). (2020). *Trade Map: ITC, Intracen*. Mayıs 11, 2020 tarihinde ITC Web Sitesi (Intracen): <https://www.trademap.org> adresinden alındı
- Uluslararası Ticaret Merkezi (International Trade Centre, ITC). (2020, Mayıs 11). *Trade Map: ITC, Intracen*. ITC Web Sitesi (Intracen): <https://www.trademap.org> adresinden alındı
- UN Comtrade Database. (2020). *Trade Statistics:UN Comtrade Database*. Ocak 3, 2020 tarihinde UN Comtrade Database Web sitesi: <https://comtrade.un.org/data/> adresinden alındı
- UN Comtrade Database. (2020). *Trade Statistics:UN Comtrade Database*. Nisan 13, 2020 tarihinde UN Comtrade Database Web sitesi: <https://comtrade.un.org/data/> adresinden alındı
- UNCTAD. (2019). *Trade Analysis Information System (TRAINS): UNCTAD*. Kasım 4, 2019 tarihinde Trade Analysis Information System (TRAINS) - UNCTAD Web Sitesi:
<https://trains.unctad.org/Forms/TableViewDetails.aspx?mode=modify> adresinden alındı
- UNCTAD. (2020). *Trade Analysis Information System (TRAINS): UNCTAD*. Ocak 3, 2020 tarihinde Trade Analysis Information System (TRAINS) - UNCTAD Web Sitesi:
<https://trains.unctad.org/Forms/TableViewDetails.aspx?mode=modify> adresinden alındı
- UNCTAD. (2020). *TRAINS "The global database on Non-Tariff Measures"-UNCTAD*. Nisan 7, 2020 tarihinde UNCTAD Web Sitesi:
<https://trains.unctad.org/Forms/TableView.aspx?mode=modify> adresinden alındı
- United Kingdom Government (UK). (2020). *The Future Relationship between the UK and the EU: UK*. Mayıs 12, 2020 tarihinde UK Web Sitesi: <https://www.gov.uk/government/speeches/the-future-relationship-between-the-uk-and-the-eu> adresinden alındı
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2020). *Data Center: UNCTADSTAT*. Mayıs 28, 2020 tarihinde UNCTAD Web sitesi:
<https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx> adresinden alındı
- World Trade Organization (WTO, Dünya Ticaret Örgütü, DTÖ). (2020). *Regional Trade Agreements Database- United Kingdom RTAs in force: DTÖ*. Mayıs 12, 2020 tarihinde DTÖ Web Sitesi:
<https://rtais.wto.org/UI/PublicSearchByMemberResult.aspx?membercode=826> adresinden alındı
- WTO. (2020). *Tariff Analyss Online (TAO): WTO*. Nisan 7, 2020 tarihinde WTO Web Sitesi:
<http://tao.wto.org/report/TariffAverages.aspx> adresinden alındı